4
2

DOMINICI CYRILLI

M. D. ET IN NEAPOLITANO GYMNASIO
MEDICINÆ PROF. &c.

MATERIA MEDICA
REGNI
MINERALIS.

Audendo agendoque.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI NAPOLI

NEAPOLI.

MDCCXCII.

Digitized by Google

Digitized by Google

MEDICINÆ STUDIOSIS

DOMINICUS CYRILLUS.

DE materia medica Regni mineralis disserere, elementa bujus disciplinæ medicinæ studiosis proponere in splendidissima scientiarum nostri temporis luce, satis arduum, ac multiplici difficultate plenum opus existimari debet. Et profecto dum perspicua veritate monstrante viam, binc Historiæ naturalis necessitatem in multiplicium substantiarum intelligentia, binc chemiæ profundam reconditamque scientiam, (bæc enim oportet ut omnino ad manus sit), aliarumque utilium quoque doctrinarum opportunam notitiam, intuemur, tanto oneri sustinendo tenues ingenii vires nullo modo pares esse manifeste apparebit. Sunt deinde & novi generis difficultates, quarum accessione priores in immensum crescunt. Nam 1. *Materia medica non solum medicamentosas diversorum corporum qualitates descriptione accurata persequitur, & præcipuam illorum actionem in corpore bumano investigare conatur, verum cur, quomodo, quando, quibusve in morbis varia possint ac debeant aptari remedia indicare debet. Hinc si uberrimo fundamentalium doctrinarum apparatu indiget pro remediorum bistoria; statim ac de usu adversus immensam ægritudinum cobortem, serio agitur, simplex materiæ medicæ intelligentia, cum diagnosi, mutationum & accidentium morbosorum signis, atque*

 eum

cum obscurissimis sanæ œconomiæ perturbationibus intime conjungenda. Etenim quamvis medicamenti indoles perspecta ſit, & tamen natura morbi aut ex parte, aut penitus ignoratur in principio, sive cruditate remedia, quæ coctionis & remissionis tempore opportuna sunt, inopportune propinantur. Hoc certe in loco apprime adnotanda magni Hippocratis sententia, in qua medico jubet, ut a quocumque remedio, immo & a clystere etiam abstineat, si æger simplici utitur ptisana. Naturæ motus, & salutares perturbationes, quæ in morbis eveniunt, nunquam medicamentis retardari aut prohiberi debent. Igitur practico tantum accuratissimo, qui materiam medicam diligenter perſequutus est, remediorum administratio tuto & absolute permittenda. Qui deinde hac nostra ætate ad scientiam medicamentorum enucleandam accedunt, novis deterriti difficultatibus ab opere abstinent. Nam ut recentiorum chemicorum doctrinas se recte intelligere ostendant, nova nomina adbibere, nova addiscere vocabula, recentissimæque theoriæ dogmata in medium afferre debent. Hoc scribentibus ingratum; ingratissimum legentibus est. Sed de hoc argumento mox breviter disputabimus. Nil denique adeo in hac provincia arduum, quam poſt doctissima excellentium virorum scripta, & una cum laudatissimis Europæ medicis in scenam prodire. Quomodo enim cum Murrayo, Cullenio, cum Edinburgensibus & Londinensibus materiæ medicæ scriptoribus, Italus ultimi subselii, infimæque classis medicus poterit comparari?

In tanta rerum difficultate, atque in utillimo studio, ut artis salutaris obscuritas, densissimæque te-

ne-

nebræ, quæ curationi morborum opponuntur, quantum fieri poterit dissipentur, nil præstantius nihilque expeditius, quam junctis viribus, cumulatoque labore rem tanti momenti suscipere. Fortasse practicorum accuratiores observationes, chemicorum inventis innixæ, & in solidam massam redactæ, generi humano emolumentum afferre facillime poterunt. Nostri vero in hoc opere suscipiendo conatus non adeo levibus innituntur fundamentis; nam materiæ medicæ elementa primi in hoc Gymnasio tradidimus, atque incognitam prorsus pharmaceuticam eruditionem, pathologiæ copulatam publice ex hoc loco illustravimus; medicamenta quæ e vegetabilibus medicina mutuatur, & dogmata pharmaceutica typis mandare curavimus: oportebat modo & alteram operis partem pertractare, ut incohatum opus minime negligeretur. Superest & postrema hujus disciplinæ particula, nempe remediorum ab animalium classe deprompторum historia, quæ proximo anno lucem videbit.

In celerrimo chemicarum doctrinam progressu, & post stupendas admodum chemiæ pneumaticæ observationes, quæ a Cel. Black inventis, usque ad Priestley experimenta, junctis immortalis Bergman, ingeniosissimi Sheele, Fontana aliorumque laboribus, multum disputarunt doctiores scientiæ cultores, atque observando investigandoque, quæ erronea atque dubia emendatione atque illustratione indigebant ad examen revocarunt viri de chemica disciplina optime meriti. Investigationum fructus profecto uberrimi, non solum in soliditate doctrinarum versantur, sed fundamenta theoretica novam formam assumpserunt, novisque nominibus modo designantur. Celeberrimus inter Pa-

risienses chemiæ philosophicæ cultores D. Lavoisier, qui principii inflammabilis, sive phlogisti theoriam a Sthalio propositam reliquisque subsequentium temporum observatoribus confirmatam, falsam esse existimavit, atque imaginarias phlogisti proprietates omnino contemnendas eſſe credidit, nova excogitavit nomina rerum & objectorum naturæ, juxta propriam theoriam, magis convenientia. Lavoiserii dogmata sequuti sunt omnes in Gallia chemici novarum rerum amatores Fourcroy, Morveau, aliique, Cl. La Metherie excepto. Multi inter Italos nova nomina probarunt, improbarunt alii. Angliæ doctissimi Philosophi, acerrime primum, D. Kirwan ducente agmine, pro phlogisto pugnarunt. Sed a recentissimis scriptis modo eruitur invictos phlogisti propugnatores, attamen divinæ veritatis vindices, more magnorum virorum, (*ut Celsus de Hippocrate, qui se deceptum fuisse ingenue declaravit, eleganter scriptum reliquit*), *inter quos ipse Kirwan ipseque Black numerantur, proselytorum numerum auxerunt. Atque ut res tanti momenti, brevi accurataque narratione oculis vestris subiiciatur, operæpretium duxi historiam novæ theoriæ, quæ in ultima Pharmacopœjæ Edinburgensis editione exstat, in latinum sermonem versam hoc in loco, eruditionis gratia, apponere. Diligentissimus itaque D. Duncan in hujusce operis introductione hæc habet.*

EPI-

E P I T O M E

NOVARUM CHEMICARUM DOCTRINARUM.

QUemadmodum novæ doctrinæ chemicæ, nomine theoriæ antiphlogiſticæ, magnam celebritatem adeptæ ſunt, atque pro evertenda phlogiſti theoria a chemicis philoſophis per longum tempus exculta, rapidiſſime progrediuntur; procul dubio exiſtimandum, quod generalis proſpectus principiorum novæ doctrinæ, majori lectorum numero acceptus eſſe poterit; & quod horum principiorum explicatio, recte poterit partem introductionis pro tractatu artis, quæ a ſcientia chemica abſolute pendet, conſtituere.

Generalis hiſtoria chemiæ philoſophicæ, nulla alia ratione melius aſſequi poterit, quam proponendo epitomen elementorum chemiæ, a D Lavoisier recenter editorum; regularem enim continent novarum doctrinarum hiſtoriam. Syſtema majori ex parte proprium eſt; formam ſuam & integram compoſitionem propriæ inveſtigationi accuratiſque obſervationibus debet; atque quoad maximam partem propriis Auctoris inventis innititur. Quamvis ob inventorum celebritatem, novæ hujuſmodi doctrinæ celeriter per Europam propagatæ ſunt, tamen rapidus illarum progreſſus in Anglia adijuvabatur elegantiſſima verſione D.Kerr in anglicam linguam; hic enim ob perfectam argumenti intelligentiam quidquid laudis a traductore poterat, operi D. Lavoisier conciliavit.

Princeps differentia, quæ intereſt inter D. LAVOISIER philoſophiam chemicam, & theoriam Stahlianam in hoc præſertim verſatur, quod a D. LAVOISIER hypotheticum elementum phlogiſton dictum integre refutatur, tamquam nullo innixum fundamento, & tamquam factis & obſervationibus oppoſitum; quum contra phænomena omnia, quæ vulgo phlogiſtica appellantur, manifeſte pendere oſtenduntur, ab abſorptione vel evolutione aëris vitalis, aut ſolidæ ejus baſis, quæ in nova nomenclatura dicitur *Oxygene*. Valde ſingulare, ſed ſimul aptiſſimum eſt, quod omnes fere phænomenorum chemicorum explicationes, quæ a veteris theoriæ fautoribus proponuntur, in novas doctrinas mutari poſſunt, poſthabito tantum vocabulo phlogiſton, atque aſſumpto elemento oxygenes, leviſſima tantum idiomatis inverſione. Ubicumque corpus aliquod a Stahlianis phlogiſticatum eſſe dicitur, vel mutatis vocabulis, cum imaginario phlogiſti elemento combinatum, D. LAVOISIER ejuſque ſequaces manifeſte oſtendunt oxygenis, vel baſeos aëris vitalis evolutionem eveniſſe; contra vero ubi corpus phlogiſton amiſiſſe ſupponitur, vel dephlogiſticatum eſſe, revera hoc accidit ob abſorptionem & combinationem aëris vitalis.

D. LAVOISIER in explicatione ſuarum idearum circa compoſitionem fluidorum aëriformium elaſticorum, qui *gas* dicuntur, auſpicatur demonſtrando, vel ſaltem ſolidis argumentis probare nititur, quod conſtent ſolida baſi, combinata cum materia caloris, quæ in recenti nomencla-

tura

tura appellatur, *caloricum*. Hanc hypotheſim effectibus generaliter obſervatis, temperiei incremento in corporibus ſuperſtruere nititur; peculiariter vero hæc probatur doctrina a conſtanti illo effectu, nempe quia horum corporum dimenſiones in quamcumque directionem augentur, ſtatim ac temperies creſcit. Atque ab analogia concludit, quod omnia corpora ſunt vel *ſolida*, *fluida*, aut *aëriformia*, juxta proportionem, quæ reperitur inter vires attractivas, quæ illorum particulis inhærent, & vim expulſivam quam, ut illas ſeparet, *caloricum* exeritur. Sequitur ab hac theoria, corpora omnia naturaliter ſolida eſſe ſi calor, ſive caloricum, nempe cauſa caloris ſecedit; ac proinde liquida omnia, & fluida aëriformia conſtant baſi peculiari naturaliter ſolida, ſive *principio proprio*, cujus particulæ ob combinationem cum calorico, tamquam principio communi prohibentur ut generali attractionis legi obſequantur. Hac hypotheſi & certis obſervationibus abſorptionis aëris vitalis, explicat apparentiam caloris in combuſtione, demonſtrando quod vitalis aër, qui ab ipſo appellatur *gas oxygenum* quemadmodum componitur a baſi ſolida, nempe ab oxygene, cum calorico conjuncto, procul dubio caloricum dimittere debet, dum formam aëris relinquit, ut combinetur cum corpore ſolido combuſtibili, atque ubi tranſire debet a ſtatu rarioris, in ſtatum denſioris aggregationis; ac proinde quod hæc phænomena pendent a variis attractionibus electivis calorici, quantum caloris in hac operatione partes ſunt. Ait deinde quod caloricum ubi chemice

mice combinatur cum quocumque corpore, hujus ſubſtantiæ aggrégationem in majoris raritatis ſtatum mutat, a ſolido in liquidum, vel a liquido in aëriformem, juxta præcedentes proportiones; & quod ubi a combinatione liberatur, gignit incrementum temperiei, cum flamma vel igne conjunctum, juxta varium concentrationis gradum.

Nonnulli reperiuntur ſimpliciter elaſtici aëriformes vapores, qui in omni cognita temperie in ſtatu *gas* permanent, verum cum aliis corporibus combinantur, & ſolidam vel liquidam formam aggregationis aſſumunt. Facilioris intelligentiæ gratia diſtinctionem inſtituit, inter baſim ſolidam, quæ has efformat combinationes, & *gas*, in quo combinantur cum calorico. Princeps *gas*, a longo jam tempore appellatur aër vitalis: verum D. Lavoisier exiſtimat melius eſſe vocabulum aër fluido tantum atmoſphærico deſignando inſerviat, qui diverſorum *gas* mixtura eſt; atque ut ſpecies diſtinguantur, addit genericæ voci *gas* nomen ſpecificum depromptum ab eminenti aliqua proprietate ſolidæ baſis, quæ præcipuum elementum efformat. Hinc aëri vitali *gas oxygenis* nomen tribuit, ab eſſentiali baſeos proprietate, quam *oxygenum* appellat, quia eſt cauſa univerſalis aciditatis.

Manifeſte oſtendit omnia combuſtionis exempla certe nihil aliud eſſe niſi hujus oxygenis combinationem cum corpore combuſtibili, atque in majori horum caſuum parte hanc combinationem evenire poſſe juxta varios ſaturationis gradus. In genere ubi hæc ſaturatio completa eſt, com-

compoſitum a combinatione corporis, eſt acidum; atque juxta novum idioma, ſubſtantiam combuſtibilem oxygenatam eſſe dicitur. Hinc quo ad majorem partem corpora combuſtibilia ſunt baſes acidificabiles, vel ſubſtantiæ, quæ mediante combinatione cum oxygene, in acida mutari poſſunt. Ubi ſaturatio corporis combuſtibilis minor eſt ac requiritur pro compoſitione acidi, compoſitum appellatur *oxydes*. Proceſſus in primo caſu appellatur oxygenatio, & baſis *oxygenata* eſſe dicitur; in ſecundo caſu baſis *oxydata* dicitur, atque actus operationis appellatur *oxydatio*. Hujuſmodi nomina arbitraria ſunt; ſed quemadmodum chemico idiomati perſpicuitatem inſignem communicant, abſque longa explicatione, ideo magni uſus ſunt.

Unicum vero reperitur exemplum corporis combuſtibilis, qui combinatur cum oxygene & tamen numquam efformat acidum aut oxydem acido proximam. Aër inflammabilis; uti antea appellabatur eſt gas ſimplex qui mediante combuſtione cum oxygene uniri poteſt; ambo *gas* caloricum deponunt, qui apparet in igne, vel calore & lumine; atque ſubſtantia, quæ ab hac unione oritur eſt aqua. Ab hac circumſtantia baſis ſolida *gas* combuſtibilis *hydrogenis* nomen in nova nomenclatura accepit; atque in ſtatu ſuo aëriformi, cum calorico combinata, appellatur *gas hydrogene*.

Una aëriformium fluidorum ſpecies, qua componitur mixtura aër atmoſphæricus dicta, vitæ animali lethalis eſt, atque flammam exſtinguit. Hæc

Hæc diverſa antea obtinuit nomina, juxta diverſorum philoſophorum imaginationem, quemadmodum mephitis atmoſphærica, noxius aër, aër phlogiſticatus, &c. In nova nomenclatura appellatur *gas azoticum*, & baſis ſua, a mortifera qualitate, *azotes*. Hæc baſis ad varium diverſumque ſaturationis gradum cum oxygene conjungitur & oxydes vel acida efformat juxta proportionem oxygenis, quo compoſitum ſaturatur. In minimo ſaturationis gradu cum oxygene, compoſitum adhuc aëriformem ſtatum retinet; atque in aqua non diſſolvitur: Hoc compoſitum, ſecundum principia generalia novæ nomenclaturæ, appellari deberet *gas azoticum* oxydatum; verum quemadmodum vetus appellatio, *gas nitrosum*, admodum communis eſt, neque ullam contradictionem aut ambiguitatem gignit, ideo retinetur. Ulteriori ſaturatione cum oxygene, gas nitroſum mutatur in acidum, atque ſi per ſe exiſtit aëriformem aggregationem retinet; verum ad magnam quantitatem ſolvitur, mediante aqua. Pro hoc acido antiquum nomen acidi nitroſi retinetur ob eaſdem rationes, quæ gas nitroſum reſpiciunt; verum ſtatus duo hujus acidi a longo jam tempore congniti diſtinguuntur variando terminationem nominis ſpecifici: Acidum valde coloratum, rubrum & fumans, antea, phlogiſticatum dictum, nunc appellatur acidum *nitroſum*, atque pallidum vehementius acidum, qui rubros vapores non emittit, & qui antea dicebatur acidum nitroſum dephlogiſticatum, dicitur modo acidum *nitricum*. Differentia inter duos hujus acidi ſtatus pendet a dif-

differenti quantitate oxygenis ſaturantis, cum eadem baſi acidificante conjuncta; nam ſecunda ſpecies, nempe acidum nitricum magis perfectum integre ſaturata eſt cum oxygene, dum in priori, acido ſcilicet nitri fumante, adeſt ſuperabundans proportio azotis. Acida hujuſmodi mutuo converti vel mutari ab uno in alterum poſſunt; nitricum in nitroſum, vel additione azotis, vel detractione, oxygenis; & *vice verſa*.

AZOTES & hydrogene, ſi ſimul combinantur, efformant alcali volatile cauſticum, *vel ammonia*, uti appellatur in nova nomenclatura. Ratio mutati nominis hujus ſubſtantiæ eſt ad vitandam ſuperfluam periphraſin in idiomate chemico, atque ut, quantum poſſibile erit ſingulis pecuiaribus ſubſtantiis perſpicua & unica vox tribuatur. Magnæ utilitates generalis hujus principii in nomenclatura, apparebunt, ſi comparantur nova nomina ſalium neutrorum, cum vetuſtis arbitrariis denominationibus.

NONNULLÆ ſubſtantiæ combuſtibiles ſimplices, perſiſtente combuſtione, combinantur cum oxygene, atque oxydes nempe acida efformant, uti azotes. Sulphur dum lente comburitur, cum minori quantitate oxygenis ſaturantis conjungitur atque efformat acidum volatile debile & inſigniter odorum, acidum vitriolicum phlogiſticatum, vel ſulphureum antea dictum, & qui modo appellatur acidum ſulphu*reum*. Ubi celerius comburitur, majori quantitate oxygenis ſaturatur, & compoſitum inde proveniens eſt acidum ponderoſum, fortius & inodorum atque appellatur acidum ſulphu*ricum*, antea vitriolicum. Mutari

ſari ſimiliter inter ſe poſſunt, addendo oxygenem ſulphureo, vel detrahendo ab acido ſulphurico.

PHOSPHORUS ſimplex eſt combuſtibilis ſubſtantia, quæ, uti ſulphur, combinatur cum oxygene ad duos ſaturationis gradus; combinatio minus oxygenata appellatur phoſphorus, perfectius vero oxygenata, acidum phoſphoricum. Carbo, vel potius ipſius elementaris & ſimplex pars combuſtibilis, quæ appellatur *carbon* vel *char*, quo diſtinguatur a miſcela impura *carbonis* nomine dicta, conjungitur cum oxygene combuſtionis, atque efformat acidum *carbonicum* vel *charicum*, antea diſtinctum nomine aëris fixi, aëris fixabilis, acidi aërei &c.

MULTA etiam reperiuntur cognita acida, quæ adhuc non fuerunt decompoſita, ipſorumque ideo baſis acidificabilis incognita remanet. Hæc ſunt *acidum muriaticum*, *acidum boracinum*, & *acidum fluoricum*; ſed a generali analogia, ſupponi poteſt componi acida hæc peculiaribus baſibus combuſtibilibus, quæ combinantur cum oxygene, tanquam peculiari illarum acidificante elemento. Quamvis acidum muriaticum in actuali ſtatu chemicæ ſcientiæ, nequeat adeo decomponi, ut ejus baſis detegatur, poteſt vero copulari cum inſigni ſuperabundanti quantitate oxygenis, & hac ratione proprietates aſſumit ab illis, quas in ſtatu communi poſſidebat, valde diverſas. In novo hoc ſtatu, juxta novam nomenclaturam appellatur, *acidum muriaticum oxygenatum*. Fortaſſe

ſe aptius appellari poſſet acidum muriaticum *ſuperoxygenatum*.

PRÆTER acida hæc ſimplicia, ſive acida baſi ſimplici, multa acida baſes habent compoſitas, ſive duas vel ultra, baſes acidificabiles ſimul junctas, atque hujusmodi radicalia compoſita in acida mutantur, vel oxygenantur combinatione cum oxygene. Acidum compoſitum a longo jam tempore nomine *Aquæ Regiæ* cognitum, hujus generis eſt, atque manifeſtum eſt, ab attractionibus electivis aliiſque phænomenis, quod acidum nitricum & muriaticum, a quibus efformatur, ſimul chemice ſunt combinata; nempe, horum acidorum baſes acidificabiles conjunguntur ad efformandum compoſitum radicalem, pro cujus acidificatione utriuſque acidi oxygene in uſum revocatur. Aliæ acidificabiles & oxydabiles compoſitæ baſes a vegetabilibus & animalibus ſubſtantiis obtinentur, & conſtant variis proportionibus carbonis & hydrogenis, ſimul junctis, aliquando cum additione azotis, vel phoſphori, aut utriuſque. In ſtatu oxydarum, compoſita hæc radicalia ab oxygene habent additionem in gradu tamen minori, quam requiritur pro acidi perfecti compoſitione: ſaccharum, amylum, gummi, mucus, gluten, oleum, reſina, alkohol, æther &c. ſunt baſes acidificabiles compoſitæ, tantum cum proportione oxydante oxygenis conjunctæ. Acida hujus ordinis ſunt.

No-

Nomina nova.	*Nomina vetusta.*
Acidum Tartareum	Acidum Tartari
Acidum Malicum	Recenter cognitum.
Acidum Citricum	Acidum Limonum
Acidum Pyro-lignicum	Acidum Empyreumaticum ligni.
Acidum Pyro-mucoſum	Acidum Empy. ſacchari.
Acidum Pyro-tartaroſum	Acidum Empyr. tartari.
Acidum Oxalinum	Acidum Acetoſæ.
Acidum Acetoſum	Acetum, vel acidum Aceti
Acidum Aceticum	Acetum radicale
Acidum Succinicum	Sal volatile ſuccini
Acidum Benzoticum	Flores benzoini
Acidum Camphoricum.	Recenter detectum.
Acidum Gallicum	Principium aſtringens vegetabilium.
Acidum Lacticum	Acidum ſeri aceſcentis
Acidum Saccholacticum	Antea incognitum.
Acidum Formicum	Acidum Formicarum
Acidum Bombicum	Antea incognitum.
Acidum Sebacicum	Idem,
Acidum Lithicum	Calculus Urinarius
Acidum Pruſſicum	Materia colorans cærulei Berolinenſis.

NE-

NEQUIT certe contendi, quod hæc acida efforformari poſſint combinando elementa ſimplicia baſium & addendo oxygenem compoſito radicali, atque ita ſyntheticum de illorum natura & conſtitutione argumentum exhibere: verum mediante deſtructiva diſtillatione in vaſe clauſo, atque aliis accuratis analyticis operationibus, varia illorum elementa a ſe invicem ſeparari poſſunt, & peculiares proportiones tolerabili certitudine aſſignari,

METALLA aliam conſtituunt ſeriem baſium oxydabilium vel acidificabilium; atque adnotatione dignum eſt, quod in ſtatu oxydarum, omnino conveniunt cum generalibus phænomenis corporum alcalinorum; nam multa inter metalla ulteriori oxygenis additione in acida mutantur. Omnia ſunt corpora combuſtibilia, & quoad maximam partem exceſſivum temperiei gradum requirunt, ut via ſicca combinentur cum oxygene; omnia vero combinari poſſunt cum oxygene via humida, adhibitis attractionibus electivis. Quod antea appellabatur forma regulina metallorum, eſt ſimpliciſſimus illorum ſtatus, in quo cum nulla adhuc cognita ſubſtantia combinantur; contra vero ſtatus calcis, in quo tanquam genuina corpora elementaria eſſe credebantur, ille eſt in quo addendo quantitatem, ſaturantem oxygenis, minus quàm requiritur pro ſtatu acidi, convertuntur in oxydes metallicas, quæ antea calces denominabantur. Hujus ſtatus oxydationis, in multis metallis, reperiuntur multi diverſi gradus, atque in nova nomenclatura hujusmodi di-

verſi oxydationis gradus a colore diſtinguuntur, vel a peculiaribus circumſtantiis in quibus oxydatio producitur.

ABSOLUTE neceſſarium eſt pro ſolutione metalli in aliquo acido, ut metallum in ſtatu oxydis reperiatur, ante actum ſolutionis, vel ut durante proceſſu oxydatum reddatur, aut decomponendo partem acidi pro ſolutione adhibiti, aut aquæ cum qua acidum dilutum eſt. Hinc ſemper accidit, quod ubi metalla non prius oxydata diſſolvuntur in acido nitrico, aut in acido ſulphurico concentrato, acidi pars decomponitur; quia azotes vel gas nitroſum, vel ambo amittunt partem oxygenis acidificantis, quæ detrahitur a baſi oxydis metallicæ: vel acidum ſulphureum, aut ipſum etiam ſulphur evoluitur, a ſimili decompoſitione perfecti acidi ſulphurici, ubi hoc acidum pro ſolutione fuit adhibitum. Quando acidum ſulphuricum dilutum adhibetur, aqua ſolutionis decomponitur pro oxydatione metalli, quia elementa acidi ſimul retinentur a fortiori attractione electiva, quam eſt illa quæ exeritur inter particulas aquam conſtituentes; ſequitur ideo, quod in hoc caſu, gas hydrogene liberum evadit, & metallum dum in acido diſſolvitur, oxydatur a parte oxygenis ipſius aquæ.

HÆC magna ex parte eſt ſumma novarum doctrinarum chemicarum; quod ſupereſt, fere nihil aliud eſt quam nomenclaturæ mutatio, pro ſimplici proprietate & accurata methodo, ad vitandam ambiguitatem, vel uti auctori videtur, ad er-

errôres in phænomenis & factis chemicis eliminandos.

NOMINA omnia metallorum latine terminantur genere neutro; & ſingula vox uſurpatur ad indicandum ſingulum metallum, in perfectiſſimo puritatis ſtatu, quantum licet in actuali chemicæ intelligentiæ ſtatu. Hinc Platinum, Aurum, Argentum, &c. denotant perfectum metallicum aut regulinum ſtatum Platinæ, Auri, Argenti &c. Alcalina & terræ ſequenti ratione denominantur:

Nomina nova.	*Nomina vetusta.*
Potaſsa	Alcali vegetabile fixum purum, vel cauſticum.
Soda	—— — — idem minerale.
Ammoniaca	Alcali volatile ex calce viva paratum.
Calx	Terra calcarea pura.
Magneſia	Magneſia calcinata.
Barytes	Terra ponderoſa pura.
Creta	Terra argillacea pura.
Terra ſilicea	Terra ſilicea pura.

COMBINATIONES alcalinorum, terrarum & oxydarum metallicarum cum acidis, quemadmodum efformant ſales neutros, medios, terreos & metallicos, ideo in genera dividuntur juxta acidum a quo pars conſtitutionis componitur; atque baſis peculiaris, cum qua acidum combinatur in ſingulo peculiari ſale, compoſiti nomen

ſpecificum conſtituit. Hac ratione antiqua inintelligibilia, vel falſa nomina horum ſalium delentur, atque vocabula adhibentur, quæ non ſolum indicant ſalem, qui peculiariter deſignari debet, verumetiam enumerant ingredientia, atque denotant ſtatum ſubſtantiarum, quæ in compoſito reperiuntur. Hinc ſales omnes, in quibus acidum ſulphuricum combinatur cum baſi alcalina, terrea aut metallica, appellantur *ſulfata*; dum illi, in quibus acidum ſulphureum cum iisdem baſibus combinatur, *ſulfites* denominantur: atque ita de aliis acidis, ut in ſequenti tabula:

Nomina nova.	*Nomina vetuſta.*
Sulfas barytis	Spatum ponderoſum, vitriolum terræ ponderoſæ.
Potassa	Tartarum vitriolatum, ſal de duobus, arcanum duplicatum.
Calcareus	Selenite, gypſum, vitriolum calcareum.
Magneſiæ	Sal epſomienſe, ſal ſedlitz, vitriolum magneſiæ.
Ammoniacalis	Sal ammoniacum ſecretum Glauberi.
Argillæ	Alumen.
Zinci	Vitriolum album, vitriolum goslar, *copperas* alba, vitriolum zinci.

No-

Nomina nova.	*Nomina vetusta.*
Sulfas Ferri	*Copperas* viridis, vitriolum viride, vitriolum martiale, vitriolum ferri.
Mangneſii	Vitriolum manganeſe.
Cobalti	Vitriolum cobalti.
Niccoli	Vitriolum nickeli.
Plumbi	Vitriolum plumbi.
Stanni	Vitriolum ſtanni.
Cupri	*Copperas* cærulea, vitriolum cœruleum, vitriolum Romanum, vitriolum cupri.
Bismuthi	Vitriolum bismuthi.
Antimonii	Vitriolum antimonii.
Arſenici	Vitriolum arſenici.
Mercurii	Vitriolum mercurii.
Argenti	Vitriolum argenti.
Auri	Vitriolum auri.
Platini	Vitriolum platinæ.

IN nonnullis caſibus, hujusmodi ſales efformari poſſunt cum fixa & permanenti ſemper proportione acidi ſuperſaturante, vel cum oppoſito exceſſu terræ alcalinæ, vel metallicæ baſis: in duplici hoc caſu peculiaris ſaturationis ſtatus deſignatur præmiſſo prioribus nominibus vocabulo *aciduum* vel *alcalinum*. Ita cremor, vel cryſtalla tartari, quæ compoſitio uti notiſſimum eſt conſtat *potash*, vel alcali vegetabili fixo, cum exceſſu acidi tartarei, appellatur *Tartaris potaſſæ acidulus* atque ita de reliquis.

HÆC

HÆC eſt ampla ſatis hiſtoria doctrinarum & nomenclaturæ novæ philoſophiæ chemicæ, quantum a præfationis limitibus permitti poteſt; ad reliqua magis peculiaria quod attinet, lectores adire debent elementa D. LAVOISIER, in quibus uberes diſtinctæque proponuntur explicationes præcipuarum ſyſtematis partium; atque ubi principes difficultates a veteris theoriæ ſectatoribus propoſitæ diſſipantur & explanantur.

CERTE non parum confert ad confirmandam probabilitatem, majoremque evidentiam novæ chemicæ philoſophiæ, quod D. BLACK, qui per longum tempus chemiam in hac univerſitate docuit, cum maxima meritiſque debita æxiſtimatione, & qui ipſemet chemicas magni momenti doctrinas detexit, fatetur phlogiſti theoriam, qua duce omnes ipſe doctrinas propoſuit cum primum lectiones tradidit, admodum obſcuram evaſiſſe poſt numeroſas obſervationes recenter factas; atque explicationes non adeo planas manifeſtaſque, chemicorum experimentorum ſuppeditare, quam theoria LAVOISIERII, quæ ſimplicior eſt, facilius aſſequi poteſt, atque ſtrictius cum novis chemicis factis connectitur.

D. KIRWAN quoque, qui per longum tempus ſtrenue pugnavit pro doctrina Sthaliana, atque etiam, ut hanc tueretur doctrinam, tractatum evulgavit adverſus D. LAVOISERII opiniones, recenter & admodum ingenue, quod rarum in majori hominum parte eſt, ſincere atque aperte proprium faſſus eſt errorem, atque veritatibus quas pu-

publice poſtremo admodum tempore improbare conatus eſt aſſentire non dubitavit.

Quid ſentiendum ſit de nova chemicorum theoria, longum profecto eſſet in præſentia diſputare. Multum certe recentiores obſervatores receptis antea doctrinis addiicierunt, & potius eſſentiales diſciplinæ utilitates, quam nova nomina a philoſophis reſpicienda ſunt. In præſenti tractatu veterum nomenclaturam, cognitamque phlogiſti theoriam adhibuimus, nam perſpicuitati non novitati conſulendum, & priuſquam novis vocabulis noviſque doctrinis mens & animus, aureſque juvenum aſſueſcant, melius erit debilem lucem incommodo ſplendori præponere, turpe enim eſſet in magna luce cæcutire.

MATERIA MEDICA

REGNI MINERALIS.

QUemadmodum ab Anatome corporis humani fabrica accurate deſcribitur; ſanas integraſque functiones Phyſiologia perſequitur, & a Pathologia ſanitatis perturbationes deſignantur; ita opportuniora adverſus morbos præſidia a Materia Medica declarantur. Hoc itaque nomine intelligitur peculiaris illa diſciplina, in qua remediorum præſidiorumque omnium Hiſtoria, natura, præparata, præcipuæque facultates diligenter illuſtrantur. Tanti momenti ſcientia, quæ a medicis omnibus pro Artis ſalutaris fundamento haberi debet varias, ab univerſis corporibus naturalibus ſubſtantias mutuatur, ac modo plantis, modo mineralibus foſſilibus & metallicis, modo animalibus utitur. Hinc a triplici naturæ Regno triplex materiæ medicæ diviſio deſumitur. Primam partem medicamenta vegetabilia, ſecundam mineralia, tertiam denique animalia componunt. Plantarum vires, actionem, uſum ſive adminiſtrationem in peculiari tractatu nuperrime evulgavimus. Nunc majori diligentia, fuſiuſque ad præſidia e Regno minerali depromenda deveniemus; quod certe annis ſuperioribus deſiderabatur.

tur. Animalium medicamentoſas qualitates poſtremo loco enucleare conabimur, hac præſertim ætate, in qua & ipſæ lacertarum carnes recentes inter ſpecifica adverſus graviſſimos morbos auxilia collocantur.

Ad materiam vero medicinalem Regni mineralis quod attinet, chemiæ Pharmaceuticæ elementa in ipſo limine illuſtranda ſunt, ideoque corpora omnia in ſex generales claſſes diſtinguere oportet. Primum tenent locum Sales, ſecundum Inflammabilia; ſequuntur Metallica, Terrea, Aquoſa, Aërea. A prioribus quinque vetuſtiores medici non pauca deſumebant præſidia; at recentiores ſubſtantias aëriformes ſumma etiam cum utilitate adhibere ſolent, uti evincitur acidi aërei, aëriſque dephlogiſticati adminiſtratione in graviſſimis etiam morbis. Aëris ideo atmoſphærici, ſive reſpirabilis proprietates in hac quoque materiæ medicæ parte accurate ſunt conſiderandæ.

PARS I.

PARS I.

DE SUBSTANTIIS SALINIS.

Corpora naturalia, quæ determinata, uniformi, regularique ſtructura vel penitus carent, vel tantum organica gaudent levi apparentia Foſſilia, vulgatiorique vocabulo Mineralia nuncupantur. *Foſſilium* in tellure obviorum complexus vulgo Regnum audit foſſile, vel minerale juxta cel. Bergman definitionem, qui hæc addit, ut fundamentalis foſſilium natura intelligatur. *In hoc tertio regno naturæ, generatio longe aliter peragitur, ac in organicis. Nullum ovum vel ſemen, foſſile futurum in minimum coarctatum complicatumque ſpatium fovet; nulla fæcundatio, nullus humorum nutrientium ſtabilitus motus, nulla evolutio heic locum habet. Moleculæ ſibi invicem occurentes, ſola attractione coaleſcunt.* Foſſilium facultates, ſive mineralium vires medicamentoſæ dignoſci nequeunt, niſi prius, characteres externi & interni horum corporum perfecte innoteſcant. Quemadmodum vero recepto ab omnibus ſcriptoribus ordine incedendum, ideo a ſalium deſcriptione ordiendum. Subſtantiæ salinæ.

Sales dicuntur ſubſtantiæ illæ foſſiles, quæ in lingua plus minus ſaporis excitant, & ſubtiliſſime pulverati, aqua ebulliente millies ponde- Sales.

 roſio-

roſiore ſolvuntur. Igne liqueſcunt, & plerique mutantur vel deſtruuntur. Salinam vero qualitatem, quæ in determinata ſapiditate verſatur a phlogiſto, mediante materia caloris attenuato mutuantur; ſolubilitatem vero a calore omnino pendere multa ſuadent. Corpora omnia phlogiſto deſtituta in calcem abeunt penitus inſipidam, & phlogiſtum proprie dictum ope caloris omnino amittunt. Reſinoſa, omnia quæ ſalinam naturam habent, calore attenuata ſaporis intenſitatem declarant. Caloris activitate calx uſta ſalinam ſolubilitatem adipiſcitur; nam ignis actione lapides calcarei non modo ſolubilitatem acquirunt ſed ſimul in calcem tranſeunt penitus cauſticam. Sed in hoc caſu quæ eveniunt mutationes magni momenti doctrinam alio magis opportuno tempore enucleandam includunt. Salinæ rurſum particulæ, ſive ſalium moleculæ primitivæ, in omnium fere corporum fundamentali compoſitione commixtæ reperiuntur. Sed ſapor præcipuus ſalinis elementis primario inhærens, acidum vel alcali pro fundamento agnoſcit, quandoquidem hoc principio quamvis diverſimode modificato, ſales proprie dicti componuntur. Quamvis enim duas ſimpliciorum ſalium ſpecies generales exiſtant, atque acidi primam, alcalini ſecundam componant, ſalinum proprium acidum dici meretur; alcalinum enim potius acre eſt & acutum. In majori corporum naturalium numero ſalinum & præcipue acidum exiſtit elementum, quamvis modo magis, modo minus evolutum ſit, prout a diverſis aliis ſubſtantiis occultatur & abſconditur. Ita acidum

ſacchari in vegetabilibus copioſiſſimum, a quo fructuum & plantarum ſapor repetendus eſt, cum glutine mucilaginoſiſque elementis adeo ſtricte combinatur, ut acido nitroſo opus ſit pro integra abſolutaque ſeparatione. Inſipidæ admodum ſubſtantiæ ſalinum ſive acidum elementum habent admixtum; a ſubere enim ſicciſſimo omniſque ſaporis experte, nuperrimi chemici acidum peculiaris naturæ obtinuerunt.

Salium characteres generales.

Præcipui characteres ſalibus ſimplicioribus proprii duas ſuppeditant harum ſubſtantiarum Claſſes. Nam uti accuratiores Chemici exiſtimant, *characteres ſpecifici inter ſales ſimplices, quos ars nondum ex ſuis principiis componere valet, ab indolis diverſitate unice ſunt petendi*. Horum duo innotuerunt diſtincta genera; Acidum nempe & Alcali. Ad acidum enim quod attinet, etſi hæc ſubſtantia, ubi de foſſilibus agitur, triplici generis antea eſſe exiſtimabatur, veteres enim deſcripſerunt tantummodo Acidum Vitriolicum, Nitroſum & Muriaticum; recentiores contra addiderunt Acidum Fluoratum, Boracinum, Arſenicale, Sideri, Molybdenæ, & lapidis ponderoſi. Regnum vegetabile majorem acidorum varietatem exhibet; vix tamen crederem inter ſpecies omnium diſtinctas collocari debere, acidum Sacchari, Acetoſellæ, Tartari, Benzoinium, Citrinum, Succineum & alia hujusmodi. Regnum animale ſuppeditat Acidum Formicale, Sebaceum; immo reperitur etiam peculiare acidum Larvæ phalenæ Vinulæ, peculiari volatilitate præditum. Denique acidum Phoſphoreum,

& aëreum continent etiam animalia & vegetabilia corpora. Cl. Bergman non ſolum de deſcriptis modo genuinis ac manifeſtis acidis loquitur, verum metalla probabiliter ſuis etiam conſtare radicalibus acidis exiſtimat, ignotaque etiam diverſi generis acida in animalibus non adhuc detecta reperiri ſuſpicatur, ait enim: *Metalla in ſtatu completo ſunt acida metallica phlogiſto ſatiata, vel ſulphuris metallici ſpecies, quæ interdum diſtincte inflammari poſſunt, ut zincum & arſenicum. Veſtigia quoque flammæ ſed magis obſcuræ ſub fuſione præbent aurum & cuprum, nimbo vireſcente; ferrum candeſcentia ſcintillas evibrat; & ſtannum quoque idonea encheireſi, accendi poteſt*. Demum nonnulla corpora phlogiſtica, & fortaſſe omnia cum acidis intime combinantur; quod de ſulphureis & reſinoſis certiſſimum eſt. Acidorum in omnibus fere corporibus naturalibus exiſtentia magnam hujus principii neceſſitatem utilitatemque in univerſali œconomia naturæ declarat. Quænam ſit acidorum activitas in œconomia animali inferius patebit. Plantæ quæ in genere acido copioſiſſimo ſunt refertæ, ſi hoc privantur elemento, ſtatim corrumpuntur; atque vegetabilium exhalationes, quæ corruptelam afferunt, tenuiſſimo acido componuntur. Transpirationem animalem, quam alcali phlogiſticato magna ex parte compoſitam eſſe Pathologi contendunt, acidum ſatis copioſum, acido aëreo ſimillimum, ſemper adjunctum habere, noſtræ evincunt luculentiſſimæ obſervationes. Hinc morbi omnes corruptorii ab

ab acidi defectu pendentes; acidorum medicamentorum adminiſtratione curantur. Sed de his fuſius ſuo loco.

Sales nativi, qui ſcilicet a natura ipſa componuntur, ſunt vel acidi vel alcalini, vel neutrales, vel medii terreſtres, vel denique metallici. Acida proprio diſtinguuntur ſapore acuto, & in ſtatu puritatis minime ingrato; amara dein redduntur, magiſque adſtringentia dum aut ſimplici phlogiſto ſcatent aut metallicis elementis, quod idem fere eſt, ſaturantur; quamadmodum obſervatur in acido muriatico, phlogiſti tenaciſſimo, atque in vitriolo martis. Secundo loco acida, cum inſigni effervescentia ſolvunt alcalia aërata, nempe alcalia quæ acido aëreo abundant, ideoque aërata dicuntur. Hoc autem accidit, quia acida omnia majorem cum alcalinis affinitatem habent, quam acidum aëreum, hinc alcalina relicto acido aëreo cum reliquis acidis conjunguntur. Interim acidum aëreum ſumma volatilitate præditum celeriter aëreoque excitato crepitu in auras diſſipatur. Alcali vero cauſticum, nempe acido aëreo ſpoliatum nullam cum acidis quibuſcumque effervefcentiam gignit. Tertio loco acida tincturas cæruleas vegetabilium rufas reddunt, præſertim vero tincturam Heliotropii cæruleam in rubrum colorem mutant. Juxta variam tamen acidi ſpeciem, vario modo tinctura Heliotropii mutatur. Ab acidis enim mineralibus dilute tantum rufa redditur, & contra ab acido aëreo in elegantiſſimum purpureum colorem vertitur. Hac profecto diverſi-

Sales acidi, & alcalini.

rate accurati obſervatores, primo intuitu de acidi aërei in aliquo corpore exiſtentia judicare poſſunt. Cæterum acida omnia concentrata cum oleis combinantur; aquæ tenaciſſima ſunt, quam ab aëre utcumque ſicco attrahunt; corpora animalia ac vegetabilia diſſolvunt; cum aqua calorem, cum glacie frigus producunt; fluida animalia & vegetabilia, quæ coagulabilia ſunt, coagulant. Difficillimum tamen ſemper erit hujus mutationis cauſam determinare. Hiſce addendum; quod acida multa aquá dilutá ſi a corpore humano ſuſcipiuntur ſitim extinguunt, calorem imminuunt, æſtum compeſcunt, ideoque motum ſanguinis circulatorium retardant; & uri æ ſecretionem adaugent. Contra vero acida concentrata, nempe aquoſis particulis ſpoliata ſitim, calorem, ariditatem adaugent, pulſum duriſſimum, & inſigniter vibratum reddunt, urinamque parciorem rufamque efficiunt. In primo etenim caſu acidorum particulæ magnopere diviſæ, atque ob aquæ interpoſitionem multum a ſe invicem ſejunctæ, caloris ſenſibilis magnam copiam attrahunt, adeoque frigoris ſenſationem inducunt. At in ſecundo caſu ob concentrationem peculiarem a phlogiſto acceptam acutiem ſive præcipuam cauſticitatem exercent. Hujusmodi qualitates generales magis ad materiam medicam accedentes, hoc in loco collocari debebant.

DE

DE ACIDO VITRIOLICO.

Acidum vitriolicum.

ACida nativa etſi raro in maximo puritatis ſtatu in terræ ſinu occurrunt, quia cum variis ſubſtantiis combinata reperiuntur, in peculiares tamen ſpecies dividi conſueverunt. Primum tenet locum acidum vitriolicum; cujus ſynonyma ſunt *Acidum primigenium*, *catholicum*, *æthereum*, *ſulphureum*, *aluminoſum*, *oleum vitrioli*, *ſpiritus vitrioli*, *ſpiritus ſulphuris per campanam*.

Præter qualitates; quas cum reliquis acidis communes poſſidet, acidum vitriolicum purum odore & colore caret. Rariſſime in formam ſolidam frigore concreſcit, ſed aëre nitroſo coagulari poteſt; é connubiis optime dignoſcendum, uti alia acida. *Berg. Scia.* Acidum vitriolicum cum ſpiritibus ardentibus unitum, aciditatem deponit, unde oritur æther vitriolicus, uſitatiſſima illa præparatio, cui inſignis antiſpasmodica facultas tribuitur. Vetuſtioribus chemicis æther tantum vitriolicus innotuit; noſtra vero ætate a reliquis etiam acidis æther paratur. Acidum vitrioli Ferrum, Zincum & Cuprum diſſolvit. Per caloris gradum ebullientem cum metallis omnibus uniri poteſt. Corpora animalia, aut vegetabilia corrodit. Fermentationem prohibet. Cum alcalinis neutra facit, inferius deſcribenda. Acidum deinde vitriolicum principio inflammabili copulatum

&

& calore attenuatum in vapores attollitur, & acidi vitriolici volatilis vel phlogiſticati nomen acquirit. Acidum vitrioli phlogiſticatum non raro eructant Vulcanorum voragines, odore inſtructum penetrantiſſimo, ſuffocante. Phlogiſton inquinans, & caloris ligata materia aëream impertiunt formam, quæ tamen aquæ connubium non impediunt. *Berg. Sciagr.* Dum in hoc reperitur ſtatu, difficulter concentratur; aliquid alienum, nempe phlogiſton adjunctum habet. Majori proportione alcalia ſaturat, ut & terras quoque abſorbentes, quamvis minus acidi contineat; nam ob ſummam particularum tenuitatem, majorem penetrabilitatem aſſumit. Corpora animalia ac vegetabilia minus afficit, metallica vero magis, quia corpora humida tenues acidi volatilis particulas abſumunt, contra vero metallicorum corporum ſoliditas facilius a volatili, quam a denſiori craſſiorique acido penetratur. Affinitatem habet cum alcalicis minorem, ſervat enim primariam, quam cum phlogiſto habet. Minus generat caloris cum aqua, & frigoris nive commixtum. Vaporem denique ſulphureum emittit. Acidi vitriolici volatilis, ſive vaporis ſulphurei magnam profecto copiam ſuppeditant montes ignivomi, vel loca ab antiquiſſimis vulcanis quondam conflagrata. In ſudatoriis calidiſſimis agri Neapolitani acidum vitriolicum valde volatile exhalat, atque ubi frigidioris aëris actionem experitur, generat puriſſimos flores ſulphuris; ubi vicinam ſubjectamque terram argillaceam offendit alumen gignit. Tincturam cæruleam Helio-

Acidum vitriolicum phlogiſticatum.

liotropii rubram reddit; ob copioſum phlogiſtum aërem reſpirabilem inertiſſimum reddit, & ſuffocationem affert. Lapides vulcanicos duriſſimos in Argillam vertit; unde in noſtris vulcanicis vetuſtioribus regionibus, colles terræque omnes argillaceæ ſunt. Ideo etiam loca vaporibus ſulphureis referta valde inſalubria ſunt, quia acidum ſulphureum volatile phlogiſticationem aëris atmoſphærici valde periculoſam efficit.

Corpora nativa in quibus acidum vitriolicum reperitur ſunt ſal Glauberi nativus, quemadmodum ſpecies illa, quæ abundanter occurrit in noſtra Calabria, atque ſal Seiliæ nuncupatur. Vitrioli acidum continent etiam ſales Metallici, qui Ferrum, Cuprum & Zincum pro baſi habent, uti ſunt vitriolum martis nempe viride, vitriolum veneris, ſive cæruleum, & Zinci, ſcilicet album. Adeſt quoque in ſalibus terreis, qui vel alumine, vel terra calcarea ſunt uniti; quemadmodum in alumine & ſale cathartico amaro. In aquis variis, in atmoſphæra, in aura electrica detegitur quoque acidum vitrioli. Aquæ aluminoſæ omnes hoc acido abundant, & procul dubio acidi veſtigia in ſcintilla electrica deprehenduntur. Inter omnia vero corpora, quæ acidum vitrioli ſuppeditant, non modo pro medicina ſed maxime pro civili œconomia ſunt vitriolum & ſulphur; in decompoſitione enim harum ſubſtantiarum obtinetur, atque ejus puritas per ſpecificam gravitatem & pelluciditatem determinatur. De acido vitriolico libero loquitur *Cl. Bergm.* in Sciagraphia R. Mineralis, ubi

Acidum vitr. liberum.

ubi ait: *In viciniis Senarum & Viterbii aqua dilutum inter collium lapides nonnunquam effluere narrat D. Vandelli, igne ſubterraneo ſine dubio excuſſum, ſed alias fere ſemper nuptum alcali, terræ, metallo, vel phlogiſto.* Hæc ad

Acidi vitr. uſus.

hiſtoriam acidi vitriolici generalem valde neceſſaria, dum hujus ſubſtantiæ naturam nobis aperiunt, præcipuas quoque medicas facultates declarant. Recentiores itaque Practici, utillimis chemiæ principiis imbuti acida omnia per ſe, & præſertim acidum vitriolicum puriſſimum inter præſidia antiſeptica, nempe corruptioni oppoſita, antiſcorbutica, antiphlogiſtica, ſive inflammationi contraria collocare conſueverunt. Et quemadmodum ubi acidum vitrioli inflammationem avertit, acutiſſimas ſimul inflammatorias febres, nempe neceſſarios eſſentialis cauſæ effectus tollit, ideo huic ſubſtantiæ antifebrilem quoque facultatem Medici tribuerunt. Graviſſimi rurſum pectoris morbi, uti ſanguinis ſputus, ulcera pulmonum, hydro-thoracis periculoſa initia, vomicæ pulmonales, acidi vitriolici adminiſtratione magnopere ſublevantur. In quocumque demum ſanguinis fluxu hoc præſidio utiliter utimur. Sed ſigillatim de propoſitis modo doctrinis differendum. Et primo quidem merito acidum vitriolicum antiſepticum & antiſcorbuticum eſſe exiſtimandum eſt, quandoquidem in morbis febrilibus cum magna virium proſtratione, cum lividis petechiis, & atri ſanguinis eruptione per varia corporis emunctoria, nihil utilius acido vitriolico, multa aqua diluto & copioſius ingurgitato. In ipſis

etiam

etiam ſanguineis lethalibus varioliſ, in quibus omnia incaſſum præſidia adminiſtrantur, juvat ad acidum vitriolicum confugere. Vidimus ſæpe extremum ſcorbuti venerei ſtatum, in quo & gingivæ copioſum fœtidumque ſanguinem emittebant, & dentes decidebant, non modo acido aëreo, ſed vitriolico etiam eradicative ſanatum. In puſtulis venereis pravæ indolis, admodum profundis, & quæ fœtidum ichorem emittunt, uti nunquam medicamenta mercurialia ſunt adhibenda, ſic contra acidum vitriolicum, cum infuſo vel pulvere corticis peruviani copulatum, curationem abſolvit. In hiſce caſibus, uti & in reliquis omnibus ſpiritu vitrioli tenui, potius quam ſpiritu dulci utendum, juxta formulas inferius adnotandas. Ubicumque agitur de ulcere aliquo externo admodum ſordido, ac corrupto pure referto, nil acido vitriolico interne uſurpato utilius reperiri poteſt. Sæpiſſime in Eryſipelate maligno, quæ ſuperveniunt ſuppurationes profundæ ſinuoſæque ſunt, quia a tenui acerrimoque pure proveniunt. Hic morbus diuturnus nec raro periculoſus, ſæpe eodem præſidio debellatur. Idem dicendum de gangræna externa, ab interna corruptoria cauſa proveniente. His poſitis antiſeptica acidi vitriolici facultas ſolido admodum innititur fundamento. Sed unde nam vis antiſeptica acidi hujus repetenda eſt? In ſepticis ſive corruptoriis affectibus debita ac naturalis ſolidorum ac fluidorum componentium cohæſio imminuitur, atque lethalis reſolutio ſequitur. Hinc acida quæ adſtringentem primo facultatem poſ-

poſſident, huic degenerationi opponuntur, quia coagulandi atque inſpiſſandi proprietatem poſſident. Rurſum in ſcorbutico affectu, in Lue Venerea diuturna, in confirmatis inflammationibus cauſa morboſæ denſitatis, quæ præcipuam ægritudinem efficiebat, in eodem ſemper ſtatu manere nequit, ideoque vitæ ipſius activitate in motum cietur; & quemadmodum cauſa hæc neque vitam communem vivere poteſt, neque peculiari motu propriaque uti in ſtatu ſanitatis œconomia fruitur, in corruptionem vergit. Generales illæ cauſæ morbificæ, quæ attenuari ſive corrumpi debent, ſi nulla actione nullaque aut naturæ, aut artis operatione corriguntur, propriam degenerationem & corruptelam ſanis partibus, ſaniſque etiam humoribus communicant. Acidum itaque vitriolicum nullo modo concentratum, immo contra valde dilutum, copioſaque aqua attenuatum morboſam diſſolutionem mitigat, particuliſque jam ſeparatis naturalem cohæſionem denuo reſtituit. Putreſcentia rurſum, corruptio & colliquatio in corpore humano ſemper alcaleſcentia ſive alcali cauſtico, vel juxta noſtram doctrinam, phlogiſto ſalino componitur. Igitur acidum vitriolicum propria affinitate cum memorato principio conjungitur & vehementiſſimam corruptionem, hac ratione avertit. Hoc in loco magni facienda difficultas illa, qua contenditur acida omnia primariam actionem in primis viis exercere, atque vehementem tantummodo corrugationem gignere. A ventriculo etiam penitus mutari acida multi contendunt. Prima
ve-

vero difficultas reſpicit acida valde concentrata, quæ nullum internum uſum habere debent, quia inſigniter ſtyptica ſunt. Verum acida magnopere attenuata primarum viarum immediatam perfectamque actionem effugiunt, internaſque ſedes facile ſubeunt; urinæ enim profuſiſſimæ obtinentur poſt acidi adminiſtrationem, atque immediata inde utilitas in morbis deprehenditur, uti inferius patebit. Scio atque in praxi obſervavi, immoderatum acidi concentrati uſum vomitum lethalem, inſuperabilem alvi ſtypticitatem, & cachexiam attuliſſe. Sed acidi concentrati urens, ſtimulans, & cauſtica efficacia a mitiſſima, refrigeratoria, & antiſeptica acidi attenuati actione magnopere differt. Huic denique obſervationi adjiciendum, quod fortaſſe acidum aëreum magnum ſcorbuticis emolumentum ideo affert, quia particulis conſtat tenuiſſimis, copioſæ aquæ immixtis, ut alibi etiam a nobis adnotatum fuit. In inflammatoriis rurſum morbis, in quibus univerſi corporis calor ſenſibilis ultra modum augetur, & cutis accenditur, & lingua ruberrima ſtatim areſcit, & ſitis oritur intolerabilis, ac urinæ ruſæ excernuntur, & caput vehementer dolet, nil acido hoc utilius; etiam ſi memorata accidentia in aliqua tantum peculiari externa ſede deprehenduntur: in hiſce etenim morbis acidum dilutum principio inflammabili opponitur, & caloris diſſipationem prohibet. Sæpe etiam univerſalis inflammationis ſymptomata ab eſſentiali organi alicujus inflammatione ortum ducunt, uti accidit in Pleuritide, Hepatitide, aliiſque hujusmodi. Eiſen-

Inflammationis cauſa. ſentia genuini morbi inflammatorii duplici conſtat præcipuo effectu, caloris nempe ſenſibilis ſuperabundanti evolutione ac diſſipatione, atque tenaciſſimarum ſubſtantiarum generatione celerique incremento. Cauſa etenim quæcumque ſtimulandi, irritandique activitate prædita, ſi univerſo corpori applicatur, & per vaſa fertur, vel ſi peculiari aliquo adhæret organo, ſtatim corrugationis, rigiditatis ac proinde doloris ſigna affert. Naturæ tunc vires adverſus cauſam morboſam inſurgunt, & calore, nempe vitalitatis inſtrumento armatæ, ægritudinis incommoda ſuperare nituntur. Sæpe tanta eſt cauſæ irritantis validitas, ac rurſum ſæpe tanta cum celeritate fluida inſpiſſantur, ut caloris primo ſenſibilis, deinde etiam latentis magna eveniente jactura, ſimplices inflammationes, in genuinos phlogiſticos morbos tranſeant; unde Pleuritis inflammatoria in veram Peripneumoniam mutatur. Cauſæ quoque generales inflammationum utplurimum acerrimis, urentibus & ſalinis particulis, ſive potius alcali phlogiſticato componuntur. E. g. inſenſibilis perſpirationis & ſudoris materia, inſigniter acris, dum a frigore externo intropellitur, dolores rheumaticos, nempe acutiſſimam articulorum inflammationem gignit. Bilis acrior facta & ad ſummum phlogiſticata, inflammationem eryſipelaceam affert. Frigida tempeſtate pulmones facilius quam reliquæ partes inflammantur, non ſolum quia prohibitæ perſpirationis moleculæ facile ad pulmones feruntur; verum etiam quia magna phlogiſticati

are-

aëris quantitas in pulmonibus accumulatur, morbique inflammatorii generationem accelerat. Si igitur in inflammationibus generalis calor animadvertitur, ſi acre phlogiſticum abundanter generatur, nil mirum ſi acido vitriolico, & nitroſo etiam, aut vegetabili inflammatoriis affectibus occurritur. Non Pleuritides modo & Péripneumoniæ nothæ acido vitriolico feliciter tractantur, verum & Hydro-thorax & vomicæ pulmonales & ſanguinis ſputus periculoſiſſimi, hoc præſidio magna ex parte mitigantur, & ſæpenumero etiam eradicative curantur. Ulcera profundiſſima in cruribus hominis hydrope pulmonali affecti, cum immani artuum œdemate, penitus ſanata fuere urinæ profluvio copioſiſſimo, ab acido vitriolico procurato. Sanguinis ſputum brevi in fœtidiſſimi puris ſputum tranſeuntem ſanavit aſſidua ejusdem præſidii adminiſtratio. Hiſce in caſibus, quemadmodum etiam in hæmorrhagiis omnibus, acida mineralia valde attenuata magnum afferunt emolumentum, quia dum phlogiſticationem humorum emendant, lentis congeſtionibus, ſyderationibus & gangrænis opponuntur. Hæmoptoycos vero, reliquoſque ægrotos præternaturali ſanguinis fluxu laborantes, phlogiſticam ſanguinis, nempe denſam ſatiſque tenacem diatheſim poſſidere probat cruſta illa inflammatoria, qua horum ægrotantium ſanguis obducitur. Immo ubicumque ſanguis a vaſis pulmonalibus laceratis egreditur phlogiſticam indolem habere procul dubio debet. Etenim dum per longum tempus vel in vaſe varicoſo,

vel in tuberculari congeſtione retinetur, phlogiſticam qualitatem acquirit, quia aëris reſpirabilis ſive dephlogiſticati commercio privatur. In morbis pectoris ab ulcere pulmonum pendentibus, ob reſpirationis brevitatem, ob impeditam pulmonis naturalem expanſionem phlogiſton accumulatur, & contra reſpirabilis & dephlogiſticati aëris abſorptio imminuitur. En quare in ſanguinis ſputo, in catarrho diuturno, in vomica pulmonali & ipſa phthiſi magnam affert utilitatem acidum vitriolicum dilutum, quia principii phlogiſtici vim frangit, & morboſæ tenacitati opponitur. In uterino vero ſanguinis fluxu immoderato, in quo morbus ab acri pungentique muliebri ſanguine ſuſtinetur, nil præſtantius acido nitroſo. Acidum enim nitri cum acri alcalino, ſive alcali phlogiſticato facillime combinatur, unde morbus ſtatim compeſcitur, uti mox oſtendemus.

Ratio adminiſtrandi acidum vitr.

Methodus propinandi acidum vitrioli purum in diverſis morbis ita profecto ſe habet. In acutis inflammatoriis guttæ decem aut quindecim omni bihorio, cum largioribus aquæ doſibus propinantur, uſque ad ſitis extinctionem, & febris imminutionem. In Pleuritide, in morbis hepatis inflammatoriis aliiſque, eadem ratione hoc remedio utimur. Verum ſi tuſſis poſt ſanguinis ſputum perſiſtens, & cum expectoratione conjuncta, tractanda eſt, ſpiritus vitrioli uncia dimidia, aut integra propinanda eſt, ne ſcilicet puris moleculæ, quæ jugiter ſanguini communicantur generalem corruptionem afferant. Hæc ve-

vero acidi quantitas quotidie adminiſtrata nullum certe damnum inducit, uti vulgus exiſtimat; immo contra phthiſim pulmonalem incipientem unico hoc præſidio curatam vidimus. Sunt qui in morbis pectoris utuntur non modo ſimplici ſpiritu vitrioli tenui, aut ſpiritu ſulphuris per campanam, ſed adhibent etiam compoſita ex acido vitriolico, uti ſunt vitriolum viride, liquor anodynus mineralis dictus, & aether. Qui vomitus utilitatem in Phthisi pulmonali experti ſunt, drachmam unam vitrioli viridis ſive martis, frequenter exhibent, & hac ratione vomitum excitant. Sed nulla adeo vehementi operatione hoc in caſu opus eſt, ideoque potius Tartarum emeticum ad grani dimidium exhiberi poteſt; nam mitiſſime hoc emetico ſtomachus evacuatur, & pulmones repurgantur. Hanc methodum feliciſſimam ſemper in praxi expertus ſum. Sunt & alii qui magis refractam actionem vitrioli martis phthiſicis commendant, & ideo ſequenti formula, magna cum utilitate utuntur:

℞. Vitrioli Martis &
Terebinth. Venet. ſingulorum drachmam unam;

Terantur ſimul in mortar. marmor. & dein diſſ. in aqu. lib. quinque. Poſt diſſolut. aqua per chartam traiicienda & uſui ſervanda eſt.

Aqua hæc vitriolata pro potu communi ab ægroto adhibenda. Ab acidi antiſeptica facultate, atque a tonica ferri activitate non mediocris certe utilitas expectanda. Nam martialia præſidia in mor-

 bis

bis pectoris confirmatis, fere ſemper cum aliquo emolumento adhibentur. De uſu acidi vitriolici in puſtularum venerearum & bubonum curatione, aliquid ſuperius innuimus. Certiſſimum etenim eſt hoc præſidio corrupto pure refertas puſtulas ſanari, ac proinde ad drachmam unam aut alteram propinari debet, una cum decocto Corticis Peruviani admodum attenuato. Doſis hæc quotidie uſurpata eradicativæ curationis fundamentum conſtituit. Eadem ratione incedendum ubi Bubones venerei inopportuna damnoſaque chirurgica operatione admodum irritati, acutiſſimæ febri originem ſive occaſionem ſuppeditant. Tunc uberrimæ acidi vitriolici doſes, utpote trium vel quatuor drachmarum quotidie cum cortice antiſeptico adminiſtrandæ ſunt; conſtanterque etiam ad balneum tepidiuſculum deveniendum eſt. Præparata ſalina, quæ acidum vitrioli pro baſi habent in tractatu de ſalium neutrorum & terreorum proprietatibus illuſtranda ſunt.

DE ACIDO NITROSO.

Acidum nitroſum.

ACidum Nitroſum non eſſe Regni foſſilis ſubſtantiam nonnulli contendunt, atque a corruptione & decompoſitione corporum organicorum ortum ducere exiſtimant. Sed ipſa hæc corpora in foſſilium etiam compoſitione reperiuntur, unde potius de promiſcua origine dubitandum. Certiſſimum tamen eſt ſubſtantiam nitri purioris, ſive ſalis neutri cujus baſim conſtituit acidum nitroſum in terræ tantum ſuperficie reperiri, quandoquidem pro nitri generatione aër atmosphæricus admodum neceſſarius evadit. Acidum nitroſum appellatur quoque *ſpiritus nitri*, *aqua fortis*, *& ſpiritus nitri Glauberi*. Obtinetur ex ſalibus nativis nitroſis, vel a terris animali & vegetabili materia ſaturatis. Huic œconomiæ innixi, qui nitri præparationem ſuſcipiunt ſemper corpora nitroſis elementis referta aëri exponunt, pluviam tantum vitantes. Proprietates acidi nitroſi generales diverſæ a reliquis ſunt. Acidum enim nitri primum omnium volatile eſt, atque rubri coloris; color vero pendet a phlogiſto, nam quo magis hoc principio ſaturatur, magis ruſum colorem aſſumit. Maximam poſt acidum vitriolicum volatilitatem habet. Cum oleis & ſpiritibus vinoſis violenter effervescit, quia principium inflammabile ſumma cum aviditate attrahit. Ob eandem rationem cor-

corpora plurima metallica diſſolvit, atque ſtannum & antimonium peculiariter corrodit. Ubi cum metallis conjungitur & inflammabili principio ſaturatur; in vapores vitæ admodum inimicos dividitur; & aërem componit reſpirationi valde noxium: Hoc fluido aëriformi, cui nomen aëris nitroſi tribuerunt chemici; aë is reſpirabilis ſive dephlogiſticati quantitas facile determinatur; quo enim major aëris imminutio accidit cum aëre nitroſo & major erit ſemper aëris reſpirabilis copia. Acidum deinde nitroſum minus generat caloris cum aqua; ſed plus frigoris ſi cum glacie miſcetur. Phlogiſti avidiſſimum eſt, hinc inflammationem majorem reddere exiſtimatur. Sed in vapore nitri purioris, qui combuſtionis & detonationis opera obtinetur, vis peculiaris impurum & reſpirationi ineptum aërem corrigendi reperitur. Saluberrimum inde chemicum proceſſum inſtituit D. Achard, quo mediante noxii Noſocomiorum vapores; nitri conflagratione & fuſione corriguntur. Magnam etenim puriſſimi ac penitus dephlogiſticati aëris copiam continet nitrum; atque hæc ignis; ſive potius caloris opera educitur. Hoc autem accidit, quia in conflagratione acidum nitri omne phlogiſtum ad ſe attrahit, unde aër dephlogiſticatus, quod idem eſt ac aër ignis, ſive materia caloris, abundanter evolvitur, & vitalem aërem conſtituit. Hanc doctrinam evidenter probant experimenta Pryeſtliana, in quibus calces plumbi acido nitroſo madefactæ & campana vitrea incluſæ, dum lente uſtoria comburuntur plumbi regenera-

Uſus Acidi Nitroſi.

rationem efficiunt; & magnam puriſſimi reſpirabilis aëris copiam ſuppeditant. In hoc certe experimento acidum nitroſum cum phlogiſto ſolari conjunctum calcem, nempe terram metallicam plumbi in genuinum plumbum vertit; materia vero caloris, nempe aër vitalis, omni phlogiſtica coinquinatione ſpoliatus ſuam reſpirabilitatem manifeſtam reddit. Si igitur acidum nitroſum principium inflammabile concretum adeo violenter attrahit; poterit certe in multis morbis mere phlogiſticis magnam utilitatem afferre. Verum non idem eſt in inflammatione, aut in phlogiſtico morbo acidum nitri adhibere; in inflammatione enim prodeſt, quia caloris imminutionem gignit, ſed uberrimæ doſes acidi ſemper vitandæ ſunt, ne ſcilicet hoc præſidio phlogiſti quantitas augeatur. Rurſum ſi de calore morboſo ad ſummum aucto, & acidi nitroſi activitate diſſipando agitur, diſtinguendæ etiam ſunt variæ morboſi caloris ſpecies. Et ſane ſimpliciſſimi caloris vitioſa evolutio, quæ œconomiæ animali valde incommoda eſt, ab acido nitroſo copioſius aſſumto imminuitur. Sed contra urentiſſimus calor putridorum morborum, & qui a principio inflammabili, acerrimo & fere cauſtico pendet, raro compeſcitur ab acido nitri puriſſimo & urentiſſimo. Specificam deinde facultatem exercet acidum nitroſum in ſanguinis fluxu & præſertim in hæmorrhagia uterina, quæ aut poſt partum laborioſum, & lochiorum ſuppreſſionem accidit, aut deficiente menſtrua evacuatione in mulieribus provectioris ætatis obſervatur. Incommoda

hæc & ſæpe etiam periculoſa ægritudo ſæpiſſime vincitur ſpiritu nitri tenui ad guttas decem conſervæ Roſarum incompletarum immixto, & omni trihorio propinato. Sunt qui loco ſimplicis ſpiritus nitri, utuntur elixire nitri acido, cujus compoſitio in formulis medicamentorum extat. Acido deinde nitroſo facultas diuretica præſtantiſſima tribuitur, & ideo in leucophlegmatia, calculo, œdemate aliiſque a colluvie ſeroſa pendentibus morbis commendatur, & ſpatio 24 horarum ad drachmas duas, cum decocto aliquo diuretico adminiſtratur. Verum in hiſce caſibus mera nitri aciditas, ſive principium acidum tanti momenti efficaciam non habet; ſiquidem diureſis potius augetur ſalibus alcalinis, quam omnino acidis. Immo acidum nitroſum inter præſtantiora diuretica collocatur, quia nitrum depuratum urinas abundanter educit. Sed in nitro ſive ſale neutro alcalinæ copioſiſſimæ particulæ, quæ attenuantes, ſtimulanteſque ſunt, & certum reſolutionis ſive corruptionis gradum in fluidis inducunt, principes diureticas vires poſſident. Hoc ulterius probatur exemplo nitri fixi, & cremoris tartari. Etenim nitrum fixum, nempe ſubſtantia ſalina ab alcalica nitri baſi compoſita, magni momenti, diureticum acido nitri procul dubio anteferendum præbet. Diuretica cremoris tartari facultas alcalinis elementis omnino debetur; hinc acidi nitroſi vires diureticæ nullam primariam hujus acidi proprietatem conſtituunt.

DE

DE ACIDO MURIATICO.

Tertia acidi mineralis ſpecies, nempe Acidum muriaticum, diverſa obtinuit nomina; dicitur enim *ſpiritus ſalis marini*, *ſpiritus ſalis gemmæ*, *ſpiritus acidus ſalis ammoniaci*, *& ſpiritus ſalis Glauberi*. Juxta deſcriptionem cl. Bergman; in cortice Telluris uberrime hoſpitatur. Acerrimum eſt, admodum volatile, atque peculiari nauſeoſo odore gaudet. Præter aciditatem inſigniter ſtypticam; ſummam quoque tenacitatem habet; hanc vero mutuatur a principio inflammabili, cum quo intime conjunctum eſt. Superflua ſpoliatum aqua, aëream induit formam; nam phlogiſton inſtar principii compagem intrat. Liberum nunquam fortaſſe occurrit, niſi in aquis meteoricis; Obtinetur vero ex animalibus, vegetabilibus, foſſilibus: a fuligine, ſale gemmæ vel ſale communi. Concentrationis ſuæ ſigna ſunt, color flavus, & particulæ oleoſæ ſupernatantes. Ad proprietates vero generales hujus acidi, quod attinet: I. unc. 22. alcali vegetabilis unc. 1. ſaturat: II. oleis difficillime jungitur, cum ſpiritibus vinoſis facillime. In corpora metallica promte agit. Cum aqua & glacie eoſdem, ac alia acida, gradu tamen minori, producit effectus. Acidum muriaticum.

Recentiores practici, qui de viribus medicinalibus acidi muriatici loquuntur, illius qualitates refrigeratorias, temperantes, diureticas, leviter Uſus acidi muriatici.

viter laxativas, & antiſepticas commendant. Hinc in febribus malignis, ac bilioſis, in renum ac veſicæ morbis; cum urinæ difficultate conjunctis, exhibent guttas aliquot; ab octo uſque ad 20 in juſculo aliquo; vel julapio dulci: Verum tanta eſt hujus acidi difficillime mitiganda phlogiſticatio; ut ſæpe cauſtici, ſive corroſivi medicamenti vices gerat. Febricitantes enim, qui acido muriatico ſimplici utuntur moleſtam ſitim, nimiumque calorem experiuntur: Ab hoc vehementi ſtimulo pendent emolumenta, quæ obtinetur ab acido muriatico cum melle Roſaceo, aut decocto hordei, gargariſmatis forma uſurpato in maligna ſive ulceroſa angina, atque in ſordidis faucium & oris ulceribus. Cum aqua mixtum veſiculas oris ſanat, & cum ſpiritu vini concentratiſſimo confert ad ulcera cancroſa. Hic vero inſanabilis morbus non ſine magno celerioris mortis periculo, hoc medicamento externe tractatur. Spiritus ſalis communis dulcis, ſive acidum muriaticum dulcificatum aut vinoſum; ex ſpiritu ſalis & ſpiritu vini rectificatiſſimo, deſtillationis opera paratum, acido muriatico ſimplici ſemper anteferri debet, atque in morbis putridis ſummo cum emolumento uſurpatur. Utilitatem quoque ſummam affert in alvi fluxu, dyſenteria, nephritide, omnibuſque ventriculi atque inteſtinorum affectibus, qui a debilitate & laxitate partium, aut a facili humorum corruptione oriuntur. Doſis variat juxta morbi indolem, ægrotantium conſtitutionem, ac reliqua accidentia; poteſt vero adhiberi

beri ab uno uſque ad duos ſcrupulos, ſive ad drachmam unam ſpatio 24. horarum. De aëre muriatico, ſive de acido muriatico volatili loquuntur nuperrimi formularum medicinalium ſcriptores. Fluidum hoc aëriforme ait D. Reuss expellitur a ſale culinari, ope acidi vitriolici concentrati cum odore croceo: Vis antiſeptica aërem corrigens putridis effluviis impletum; phlogiſti autem acceſſu corruptum nequaquam emendat. Uſus in ſtatu putrido humorum corporis humani. Nos vero qui acido aëreo & vitriolico ſpecificam vim antiſepticam ineſſe; obſervationibus innixi contendere poſſumus; de aëre muriatico antiſeptico minime ſolliciti ſumus. Aer muriaticus.

DE RELIQUIS ACIDIS MINERALIBUS.

DE reliquis peculiaribus Regni mineralis acidis vel imperfecte cognitis, vel noviter tantum detectis breviter modo differendum eſt. Acidum primo fluoris mineraliſatum, ſive fluoratum valde volatile eſt. Vapores emittit calidos; qui vitrum corrodunt, & humido occurrentes terram ſiliceam generant, vel ſaltem deponunt. Superflua ſeparatum aqua hoc acidum aëream adipiſcitur formam. Sponte liberum adhuc invenit nemo, ſed calci nuptum adeſt in fluore minerali & ni fallor; omne quoque ſiliceum intrat. Hæc e chemicorum libris deprompta naturam, hujus acidi declarant. A medicis vero non adhuc uſur- Novæ acidorum species.

uſurpatur, noxiaſque potius qualitates poſſidere videtur.

Acidum arſenicale.

Majoris momenti eſt intelligentia acidi Arſenicalis; oportet enim ut medicus non medicamentoſas modo & ſalutares, ſed noxias quoque & venenatas ſubſtantias perſpectas habeat. Acidum itaque Arſenici ſiccum arte paratur, igne fuſibile & fixum, donec materiæ caloris tantum abſtulerit phlogiſti, ut formam acquirat arſenici albi. In aëre humido deliqueſcit. Liberum ſponte non occurrit, ſed ligatum invenitur calce cobalti, & præſertim phlogiſto in arſenico metallo fragili ejuſdemque calce. Deleteria & indubitatam mortem afferens arſenici activitas ab acido pendet; nam adeo ſtrictum cum phlogiſto connubium habet, atque adeo abundanter hoc principio ſaturatur, ut nihil cum ipſius corroſiva activitate, comparari poſſit. Fuerunt tamen & Practici, qui tenues arſenici doſes in diuturnis intermittentibus & obſtinatis viſcerum naturalium obſtructionibus commendarunt. Nec deſunt nonnulli inter noſtrates, qui in pertinaci quartana arſenici granum ſemis quotidie propinare audent, atque de ſalutari tanti veneni effectu ſumma impudentia gloriantur. Accidentia vero graviſſima ſunt vel febres lentæ, lethales, vel ſanguinis ſputus irreparabiles, vel horrida ventriculi ulcera. Ab acido itaque arſenicali, tamquam a lethali veneno abſtinendum.

De acido Molybdendico, de acido calcis ponderoſæ, atque acido phoſphorico nihil adijciam, nullum enim præcipuum in medicina uſum habent.

bent. Acidum tamen phoſphoricum a limatura cornu cervi eductum vel potius terram abſorbentem in compoſitione pulveris antifebrilis *D. James* reperiri multi exiſtimant. Contra vero de acido Boracis nonnulla accuratius ſunt adnotanda. Hæc acidi foſſilis ſpecies, juxta chemicorum definitionem vulgo ſalis ſedativi nomine diſtinguitur: In lacu prope Senas in magno Hetruriæ Ducatu liberum invenit D. Hoefer an. 1778., & in Borace nativo ligatum alcali minerali, longe antea cognitum fuit. Inſtar acidi agit, ſed admodum debilis. Igne funditur, & aqua volatiliſari poteſt. Obtinetur facile ope acidi vitriolici, quo alcali foſſile ſeparatur ab acido boracis. Subſtantia hæc ſalina paſſim dignoſcitur in officinis nomine ſalis ſedativi D. Hombergii, atque in omnibus convulſivis morbis, paſſione præſertim hyſterica, & hypochondriaca adminiſtratur. In febribus etiam, convulſionibus exiſtentibus, commendatur. Doſis eſt a granis quinque uſque ad quindecim aut viginti. Quamvis vero multa de ſale ſedativo a practicis ſoleant prædicari, nullam tamen eſſentialem ab hoc medicamento utilitatem expertus ſum. Et ſane qua ratione acidum concretum & valde debile magnam in nervos actionem exercere valeat ignoro!

Acidum aëreum, aëris fixi nomine antea inſignitum, aquis mineralibus acidulis, & martialibus magna ſatis proportione continetur; pluribus foſſilibus, præſertim alcalibus & terris inhæret. In atmoſphæra liberum adeſt, atque ab ani- Acidum aëreum.

ma-

malibus & vegetabilibus jugiter emittitur. Acidum deinde aëreum eſt cauſa immediata effervescentiæ inter acida reliqua cum alcalicis combinata; nam ob leviſſimam quam cum alcalinis affinitatem habet, ab acidis omnibus ſuam baſim relinquere cogitur. Ubi cum calcareis, & alcalinis jungitur, ſubſtantias quas occupat dulces reddit; & contra ſi illas deſerit cauſticitatem gignit. A præſentia igitur & abſentia hujus acidi alcali mite, vel cauſticum redditur; immo corporum cohæſio ſecedente acido aëreo amittitur. Ob hanc rationem marmora calcarea, duriſſima dulcis ſaporis terra compoſita, dum ignis actione acido aëreo privantur, in friabilem & cauſticam calcem vertuntur. Subſtantiarum animalium & vegetabilium corruptio, a diſſipatione acidi aërei primario oritur. Ideo quia reſtituto hoc principio putreſcentia emendatur, acidum aëreum inter antiſeptica præſidia collocari meretur; atque ideo nos peculiari diligentia aëris fixi qualitates, quarum intelligentia medico valde neceſſaria eſt, hoc in loco adnotavimus. Reliqua ad chemiam tantummodo ſpectantia libenter prætermittimus. Acidi aërei exiſtentiam indicarunt veteres obſcure, Helmontius perſpicue, nomine *Gas ſylveſtris*. Accuratius deſcripſit Leonardus a Capua, dum de aëre mephitico ſermonem inſtituit. Integram vero doctrinam primus chemice demonſtravit Black in Diſſertatione de magneſia, ulterius illuſtravit Prieſtleyus, atque ad umbilicum perduxit Bergman in peculiari diſſertatione, atque nomen acidi aërei primus impoſuit. Reliqui,

qui

qui de eodem argumento ſcripſerunt imitatorum tantummodo, non inventorum nomine ſunt deſignandi. Pharmaciam hoc auxerunt præſidio, imperfecte Pringle, feliciſſimo vero cum ſucceſſu cl. Percival & reliqui ſcholæ Anglicæ ſectatores. Ipſe primus inter noſtrates aëre fixo eradicativas multorum moborum curationes inſtitui, & in fundamentorum Botanicorum ſecunda parte adnotavi. Methodus exhibitionis ſimpliciſſimus eſt, quandoquidem ſales omnes alcalini mites, & qui ob magnam quam continent acidi aërei copiam aërati dicuntur, cum acido quocumque conjuncti, & tempore ſive ipſo efferveſcentiæ momento propinati, magnam acidi aërei copiam corpori ſuppeditant. Iterato igitur ægrotantibus exhibentur grana decem ſalis tartari, vel abſinthii, dum ſubſtantiæ hujuſmodi ſalinæ cum ſucco limonum, aut acido quocumque foſſili conjunctæ inſignem efferveſcentiam generant.

Diverſæ modo indicandæ ſunt formulæ acidum aëreum exhibendi in morbis ſuperius adnotatis. A cl. enim Prieſtleyo præſcribitur ſequens mixtura:

℞. Sal. Tartar. ſcrup. j.
Aqu. font. unc. ſem.
Sacchari alb. ſcrup j.

M. cum ſucc. limon. unc. ſem. incipiente ebullitione propinetur, & omni hora repetatur.

Secundo loco adiicienda eſt aqua aëris fixa ex Diſpenſatorio univerſali *D. Reuss* excerpta: nempe:

℞. Aqu. fluvialis quantum libet, quæ probe eſt ſaturanda aëre fixo, e ſolutione Cretæ in acido vitrioli prodeunte, aut alia ſimili, vel cum aëre fixo e fermentantibus liquoribus prodeunte. Vis acidum involvens. Uſus in ſaburra acida humorum inprimis viarum primarum, aſthmate, diſpnœa.

Huic præparationi adnectitur aqua aëris fixi martialis dicta, quæ non mediocrem utilitatem afferre poteſt in morbis a debilitate ortum ducentibus. Aquis martialibus nativis præparatio ferri in acido aëreo ſoluti procul dubio anteferenda eſt, quandoquidem aquæ naturales ferro ſaturatæ non mediocrem quoque alicujus ſalinæ ſubſtantiæ quantitatem continent. Nequeunt ideo corroborantem ſimpliciter qualitatem a cathartica ſejunctam exercere. Ob hanc igitur rationem ſequentem formulam adjungendam cenſui; eo magis quia non raro hoc medicamento indigent ægrotantes a fontibus martialibus longe diſſiti.

In aqua aeris fixi
Fila ferrea ſuſpenduntur, donec
Aqua a ſoluto ferro ſaturetur;
Hæc dupla, aut ubi exigitur, tripla portione ſimplicis aquæ aëris fixi diluitur.

Vis fortior, magis roborans, tonica. Uſus in debilitate partium, & præſertim viſcerum abdominalium. Glyſteres etiam ex aquis acido aëreo ſaturatis parati magnopere commendantur in putridis ac revera diſſolutoriis morbis; verum incerto huic, ac ſæpe inefficaci præſidio uſus internus ejuſdem ſubſtantiæ anteferendus.

Pauca

Pauca demum de acido ſuccini, juxta chemicorum nuperrimas obſervationes apponam. Acidum itaque ſuccini, uti loquitur Cl. Bergman *vocari poteſt ſal concretus ab electro elicitus, nam inſtar acidi debilis ſe gerit. Num regno vegetabili ortum debeat ſuccinum, adhuc diſceptatur, interea foſſiliis adnumerant haud pauci*. Rurſum ubi de Petroleo loquitur hæc de ſuccino ſcribit: *Petroleum acido ſuccini adunatum, idem eſt ac ſuccinum. Multi a regno vegetabilium ortum contendunt; interea quum inter foſſilia reperiatur, & origo nondum ſatis ſit illuſtrata, huc refero*. Petroleum vero ſequentibus principiis conſtare certum eſt. Phlogiſton in nexu oleoſo etiam inter foſſilia occurrit, ſed e Regno vegetabili illud haud pauci derivant: hæc eſt Petrolei definitio. His poſitis facillimum erit intelligere naturam olei & tincturæ ſpirituoſæ ſuccini; hæc enim præparata paſſim adminiſtrantur externe aut interne in morbis omnibus convulſivis, & præſertim in mulierum paſſione hyſterica, & motibus convulſivis puerorum: confricantur etiam tinctura ſuccini loca contuſa, aut lymphaticis congeſtionibus affecta. Quoad notiſſimam qualitatem antiſpaſmodicam tincturæ ſuccini, hanc ab oleoſis phlogiſticis elementis pendere procul dubio exiſtimandum, principium enim phlogiſticum præternaturalem, nimiam & ideo morboſam ſucci nervei activitatem valde imminuit. Hinc hyſtericæ mulieres tempore paroxyſmi, ſimplici odore memoratæ tincturæ, aut a moderatis doſibus intus aſſumtis mirifice ſublevantur; excepto tantum caſu illo, in quo con- Acidum ſuccini.

 vul-

vulſiones hyſtericæ cum vehementi capitis dolore, validoque capitali pulſu copulantur. Tunc enim tinctura ſuccini noxia potius deprehenditur. Doſis pro uſu interno eſt a guttis decem, uſque ad triginta. Sunt qui eodem remedio utuntur in menſtruationis defectu, dum de mulieribus agitur admodum valido corporis habitu præditis; tunc enim juvat debilitando nervorum actionem, admodum neceſſariam vaſorum uteri relaxationem procurare. Oleum ſuccini ad guttas tantum tres vel quatuor adultis mulieribus propinatur, atque infantes motibus convulſivis correpti ſupra articulationes, & circa nares eodem oleo inunguntur. Præparata igitur ex ſuccino vim antiſpaſmodicam non ab acido ſuccini, ſed a principio oleoſo mutuantur, nunquam ideo in morbis phlogiſticis adhibenda. Longam uſque adhuc acidorum hiſtoriam chemico-medicam perſequuti ſumus, non ſolum quia acida ſimpliciſſima per ſe inſignes poſſident vires, ſed etiam quia aliarum compoſitarum ſubſtantiarum baſim conſtituunt.

De

DE SALIBUS ALCALINIS.

DEfinitio alcalinorum ex Sciagraphia Regni mineralis deprompta, ita ſe habet: *Alcalia ſapore lixivioſo proprio, acidorum vehementi attractione & cæruleos vegetabilium ſuccos vireſcendi facultate dignoſcuntur. De illis ſolitariis alioquin illud fere valet, quod de acidis antea notavi, eorum nempe tantam eſſe attractionis virtutem, ut diu vidua eſſe nequeant. Ambiens atmoſphæra acidum ſaltim aereum exhibet, ſi aliud potentius deſideratur. Hinc ſemper nupta occurrunt, niſi arte præparata.* Connubium acidi aërei cum alcali præbet alcali mite, ſive aëratum; atque ab hac combinatione, uti ſupra dictum eſt, effervescendi facultas, ubi cum aliis acidis conjungitur, eſſentialiter pendet. Si alcali acido aëreo ſpoliatum atmoſphæræ, nempe aëri libero exponitur, ſumma rapiditate acidum attrahit & cauſticitate amiſſa mite redditur. Sales igitur alcalini in ſtatu ſolido ſunt mites, a combinatione cum aëre mephitico, ſive acido aëreo. Mites effervescentiam cum acidis cient, cauſtici nullam. Cum oleis ſaponem, cum ſulphure hepar ſulphuris formant. Cum acidis calorem generant, itemque cum aqua, ſi ſicca & cauſtica ſint, & cryſtalliſati frigus. Alcalia uſque adhuc cognita tria ſunt. Alcali vegetabile, foſſile & volatile. Alcalini vegetabilis ſynonyma ſunt, *cineres clavellati, cineres ruſſi-*

Sales alcalini.

fici, *ſal tartàri*, *ſal abſinthii*, *nitrum fixum*, *fluxum fixum*, *lapis infernalis*. Obtinetur a calcinatione vegetabilium integrorum. Alcali fixum vegetabile omni orbatum acido, telluris cruſta non promit, interdum vero ligatum fovet vel vitriolico, vel muriatico; ſæpiſſime nitroſo, rariſſime aëreo. Neque alcali fixum minerale viduum proſtat, ſed ſemper maritatum acido, rarius vitriolico vel nitroſo, plerumque muriatico vel aëreo. Alcali vegetabile in ſtatu cauſticitatis aquam ab aëre avidiſſime attrahit & deliqueſcit. Cauſticum & mite, eadem producunt neutra. Cauſticum cum ſpiritibus vinoſis ſe ſe conjungit, in quibus tamen ſi ſit aqua, eam attrahit & fundum petit. Phlogiſtico conjunctum, corporum metallicorum fuſionem promovet, & plurima eorum diſſolvit. Cum terris in univerſum vitreſcit. Cauſticum corpora animalia & vegetabilia diſſolvit.

Altera alcali ſpecies alcali foſſile dicitur, ac verum nitrum vel natrum antiquorum eſſe exiſtimatur, eſt productio naturalis, quæ in Aſia & Africa utplurimum invenitur. Obtinetur a ſale marino, ſale Glauberi, Borace; ex aquis mineralibus & plantis marinis; etiam a quadam efflorefcentia, quæ ſuper muros cryptarum ſubterranearum ſæpe apparet: Ab alcali vegetabili parum diſcrepat, præter quod, aquam ab aëre minime attrahit, & acidis commixtum, alia producit neutra. Tertio denique loco alcali volatile argillis ſæpe inhæret, ſine dubio aëratum; nam cauſticum, artis auxilium poſtulat. Præterea & mu-

muriatico unitum reperitur. Obtinetur per diſtillationem ex omnibus corporibus animalibus & vegetabilibus; ex his tamen parce, niſi poſt putrefactionem, a ſale etiam ammoniaco. Aquam avidiſſime attrahit; hinc plerumque in forma cryſtallina eſt, ergo mite, namque ubi cauſticum ſit, ſemper fluit. Cum ſulphure diſtillatum dat Tincturam ſulphuris Hoffmanni. Mite cum ſpiritibus vinoſis, dat offam Helmontii; cum oleis eſſentialibus & ſpiritibus vinoſis ſalem volatilem oleoſum: cauſticum, cum ſulphure, tincturam volatilem: cauſticum cum oleis eſſentialibus, & oleo ſuccini in ſpiritu vini ſolutis, dat *eau de luce*. Cauſticum calculum humanum diſſolvit. Alcalinorum indoles præcipua verſatur in diuretica, attenuante, ac reſolutoria activitate, quæ dum intra certos continetur limites multorum morborum curationem efficit. Sed alcali ſuam actionem ab acutis, urentibus igneiſque particulis deſumit, hinc inter ſubſtantias ſtimulantes & quidem vehementiores collocari meretur. Majorem ſemper, at fere ſemper noxium effectum gignit alcali cauſticum, quia igneis activiſſimis elementis magna ex parte componitur. Mea quidem ſententia alcali ſubſtantia eſt phlogiſtica, quæ ſi acido aëreo ſaturata reperitur mitiſſimam exercebit actionem; ſed acido ſuo viduata & igneis elementis per ſuperabundantiam combinata cauſticandi vim adipiſcitur. Hanc doctrinam multis obſervationibus ſuperſtructam, in materia medica Regni vegetabilis illuſtrare conati ſumus. Alcalina omnia

Alcalinorum uſus.

etiam miriſſima ſaporem habent acutum, immo urentem, ideoque ſtimulantia & irritantia eſſe debent. Nil itaque mirum ſi multæ ſecretiones a morboſa aliqua cauſa interruptæ, alcalinorum uſu ſtatim abundanter eveniunt. Et ſane natura ipſa indolem ſtimulantem, certo gradu corruptoriam, ac proinde reſolventem manifeſte oſtendit, Nam ut variæ excrementiæ ſubſtantiæ, vel naturaliter evacuandæ, vel poſt morborum ſubactionem pro ſanitatis incolumitate eliminandæ ſunt omnes aut in alcalinum mutatæ, aut cum acuto tenuique alcalino principio conjunctæ emittuntur. Hoc probatur odore alcalino fæcum alvinarum, ſenſibilis atque inſenſibilis tranſpirationis, urinæ, ſanguinis menſtrui, aliorumque excretorum. Uteri ac penis glandulæ acerrimum effundunt alcali, ut exquiſito ſenſu percellantur partes venereis uſibus dicatæ. Saliva quæ digeſtioni, nempe comminutioni & diſſolutioni ciborum inſeruit, & quæ corruptionis ſpeciem in alimentis inducit, alcalinis abundat particulis; neque ſuccus gaſtricus eodem principio deſtituitur; nam præter ſalis marini non ſpernendam, quam continet copiam, acidum verum nunquam fere in ventriculo reperitur. Immo aciditates vulgo dictæ nullum acidi, ſed contra alcalini ſaporem præſeferunt. Hoc etiam confirmatur ſpecifica fere acidorum activitate adverſus imaginarias aciditates primarum viarum. Alcalinum itaque in corpore abundat, pro actione & motu, ac pro ſecretionibus admodum neceſſarium; atque eodem principio cor-

pus

pus indiget ne acidum valde tenax & immeabile cum magno œconomiæ animalis incremento augeatur. Multi deinde ſunt morbi, qui alcalinis, ſemper tamen mitioribus, nempe aëratis tractari debent, quia a nimia humorum tenacite, atque ab adaucta cohærentia ortum ducunt. Hujus claſſis ſunt lentæ & diuturnæ organorum abdominalium, Hepatis ſcilicet, Lienis, Meſenterii, Uterique obſtructiones; præſertim illæ, quæ febribus intermittentibus ſuperveniunt. Colluvies feroſa non ſolum illa, quæ adnotatis obſtructionibus adjungi conſuevit, verum & illa, quæ a tenacibus, lentis, viſcidiſque humoribus gignitur, alcalinis copioſiſſimas urinas ſtimulo excitato educentibus, facile ſuperatur. Sanguinis menſtrui defectus alcalinis vincitur, atque non modo regulares menſtruationes hac methodo obtinentur, verum etiam ſi lochiorum repurgatio in puerperis ab accidentali aliqua cauſa intercipitur, alcalinis reſtituitur. Quo pacto inſignis ab alcalinorum uſu obtineatur utilitas ignorant qui attenuantem ſtimulantemque illorum qualitatem minime intelligunt. Simpliciſſima methodus exhibendi alcaninum præſidium ſe ſe offert in adminiſtratione Cremoris tartari, quo cum inſigni emolumento utimur in colluvie ſeroſa, & præſertim in Anaſarca & Aſcite. Primi omnium Itali, Academiæ Bononienſis ſocii uberiores cremoris tartari doſes hydropicis propinarunt, atque eradicativam inde curationem obtinuerunt. Paſſim modo utimur tribus vel quatuor hujus medicamenti drachmis

 quo-

quotidie una cum decocto chamæmeli, aut infuſo vel aqua diſtillata florum verbaſci. Urinæ hac ratione copioſiſſimæ & ſedimentoſæ evacuantur, atque alvus etiam mediocriter ſubducitur. Utilitas cremoris tartari in colluvie ſeroſa non modo pendet a ſtimulo illo alcalinis ſubſtantiis inhærente, quo renes ſollicitantur & veſica ſtimulatur, ſed etiam in hoc caſu ab acido tartari non mediocriter corrigitur calefaciens, urens & cauſtica alcalini facultas. Contrarium enim accidit ubi alcalina ſimpliciora, quæ non modo acido peculiari privantur, ſed ob parciſſimam acidi etiam aërei quantitatem, ad cauſticorum naturam propius accedunt. Non mirum ideo ſi plantæ diureticæ, utplurimum, internum generant ardorem, linguam inflammant, & urinas valde rufas educunt. Hoc fere ſemper accidit, dum imprudenter medici largiores pulveris radicis ſcillæ doſes exibent. Ejusdem naturæ damna deprehenduntur in adminiſtratione extracti cicutæ, a quo juxta recentiſſimas obſervationes non convulſiones modo, ſed lethales ſyderationes ortæ ſunt. Alcali etenim phlogiſticato procul dubio hæc planta ſaturatur. Tutiſſimum itaque erit cremorem tartari cum infuſo memoratarum plantarum, aut cum decocto *ſolani officinalis, vel S. ſodomæi* exhibere, mane & veſpere. Alterum alcali quo feliciter in praxi utimur eſt nitrum fixum, ſive pars alcalina nitri, quæ continet alcalinum vegetabile, fortaſſe cum tenuiſſimo poſt detonationem ſuperſtite acido nitroſo conjunctum; unde majorem quoque activitatem adi-

adipiſcitur. Immo non raro hydropicis nitrum fixum cum nitro depurato propinare ſoleo, ut alcali ſemper cum tenui quamvis acidi quantitate copulatum mitiſſimo ſtimulo operetur. Duæ nitri fixi drachmæ ſpatio 24. horarum per intervalla adminiſtrantur in lochiorum defectu; atque eadem doſi uti poſſimus pro evocanda menſtruatione. Sunt qui inter emmenagoga primi ordinis boracem Venetum collocare ſolent; & quidem merito, nam borax alcali foſſili abundantiſſimo & ſale ſedativo, nempe acido Boracis componitur. Non ſpernenda ideo formula illa communis, quæ ſimul conjungit boracis ſcrupulum unum cum ſemidrachma myrrhæ lucidæ. Hoc remedio quotide adminiſtrato in chloroticis ſanguis menſtruus educitur. In eadem formula adiicitur non raro extractum cicutæ ſed admodum parce; nam ſi ultra doſim granorum quindecim aut viginti propinatur, moleſtum ventris fluxum inducit. Oculi, ita dicti, cancrorum, terræ abſorbentes, magneſia alba, pulveres diverſi aërati, & alia ejusdem naturæ alcalina mitiora commendantur in ſtomachi aciditate, in morbis renum & veſicæ, ac præſertim adverſus calculum ſummis laudibus extolluntur; quia lithontripticam facultatem, juxta medicorum ſententiam, poſſidere creduntur. Celebratiſſimum Dominæ Stephens remedium pro calculi diſſolutione calce oſtrearum, aliorumque teſtaceorum componebatur. Sed decantati adeo ſpecifici activitas a ſua inventrice propoſita omni dein fruſtrabatur ſucceſſu. De ſale abſinthii aliisque

que ſimilibus alcalinis nihil profecto adiiciam, quandoquidem in quotidiana praxi, non ob alcalinam intrinſecam qualitatem, ſed ob acidum aëreum, cujus inſignem continent copiam, variis in caſibus uſurpantur. Quod vero attinet ad uberiorem ſalis tartari alcalini uſum, ab hoc remedio ſemper abſtinendum eſſe cenſerem, nam ob præcipuam cauſticitatem ſuam, periculoſa accidentia, & quæ nullo modo ſuperari poſſunt, afferre conſuevit. Et ſane ægrotantes qui duas aut tres hujuſce ſalis drachmas ingurgitarunt, graviſſimis correpti convulſionibus, brevi obierunt. Alcalina enim cauſtica tanquam venena ſunt a nobis conſideranda. Sed frequenter a Medicis in morbis diuturnis magnopere commendatur aqua calcis vivæ, quæ ob ſuam cauſticitatem œconomiæ animali infeſta eſſe deberet; videndum ideo cur, quomodo, quando præſidium hoc poſſit adhiberi.

Aqua calcis. Calcis vivæ ſive cauſticæ determinata doſis, utpote unius vel duarum unciarum, aquæ libris puta tribus immittitur, ibique per 24. horas detinetur. Poſtea per chartam traiicitur & pro uſu ſervatur, in vaſe bene clauſo. Hæc præparatio exhibet genuinam aquam calcis, amaram, ſtypticam, nauſeoſam & certo cauſticitatis gradu præditam. Sed medici noſtrates primæ infuſionis activitatem reformidant, hinc priori rejecta novam affundunt aquam, atque poſt ſecundam tertiam quoque infuſionem componunt. Tertiam infuſionem paſſim interne adhibent in morbis pectoris diuturnis, præſertim ubi febris hectica

no-

nocturnos affert ſudores & maciem extremam gignit. Eodem utuntur remedio in Diabete, graviſſimo illo morbo, in quo ſemper urinæ inconcoctæ profluvium ab hepatis duritie oritur. Tertio loco aqua calcis inter ſpecifica præſidia adverſus nephritidem calculoſam, & veſicæ ipſius calculum collocatur. In omnibus vero modo adnotatis affectibus fere ſemper aqua calcis cum lacte copulatur, quia juxta communem ſententiam cauſticitas calcis a dulcibus glutinoſisque lactis particulis corrigitur. Fortaſſe hoc verum eſt, ſed animadvertendum quoque quod ſi aqua calcis cum lacte miſcetur, lac per plures dies a corruptione immunis ſervabitur. Hæc ſumma eſt doctrinæ Neapolitanorum circa adminiſtrationem & efficaciam aquæ calcis, ſi nonnullos excipias qui tonicam quoque, huic præſidio facultatem tribuunt, ac proinde tres vel quatuor uncias aquæ calcis ſtatim ante prandium hauſtas commendare ſolent. Nos vero nonnulla primum, quæ ad præparationem hujus remedii pertinent, deinde quæ uſum medicum reſpiciunt, breviter adnotabimus. Et ſane ſi aqua calcis adhibenda, & inter remedia recenſenda eſt, non ſecunda tertia aut quarta infuſio, ex eadem calce elicita adminiſtranda eſt, quandoquidem hæc ſubſtantia poſt certum tempus aeri atmoſphærico expoſita omnem amittit cauſticitatem; nam magna acidi aërei copia ſaturatur ac proinde in mitiſſimum alcali tranſit. Prima igitur infuſio reliquis ſemper anteferenda, atque ſi debiliſſima aqua calcis requiritur ſatis erit par-

vam

vam calcis proportionem, copioſæ aquæ immittere; hac ratione aquæ qualitates immutatæ ſervantur, ac ſimul nullum a vehementiori actione medicamenti damnum oritur. Rurſum chirurgi maxime huic regulæ inhærere debent, quia ſi pro celeriori ulcerum curatione hoc præſidio utuntur, neceſſe eſt ut aquam calcis cauſticam & detergendi ideo qualitate præditam, non vero inertiſſimum alcali adhibeant. Aquam calcis & nos quoque in praxi ſæpiſſime ægrotantibus commendare aſſueti, nunquam magni momenti utilitates obſervavimus. Hinc remedii vires ad examen ſerio revocare conati ſumus. In Phthiſi itaque pulmonali, ſi copioſus ſudor nocturno tempore remittente febre oboritur & inſignem virium proſtrationem gignit, aqua calcis ad uncias quatuor vel quinque una cum lacte quotidie propinatur. Hac ratione lactis corruptela avertitur, ſed magnam irritationem ſolida experiuntur, lingua ruberrima fit, & pulmones exſiccati in aridam inflammationem incidunt. Urinæ etiam, quæ per ſe in hoc caſu ſaturæ eſſe ſolent, ruſæ evadunt. In diabete tanta eſt partium ariditas, tanta oritur a tenuiſſimo alcali animali irritatio, ut lingua fere ſemper inflammatoria ſiccitate afficiatur. Rurſum hepatis in diabete ſicca obſtructio utplurimum deprehenditur, hinc exſiccantia omnia huic morbo omnino contraria ſunt; nam ſiccarum partium inflammationem efficiunt, humorumque acrimoniam phlogiſticam adaugent. Ab uſu aquæ calcis in diabete lingua magnopere exſiccatur,

&

& moderata antea ſitis intolerabilis redditur. Idem profecto accidit ſi in morbis veſicæ copioſe adminiſtratur; continuo enim ſtimulo excitata veſica urinaria, non lotium modo ſed naturales etiam ſuorum parietum mucoſitates ſedimenti ſpeciem præſeferentes emittit. Hac ratione falluntur medici, qui mucum veſicæ pro calculi comminutis particulis aſſumunt, & ita aquæ calcis lithontripticam facultatem ſe confirmare poſſe exiſtimant. Sæpe etiam aquæ calcis doſes copioſiſſimæ cum multo lacte, & per longum tempus caculoſis propinantur, nullo tamen felici reſpondente ſucceſſu; hinc ab hoc præſidio decantatæ illæ utilitates, nunquam ſunt expectandæ. Vellem potius ut peculiaria inſtituerentur experimenta cum aqua calcis in polyſarchia, nempe obeſitate, colluvie ſeroſa, omnibuſque morbis a fluidiorum præternaturali redundantia ortis. Hiſce enim in caſibus, ſtimulans, exſiccans & calefaciens aquæ calcis activitas, poſſet certe magnum afferre emolumentum. Chirurgi ſæpiſſime aqua calcis, modo ſimplici, modo aliis remediis copulata utuntur in ſordidorum ulcerum curatione ſive exſiccatione. Et profecto variis in caſibus ſimplex aqua calcis vivæ aliquam affert utilitatem, dummodo nulla in ulceribus moleſtæ inflammationis ſigna appareant. Adhibent rurſum aquam phagædenicam, ita dictam quia ulcerum phagædenicorum, curationem procurat, corruptique admodum puris generationem prohibet. Componitur lotio phagædanica ab aqua calcis & mercurio ſublimato

cor-

corroſivo. Verum ubi binæ ſubſtantiæ miſcentur, utriuſque decompoſitio naſcitur, ac proinde nulla ab aqua phægadenica peculiaris utilitas poterit expectari, uti abunde alio in loco dictum eſt. Mitto uſum frequentiſſimum aquæ calcis in gonorrhæa, ſcabie fluore albo, fluxu ventrali aliiſque morbis, in quibus exſiccantia & adſtringentia utilia ſunt. Sæpe in gonorrhæa virulenta, poſt certum tempus injectiones ex aqua calcis cum lacte uſurpantur; atque ita relaxationi partium medetur. Supereſt ut variæ memoratam aquam parandi formulæ adnectantur, ut hæc tractatio abſoluta videatur, & primo pro compoſitione aquæ calcis vivæ ſimplicis

℞. Calcis vivæ recentis probe viſtæ unc. xij.
Patinæ terreæ vitreatæ vel ligneæ immittatur, affundatur deſuper ſenſim
Aqu. fontanæ puriss. unc. 96. ebullitione, quæ inde oritur, peracta, vas agitetur. Miſceantur interdum ſpathula lignea, poſt 12 fere horas, vel ſimulac calx ſubſederit, aqua decantetur limpida, filtretur, aſſervetur in vaſe bene clauſo. Debiliorem magiſque proficuam præparationem propoſuerunt Angli nomine aquæ benedictæ compoſitæ Bateanæ.

℞. Cortic. radic Glycyrrhizæ unc. un.
Cortic. ſaſſufras unc. ſem.
Aquæ calc. ſimpl. unc. 72
Macera ſine calore per biduum & cola.

Mitiſſima deinde omnium ſequenti ratione paratur.

℞.

℞. Aqu. calc. e conch. oſtreor. rec. paratæ unc. duodecim.

Ceræ flavæ drachmas tres.

Poſt ſufficientem triturationem, digere leni arenæ calore, dein coletur.

Componitur demum aqua ad cariem dicta miſcendo aquæ cal. viv. unc. 2. cum aquæ fort. mercurialis drach. 1. . Hec præparatio commendatur in carie oſſium & ulceribus phagedænicis.

De reliquis alcalinis cauſticis pauca ad materiam medicam ſpectantia dicenda ſuperſunt, quandoquidem tanta penetrandi, irritandique activitate donantur, ut fere ſemper externis uſibus addicta eſſe ſoleant. Alcali enim ammoniacale volatile, alcali ammoniacum cauſticum, ſales omnes alcalini volatiles, aqua lucis, adeo decantatum adverſus convulſiones hyſtericas præſidium, & ſimilia particulas nobis offerunt volatiles, quæ per nares ſuſceptæ proficuam multis in caſibus ſternutationem movent, adeoque lypothymia affectis; mulieribus hyſteria laborantibus, ſubmerſis vel fumo carbonum ſtupefactis temporarium levamen afferunt; languenteſque nimium vitæ vires revocare valent. Deſcriptis uſibus aptiſſima eſt præparatio illa, quæ appellatur ſal ammoniacum ſiccum, ſive anglicanum extemporaneum vel ſal volatile ammoniacale. Paratur vero ſequenti methodo.

℞. Sal. ammoniac. depurat. drach. 1.

Ciner. clavellat. depurat. vel ſal tartar. drach. 2.

Subito invicem miſceantur, & in vitris epiſtomiis probe munitis ſerventur. Olei cujuſdam

deſtil-

deſtillati ex. gr. Lavendulæ guttæ aliquot commode, pro lubitu quoque addi poſſunt. Vis valde penetrabilis, tonica, ſtimulans, nervina, excitans, exhilarans, reſolvens, antipaſmodica, diaphoretica, *antiſeptica*. Reuss. Recentiores medici in Gallia prælertim mognopere utuntur ſpiritu ſalis ammoniaci lacteo, ſuccinato, cui aquæ luciæ nomen impoſuerunt. Pro compoſitione:

℞. Sal. Tartar. ℥iij. Ol. ſuccin. rectific. ʒj÷
Terantur in mortario vitreo, guttatim ſucceſſive inſtillando ſpirit. vin. rectific. unc. 4.

Infundantur in lagenam vitream leviter obturatam. Detineantur per quadrantem horæ ſuper cineribus calidis. Liquor ſupernatans, dein provide decantetur & ſervetur uſui, dein:

℞. Spiritus ſal. ammon. cum calce viva pa- ati unc. un. & ſem.

Inſtillentur liquoris antea parati gutt. 60.

Uſurpatur externe in omnibus morbis nervinis, languore, animi deliquio, & viſionis imbecillitate, quo in caſu manus aqua luciæ confricata oculis appropinquatur. In hydrophobia etiam laudatur intus aſſumpta ad gutt. 15. & ultra. Alcali cauſticum externe applicatum, & multa aqua dilutum veneni venerei contagium prohibere contendunt multi, quia hæc ſubſtantia cum celtici veneni particulis commixta novam qualitatem cauſæ huic morbificæ conciliat. Adnotanda hoc in loco; quæ in nuperrimo cl. Hunteri tractatu de Lue venerea proſtant, ubi de remediis præſervativis loquitur: *Omnia quæ cum materia venerea miſceri*

ſceri poſſunt, illamque a partibus quibus inhæret, abradere valent, præſervativi remedii vices gerere poſſunt. Ob hanc rationem alcali cauſticum reliquis eſt anteferendum; miſcetur enim cum materia morboſa, cum qua ſaponis ſpeciem conſtituit; tunc leviſſima adhibita lotione veneni particulæ diſſipantur. Huic indicationi mirifice favet ſpiritus ſalis ammoniaci volatilis urinoſus, ſive alcali fluor volatile cauſticum. Guttæ aliquot hujuſce vehementiſſimi cauſtici multa aqua dilutæ, pro lotione & injectione poſt venereos concubitus utiliter adhibentur. Fortaſſe huic doctrinæ primario innititur uſus internus potentiorum alcalinorum in curatione luis venereæ confirmatæ. Fortaſſe etiam ob ſuppoſitam veneni celtici aciditatem alcali commendatur, quia acidi neutraliſationem ſive deſtructionem procurat. Quidquid de memorata praxi ſentiendum ſit, variæ tamen obſervationes uſum internum alcalinorum cauſticorum ſuſpectum reddunt. Nam data etiam cauſæ aciditate, alcalina priuſquam lymphaticos canales ſubire poterunt, graviſſima reliquis partibus, præſertim ſtomacho & inteſtinis damna afferunt. Melius itaque erit tutiora & longo uſu probata remedia, potius quam dubia & incerta adminiſtrare.

DE SALIBUS NEUTRIS.

S. Neutri. DEſcripta uſque adhuc acida cum diverſo alcali conjuncta, ſive a variis alcalinis ſubſtantiis ſaturata Neutra gignunt ſalina corpora, quæ medium quaſi locum tenent, & utriuſque principii activitatem retinere prima facie videntur. Verum quamvis hoc verum ſit, facultates neutrorum ſalium ab activitate præſertim acidorum omnino differre videntur; & contra virium diverſitatem & ſalium actionem magis ab alcali, vel alio terreo aut metallico elemento, quam ab acido ipſo pendere exiſtimaverim. Ex. gr. quoad primam propoſitæ doctrinæ partem acidum vitriolicum ſimplex, & omni alia mixtura liberum, non modo alvum non movet, immo contra adſtringendi vim exercet. Alcali foſſile quamvis urinam moveat, nunquam vero, niſi ad magnam doſim augeatur, purgat per inferiora. Attamen ſale mirabili Glauberiano, nempe ſubſtantia acido vitriolico & alcali foſſili compoſita uberrima ipercatharſis obtinetur. Alcali vegetabile non eſt catharticum niſi addito acido vitriolico, cum quo tartarum vitriolatum conſtituit. Idem dicendum de ſale cathartico amaro, ſive ſale epſomienſi, aliiſque ſalibus neutris vitriolicis. Qualitatem tamen ſolutivam potius ab alcali, quam ab acido eſſe repetendam probat primo debilis quamvis, ſed tamen certa & eſſentialis vis cathartica alcalino-

linorum ſimplicium, ſive omni vehementiorum acidorum conſortio carentium. Et ſane alcali foſſile, & reliqua alcalina aërata, non autem ſimpliciter calcarea, cremor tartari, & alia hujuſmodi, alvum mediocriter movent. Sed in ipſis alcalinis aëratis vis cathartica pendere poteſt ab acido aëreo cujus opera alcalina aërata in certo neutraliſationis ſtatu reperiuntur, atque in cremore tartari vehementior ſolutiva facultas ab acido tartari, cum alcali vegetabili combinato procul dubio oritur. Rurſum a diverſitate elementorum cum quibus acida copulantur, quæ inde naſcuntur ſubſtantiæ minime catharticam, ſed diverſæ prorſus naturæ activitatem adipiſcuntur. Et ſane vitriolum ab acido vitriolico & ferro compoſitum, valde irritantem, emeticam, adſtringentem, vel potius corroſivam, non vero catharticam facultatem aſſumit. Ab acidi muriatici combinatione cum mercurio oritur mercurius ſublimatus corroſivus venenata non ſolutiva qualitate præditus; contra ab eodem acido cum alcali foſſili copulato naſcitur ſal marinus vehementer catharticus. Peculiarem igitur indolem acida alcalicis, cum quibus intime conjunguntur ope neutraliſationis communicant, vel potius, mea quidem ſententia, catharticam alcalinorum fundamentalem proprietatem adaugent, ob manifeſtam quam in alcalicis mutationem inducunt.

Quomodo vero hæc mutatio eveniat, & unde qualitatis catharticæ in alcalinis incrementum oriatur, breviter explicare conabimur. Moderatæ omnes, leves, minimeque moleſtæ irritatio-

 nes,

nes, inteſtinorum evacuationes gignunt, quidquid contra inſigni vehementia alvum ſollicitat, vel teneſmum, dyſenteriam, vel abſolutam ſtypticitatem affert, acida enim concentrata, & alcalina volatilia inſuperabilem alvi ſilentium generant. Et contra alcali volatile, quamvis cum acido fortiori conjungatur, nunquam tamen vim catharticam acquirit, uti manifeſte deprehenditur in ſale ammoniaco communi. Stimulum quotidianum, pro excrementorum evacuatione naturæ ſuppeditat principium alcalinum, cui inopportunam volatilitatem, quam a circulationis viribus mutuatur, in inteſtinis aufert bilis mixtio. Alimenta quæ ob propriam indolem, aut ob nimiam quantitatem corrumpuntur, evacuationes alcalinum fæditiſſimum odorem emittentes gignunt. Hinc ſi artis opera naturam imitari contendunt medici, ad ſubſtantias alcalinas confugere debent. Sed alcalina primigenia vel aërata ſunt, & ideo vel debiliſſimi ſtimuli vices gerunt & parce admodum alvum movent, vel deaërata ſunt, & cauſticorum activitatem poſſident. Adhibenda igitur ſunt alcalina acidis ſaturata, & quæ hac in forma neutrorum ſalium nomine diſtinguuntur. Alcalina hæc tempore neutraliſationis debiliſſimum acidum aëreum amittunt, atque eodem momento acidum majori activitate præditum aſſumunt. Hac ratione acidi vires ſtimulantes alcalinorum vires catharticas adaugent, & tamen moderate operantur; nam ſi acidi integra potentia inteſtina ſollicitantur effectus erit prorſus contrarius & loco evacuationis ſtypticitas obtinebitur. Ex dictis mani-

manifeſto ſequitur qualitates ſalium neutrorum magna ex parte inter ſe ſimiles eſſe, quia alcalına eandem fere ſimilemque inter ſe naturam habent. Numeroſis tamen experimentis evincitur alcali minerale majorem quam reliqua alcalica, neutris activitatem communicare. Vehementius enim purgatur alvus ſale glauberiano, & marino, quam ſale digeſtivo ſimplici, aut tartaro vitriolato. His poſitis ſatis erit ſalium neutrorum enümerationem & uſum generalem afferre; reliqua enim e formulis medicamentorum facile depromuntur. Ab acido itaque vitriolico cum diverſo alcali, quæ obtinentur neutra ſunt I. Tartarum vitriolatum ab acido vitriolico & alcali vegetabili compoſitum. Hujus ſynonyma ſunt *ſal enixum paracelſi*, *ſal de duobus*, *arcanum duplicatum ſal polychreſtum*, *nitrum ſtibiatum*, *panacea Ducis Holſatiæ*, *nitrum vitriolatum*. Cryſtalla hexagona pyramidalia utplurimum exhibet. Siccitatem ſervat in aere etiam humido. Magnam aquæ portionem requirit, ut diſſolvatur. In ſpiritibus vinoſis ſolubile non eſt. Modus præparationis ex pharmacia eruendus. Secundo loco ab acido vitriolico, & alcali foſſili oritur ſal Glauberi. Ejus ſynonymon eſt *ſal ſelliæ* in Calabria nativus. A D. Bergman appellatur alcali minerale vitriolatum; in aquis (ſcribit) interdum adeſt. In Siberia & Regno Aſtracano nonnulli lacus illud vehunt, pluresque alibi fontes. Cryſtalla hexagona exhibet. In aëre ſiccus evadit, pelluciditatem amittit. Solvitur in aquæ calidæ pondere æquali. Fuſilis temperato calo-

re; unde a ſale epſomienſi diſcrepat, quod nullo caloris gradu fundi poteſt. Tertium occupat locum alcali volatile vitriolatum, ſive ſal ammoniacus vitriolicus, ab acido vitriolico & alcali volatili compoſitus. Salibus vitriolicis perfecte neutris, ab acido nempe & alcali compoſitis, uſque adhuc deſcriptis adjungi debet ſal catharticus amarus, ſive anglicus; vel epſomienſis, qui quamvis ad ſales medios terreſtres pertineat, nam magneſiam acido vitrioli copulatam pro baſi habet, tamen quia a vitrioli acido gignitur, & vulgatiſſimum catharticum in praxi præbet, ideo hoc in loco adnotari debebat. Appellatur aptiſſima definitione a D. Bergman *Magneſia vitriolata*. In aquis Angliæ, Bohemiæ, aliarumque regionum non raro hoſpitatur. Hic ſal aquæ calcis immerſus mox decomponitur, quo ab alcali minerali vitriolato facillime diſtinguitur.

S. neutrorum usus. Salinis neutris modo enumeratis frequentiſſime in praxi medici utuntur ob ſolutivam, inciſivam & reſolventem qualitatem, ab omni irritatione ſejunctam. Tartari vero vitriolati ſive ſalis polychreſti vires inciſivæ, deobſtruentes & antifebriles, catharticæ qualitati anteferuntur, quia tartarum vitriolatum ob debiliſſimum vegetabile alcali, etiam ad magnam doſim exhibitum, vix tamen alvum purgat. Doſis ideo eſt a granis viginti, uſque ad drachmas duas; quia hac ratione humorum ſpiſſitudinem imminuit, primarum viarum debilitatem roborat, vitioſam bilis phlogiſticationem emendat, & ſimul criticos naturæ conatus in primo & ſecundo morborum

rum febrilium ſtadio, ſalutareſque cauſarum morbificarum coctiones minime perturbat. Moderatæ etiam tartari vitriolati doſes poſſunt puerperis & mulieribus menſtruorum defectu laborantibus, utiliter propinari. Juvat demum eodem neutro uti in puerorum cruditatibus, & præſertim in depravata lactis digeſtione; & tunc doſis erit a granis decem, uſque ad viginti. Cæterum nunquam aut pro valde efficaci, aut pro eradicativo remedio haberi debet. Inter cathartica ſalina, primarium certe meretur locum ſal mirabilis Glauberi, quia dum mitiſſimas minimeque ſtimulantes poſſidet qualitates, majori activitate alvum ducit, nam componitur ſubſtantia alcalina magis per ſe laxativa, & quæ ideo majorem ab acido incidendi proprietatem mutuatur. Hoc neutro paſſim utimur loco ſalis epſomienſis nativi, quamvis non ſemper ſal Glauberianus quoque purus obtinetur; ſed ſpecies illa, quæ poſt ſalis marini compoſitionem obtinetur venalis proſtat, neque quoad effectum tutiſſima eſt. In noſtris regionibus ob abundatiam ſalis ſelliæ, nempe ſalis Glauberiani nativi, hujus neutri uſus minime ſemper ſuſpectus eſt. Doſis hujuſce ſalis eſt a ſemuncia, uſque ad unciam unam & ſemis, atque reiterari poteſt per intervalla, pro re nata. Non raro uncia una ſalis Glauberiani, copioſiſſima aqua diluta, diverſis horis propinatur, ut actio medicamenti mitiſſima evadat. In acutorum principiis, poſt emetici adminiſtrationem ſolet adhiberi. Verum in primo ſeptenario ab primarum viarum repletionem, ob generalem ſolidorum corrugationem,

atque ob vehementiſſimam ventriculi conſtrictionem, etiam a ſalibus neutris omnibus abſtinendum. Contra poſt abſolutam coctionem, ſi purgare per inferiora oportebit, optimum certe conſilium erit uti ſale Glauberiano. Magnopere ab exteris medicis laudatur laxativa hujus neutri facultas, adverſus colicam, & iliacam paſſionem. Sed in memoratis affectibus, qui ſpecifica fere activitate olei ſeminum Ricini curantur, inutile profecto erit ad cathartica ſalina confugere. Qui aperientem & diureticam efficaciam ſalis Glauberiani ſummis extollunt laudibus, parvas doſes trium vel quatuor drachmarum exhibent nephriticis, calculoſis & mulieribus difficili menſtruatione vexatis: neutra reliqua ab acido vitriolico parata libenter prætermittimus, quia nullum præcipuum in medicina uſum habent.

Nitri uſus. Ab acido nitroſo, & alcali vegetabili oritur nitrum commune, ſive alcali vegetabile nitratum, de cujus origine nonnulla dicta ſunt ubi de acido nitroſo ſermonem inſtituimus. Cæterum nitrum commune, uti loquitur Cl. Bergman, in ſuperficie telluris oritur, ubi vegetabilia, præſertim partibus animalibus mixta; putreſcendo deſtruuntur. Nitrum cryſtalla priſmatica hexagona aſſumit. Non facile deliqueſcit. Per phlogiſton expeditiſſime decomponitur, atque operatio hæc appellatur proprie nitri detonatio. Eſt fuſile modico in calore. Cum aqua maximum frigoris gradum excitat. Ab acido rurſum nitroſo, & alcali foſſili oritur nitrum cubicum, quoad vires a nitro communi parum diverſum.

Cry-

Cryſtallis potius rhomboideis conſtat. Vires nitri, juxta communem ſententiam, ſunt primo refrigerantes dein diureticæ, aperientes, uterinæ; ideoque multorum medicamentorum antifebrilium baſim conſtituit nitrum depuratum. In febribus ideo inflammatoriis paſſim propinantur moderatæ nitri doſes cum copioſa aqua. Ad duas ex. gr. drachmas quotidie uſurpatur & per intervalla. Nonnulli in mere inflammatoriis nitrum purificatum potionibus acidis, gelidæque aquæ adiiciunt, cum magno equidem ægrotantium emolumento. Facultas antiphlogiſtica neutri hujus in morbis mere inflammatoriis pendet ab acido nitroſo, cujus particulæ propriam cum phlogiſto morboſo actionem exercent, ſimulque præternaturalem calorem ſummopere imminuunt. Inflammationes ideo adhibito nitro comuni, vel acido nitroſo ſimplici, uti ſupra dictum eſt, miteſcunt quia incipienti fluidorum phlogiſticationi acidum nitroſum opponitur, unde phlogiſti quantitatem, quam ad ſe attrahit, ab humoribus ſeparat, & propoſitam indicationem abſolvit. Caloris ſimul latentis evolutio, quæ phlogiſti ope eveniebat, & ejuſdem principii periculoſa exhalatio, hoc remedio prohibetur, & ita primarium vitæ fundamentum minime a corpore ſecedit. Magna vero prudentia, diligentiaque opus eſt, ut nitri operatio in morbis inflammatoriis, intra certos limites coerceatur; nam ſi per longum tempus, abundanterque admodum ſubſtantia phlogiſti avidiſſima corpori committitur in quo cauſa ejuſdem naturæ; nempe cauſa phlogiſtica, primum activitatis ſuæ

gra-

gradum oſtendit & per ſtadium inflammatorium excurrit, a phlogiſti incremento novaque ſubſtantiæ phlogiſticantis acceſſione morbus inflammatoria demiſſa indole, in affectum mere phlogiſticum mutatur. Hinc in eryſipelate & anthrace maligno nitrum potius noxium quam bonum effectum gignit; atque deleteriam prorſus activitatem oſtendit in morbis omnino phlogiſticis; uti ſunt acutiſſimi malignique affectus a paludum exhalationibus æſtivo tempore pendentes. Ubicumque nitrum gelidæ aquæ immixtum adminiſtratur, urinas vehementer movet, & calculoſis ac nephriticis efficaciter opitulatur. Hiſce in caſibus ad drachmam unam aut alteram quotidie exhiberi poteſt cum decocto foliorum *ſolani*, cum ſero lactis, aliisque aptioribus vehiculis. Hydropici ſæpenumero ſublevantur exhibito nitro, aut ſimpliciter, aut cum cremore tartari, vel ſale polychreſto. Sæpe nitri drachmas duas cum æquali ſalis polychreſti quantitate in tres doſes diviſas propinare ſingulis diebus conſuevimus leucophlegmaticis & aſciticis. Doſes uberiores ſemper vitandæ, quia periculoſum frigus inducunt, ob rationes ſuperius allatas. Frigore lethali corripiebatur mulier, quæ integram nitri depurati unciam loco ſalis Glauberiani aſſumpſerat; teſtante in ſuis doctiſſimis obſervationibus Cl. Edinburgenſi medico Alexandro. Nitro paſſim utuntur in gonorrhæa virulenta medici illi, qui fluxum morboſum in principiis ſemper augendum eſſe contendunt. Revera tamen nitrum in hoc caſu non ſolum diureticam, verum-

etiam

etiam antiphlogiſticam facultatem exercet, nam in hac ægritudine canalis urinarii præcipua inflammatio adeſt. Medicamenta quæ in Icteri curatione uſurpantur, ſæpenumero nitrum pro baſi habent; quia per urinæ vias non raro morbus judicatur, atque urinæ admodum ruſæ refrigeratorium remedium poſtulare videntur. Pilulæ ideo ſaponaceæ, cum terra foliata tartari, & nitro parantur; atque potiones refrigerantes Ictericorum nitro conſtant, uti ex. gr. eſt aqua *ex albo albi* dicta, quæ componitur ſequenti ratione:

℞. Aqu. Gramin. offic. unc. quinque;
Sapon. hiſpan. grana quinque,
Nitr. depurat. ſcrupulum unum,
Sacchar. alb. drachm. duas. M.

Hæc potio refrigerans & diuretica, per plures dies Ictericis propinatur, cum aliqua certe utilitate. Remedia emmenagoga, quæ ſcilicet in defectu ſanguinis menſtrui commendantur, aperientibus vegetabilibus, ſimulque nitratis parantur. Nitri enim parciores doſes, iterato exhibitæ ſanguinem uterinum cum aliqua efficacia evocare valent. Atque hæc de nitri communis uſu dicta ſint ſatis; ſupereſt ut nonnulla adiiciamus de nitro ſtibiato, in recenti Neapolitanorum praxi uſitatiſſimo certe præſidio. Aqua quæ pro repetitis antimonii diaphoretici nitrati lotionibus adhibetur, per filtrum traducta & lento igne evaporata, uſque ad cuticulæ in ſuperficie generationem, ſi in loco frigido detinetur cryſtalla exhibet, quæ nitri ſtibiati nomine donantur. Nitrum ſtibiatum generatur a deflagratione ſulphu-

Nitri ſtibiati uſus.

phuris antimonii cum nitro, uti accidit in generatione ſalis polychreſti, a quo differt tantummodo, quia aliquam calcis antimonialis proportionem continet. Paſſim in febribus inflammatoriis, bilioſis, eryſipelate, uteri valida poſt partum irritatione & ſimilibus omni bihorio, aut omni quadrihorio propinantur grana decem vel quindecim nitri ſtibiati. Effectus admodum ambiguus videtur, quandoquidem neque urinæ multum augentur, neque ſudor copioſus excitatur; nam in hac compoſitione baſim conſtituit ſal polychreſtum: quod ſi calx antimonii cum nitro copulatur, a tenui admodum hujus ſubſtantiæ quantitate nulla profecto utilitas expectari debet. Antimonium contra diaphoreticum, ab omni etiam nitro ſejunctum magni certe momenti vires poſſidet, uti ſuo loco oſtendemus. De nitro cubico ab acido nitroſo & alcali foſſili compoſito, de ſale ammoniaco nitroſo ab acido nitroſo & alcali volatili facto, atque de ſale digeſtivo ſylvii, qui oritur ab acido muriatico & alcali vegetabili, nihil adiiciam; ſunt enim compoſita ſalina, quæ nunquam a practicis uſurpantur.

Sal marinus. Sal communis, ſive ſal gemmæ, ſal marinus vel muria conſtat acido muriatico & alcali foſſili. In cubos concreſcit, qui ſi purus ſit, in nulla aëris conſtitutione figuram mutant. Eſt antiſepticus; experimenta enim Pringliana cum ſale culinario, multa terra referto inſtituta fuerunt. Sal communis a Cl. Bergman appellatur *alcali minerale ſalitum*, in Schiagraphia, ubi

ubi ait; *uberrimum reperitur tam in terra efficiens ſtrata, plus minus craſſa (ſal gemmæ) quam in Fontibus (ſal fontanus) & lacubus, nec non in magno Oceano (ſal marinus) ſolutus.* Majori efficacia quam reliqua neutra alvum purgat ſal marinus, ob copioſum alcali minerale. Hinc unciæ decem aut duodecim aquæ marinæ copioſas evacuationes afferunt, & peculiarem etiam reſolvendi qualitatem poſſident. Uncia una aut altera ſalis communis in aqua ſoluta feliciter purgantur ruſtici in morbis bilioſis, & ubicumque alvum movere oportet. In alvi fluxu immodico a ciborum corruptela pendente, alvus ſale præſertim marino compeſcitur, quia ſucci gaſtrici vices gerit. Immo in languida admodum digeſtione, vires ventriculi augentur & ſtomachus firmatur ſale marino, cum alimentis, condimenti loco, copioſius ingurgitato. Recentiores enim obſervationes declararunt ſucci gaſtrici baſim ſale marino conſtare. Ab eadem ſubſtantia in multis mineralibus aquis exiſtente multarum thermalium fontium tonica, roborans & præſertim ſtomachica activitas pendet. Natura vero huic neutro reſolutoriam & ſimul tonicam facultatem largita eſt; nam alimenta in ventriculo a ſale marino emollita tanquam a peculiari menſtruo, cujus vices gerunt particulæ alcalinæ, acidi dein activitate a vitioſa corruptione ſervantur. Fortaſſe acidi etiam marini in corpore humano exiſtentia periculoſam & ſæpius lethalem phlogiſti multiplicationem prohibet? Fortaſſe mercurii ſublimati corroſivi efficacia in curatione morbi ve-

Salis marini uſus.

venerei ab eodem principio pendet; acidum namque marinum phlogiſti avidiſſimum tenacem viſcidam & ideo phlogiſticam luis venereæ cauſam ad ſe attrahit & per urinæ vias emittit. Mercurius tunc phlogiſto etiam ſaturatus certam revivificationem ſubire debet, uti nonnulli ſcriptores ſuſpicati ſunt. Sed de hoc argumento ſuo loco differendum. Inſignis rurſum facultas reſolvens ſalis marini, & peculiaris efficacia, quam hoc præſidium oſtendit in præternaturali humorum denſitate evidenter probatur admodum proficuo aquæ marinæ uſu adverſus obſtructiones viſcerum naturalium & præſertim adverſus tumores ſcrophuloſos, qui a morboſa lymphæ cohærentia oriuntur. Scrophulæ enim balneo marino, aqua marina intus aſſumpta & frictionibus mercurialibus feliciter curantur. Qui ob hepatis aut lienis obſtructionem leucophlegmatici vel aſcitici fiunt, uſu interno aquæ marinæ perfecte aliquando ſanantur. Mulieres, quæ ob ſanguinis menſtrui defectum, nempe ob adauctam particularum rubrarum ſpiſſitudinem chloroticæ fiunt epota ad uncias quotidie decem & ultra aqua marina priſtinam ſanitatem acquirunt. Mitto ſalis marini uſum chirurgicum.

De sale ammoniaco.

Sal ammoniacus communis, conſtat acido muriatico & alcali volatili. Obtinetur ex omnibus fuliginis ſpeciebus per ſublimationem vel ſolutionem. Sequentes poſſidet proprietates. In aqua ſolubilis. Aeri expoſitus deliqueſcit. In aqua ſolutus, menſtruum ita diſponit, ut majorem ſublimati corroſivi proportionem diſſolvere valeat. Cum ſale communi in aqua ſolutus, inſigne

gne generat frigus. In ſpiritibus vinoſis eſt ſolubilis. In modico calore fuſilis. Neutro hoc ſale frequenter medici utuntur ob ſummam volatilitatem particularum alcalinarum, unde ſal ammoniacus totum pervadit corpus, fluidorum nimiam cohæſionem imminuit, circulationem adauget, ac proinde vel ſudorem copioſum vel uberiores urinas affert. In lentis ideo febribus, intermittentibus præſertim, utiliter adhibetur a ſcrupulo ad drachmas duas quotidie; ſæpe etiam in febribus cum cortice peruviano utiliter copulatur, & fortaſſe febrifugi activitatem adauget. Doſes largiores alvum vehementer ſubducunt. Noſtrates Medici ſale ammoniaco communi utuntur in omnibus febribus indiſcriminatim, & pauca tantum grana adhibere ſolent. Flores dicti ſalis ammonici, qui celeri vehementique ſublimatione obtinentur, a ſale ammoniaco puro nullo modo differunt. Ubi ſudoris evacuatio deſideratur ſal ammoniacus una cum infuſo calido florum Sambuci, radicis Bardanæ & ſimilibus exhibetur. Cum potionibus contra frigidis diureticam facultatem aſſumit. In faucium lymphatica præſertim congeſtione gargarismate utimur ex eodem ſale. Tumores duriſſimi broncocele dicti, ſi ſolutione ſalis ammoniaci frequenter foventur, ſæpe integre diſſipantur. Qui ſublimatum corroſivum interne adhibent mercurium cum ſale ammoniaco conjungunt, ut medicamenti actio facilior reddatur. De ente veneris, panacea cinnabarina, floribuſque ſalis ammoniaci martialibus alio in loco diſputabimus. Ammoniaci effectus, qui in

pra-

praxi obſervantur nunquam aut valde ſenſibiles aut certi ſunt; ob particulas tamen inſigniter volatiles ac penetrantes, inter præſidia reſolventia & diſcutientia, non infimum meretur locum.

Tartarum regeneratum, tartarum ſolubile, & ſal diureticus ſunt ſynonyma ejusdem neutri ab acido vegetabili & alcali vegetabili compoſiti. Cum reliquis neutris omnino convenit & mirifſime operatur alvum ſolvendo. Solubilis eſt in ſpiritibus vinoſis; cum oleis gummi & reſinis conjungitur; ac metalla in ſpiritibus vinoſis ſolubilia reddit. Magnopere laudatur tanquam catharticum mite & validum diureticum a ſcrupulo uno uſque ad duas drachmas exhibitum. Lenior certe actio pendere debet a minori acidi & alcali vegetabilis proportione, unde non adeo valida oritur in corpore irritatio.

Sal Rupellenſis ab acido vegetabili & alcali foſſili factus idem eſt cum ſale polychreſto *de la Rochelle*, vel ſale *de Seignette*. Non tam facile deliqueſcit ac tartarum regeneratum; atque inter mitiſſima cathartica collocatur. Hujuſmodi tamen ſales, uti tartarum regeneratum, & ſal Rupellenſis nunquam cum acidis aut fortioribus aut magis concentratis copulandi; in hoc enim caſu integre decomponuntur.

Spiritus Mindereri. Poſtremum inter neutra ſalina locum occupat ſal ammoniacus vegetabilis, vulgo ſpiritus Mindereri dictus, atque ab acido vegetabili & alcali volatili compoſitus. Appellatur quoque ſalſilago ammoniacalis acetoſa. Componitur vero ſequenti ratione: ℞.

℞. Aceti vini diſtillati acerrimi unc.ʒ. Inſtilla paulatim ſal. ammoniac. cum ſale tartari, vel ſpiritus cornu cervi qu. ſuffic. ad ſatur. plenar. aſſerva in vitro probe clauſo. Simplicior formula eſt:

℞. Aceti diſtillati quant. plac. Inſtilla paulatim, ſubinde agitando ſpirit. ſal. ammon. cum calce viva parati quantum ſufficit ad juſtam & perfectam ſaturationem. Doſis eſt a drachma dimidia uſque ad duas, cum ſyrupo quodam, vel cum aliis remediis. Cl. Pingle plurimum mixtura hac ſalina utebatur in febribus acutis, ad reſolvendam humorum tenacitatem, atque ad procurandam diaphoreſim. Decantatæ adeo vires non integre obſervationibus confirmantur. Sæpe tamen vidi ſummam utilitatem ſpiritus Mindereri externe confricati in vehementioribus rheumaticis doloribus. Quæ nuperrime a ſcriptoribus memorantur circa uſum hujus præſidii, breviter hoc in loco adnotari merentur. Spiritus itaque Mindereri *Aſæ fœtidæ vires præcipuas antiſpaſmodicas, reſolventes inſigniter auget & ſecundat, in obſtructionibus viſcerum, in menſium ſuppreſſione & aliis ſanguinis fluxibus: in aſthmate, tuſſi ſuffocativa; morbis hyſtericis. Hinc conſulto Millar Aſæ fœtidæ uncias duas in hujus ſpiritus uncia una ſolvendas ſuadet, & cum aliquot unciis cujusdam aquæ diſtillatæ miſcendas, ut infantes omni bi-trihorio aliquot cochlearia parva ſumant, & adulti majora*. Multa non adeo neceſſaria libenter prætermittimus.

SALES METALLICI.

S. metallici. Metallorum particulæ ab acidis ſolutæ, vel a peculiari eroſione decompoſitæ ſalinas generant ſubſtantias, quæ phlogiſton metallicum cum acido copulatum pro baſi habent. Et quemadmodum neutri ſales acutiſſimam & corroſivam acidorum qualitatem imminuunt, quia alcali relicto acido aëreo quo ſaturabatur, intime cum acido combinatur; ſic contra ubi acidum, metallum phlogiſto copioſiſſimo ſemper refertum offendit, phlogiſticatur inſigniter & corroſivam vim nanciſcitur. Subſtantiæ illæ, quæ cum phlogiſto affinitatem habent, ſi acido ſaturantur, ſalem acerrimum & corroſivum conſtituunt, uti accidit in argilla, quæ ob affinitatem quam cum phlogiſto gerit, ſi cum acido vitriolico combinatur, alumen acerrimum componit. Hac itaque ratione non adeo difficile erit intelligere cur ab iisdem acidis, a quibus mitiſſimi neutri ſales exurgunt, combinatione cum alcalinis inſtituta, dum eadem acida metallicis corporibus adhærent, ſalibus corroſivis originem præbent. Hoc etiam ulterius probatur exemplo ſalium neutrorum, qui ab alcali volatili & acido componuntur. Hujusmodi enim ſales acutiſſimi & pungentiſſimi ſunt, quia alcali volatile procul dubio conſtat ſimplici ſale alcalino, omni acido ſpoliato; componitur nempe ſubſtantia mere phlogiſtica, ſalina.

Dum

Dum opera calcis vivæ e ſale ammoniaco educitur alcali volatile, particulæ alcalinæ phlogiſto calcis vivæ ſaturatæ vehementer corroſivæ redduntur. Hæc neceſſaria prorſus videbantur ut differentia inter ſalina neutra & ſalina metallica quodammodo innoteſceret; progrediamur modo ad hiſtoriam vitriolorum. Et primo vitriolum cæruleum, quod idem eſt ac vitriolum Romanum, vitriolum veneris, vitriolum cyprium, eſt artis utplurimum productio, quæ conſtat acido vitriolico & cupro. A Cl. Bergman appellatur *cuprum vitriolatum*; reperitur omnibus in locis, in quibus pyrites cupri adeſt. Cryſtalla depreſſa, rhomboidea habet. Saporis eſt adſtringentis, acris, ingratiſſimi. Eſt fuſile, & in magno caloris gradu calcinatur. Cæterum nomen genericum eſt cuprum vitriolatum, quia cuprum baſim ſalinam conſtituit. Vitriolum viride eſt ſalinum metallicum ab acido vitriolico & ferro compoſitum; dici itaque debet *ferrum vitriolatum*. Synonyma ejus ſunt vitriolum martis, vitriolum anglicum, & ſal martis. Eſt nativum, ſed plerumque per artem paratur. Cryſtalla pellucida rhomboidea exhibet. Saporis eſt adſtringentis, ſubdulcis. Calcinari poteſt. In aqua facile ſolvitur, ſedimentum deponens. Denique vitriolum album conſtat acido vitriolico & zinco; eſt ideo *zincum vitriolatum*. In fodinis reperitur atque ſaporis eſt ſubdulcis & adſtringentis. Ad uſum medicum vitriolorum externum aut internum quod attinet, caute omnino incedendum, omnes enim ſales metallici cauſticam, inflammatoriam,

Vitriolum cæruleum.

Vitriolum album.

Uſus vitriolorum.

 ideo-

ideoque ſemper irritantem vim poſſident. Phlogiſticatur enim acidum a phlogiſto metallico, cum quo perfecte combinatur. Hinc eſſentialiter ſalibus metallicis ſtomachus perturbatur. Vitriolis vomitus excitatur; ventriculum erodit mercurius ſublimatus corroſivus. Cur itaque vitriolum cupri aut ferri commendetur a recentiſſimis medicis, ad vomitum procurandum in Phthiſi pulmonali, prorſus ignoro? A multis etiam laudatur vitriolum martis ad drachmas duas cum terebinthinæ ſufficienti quantitate trituratum, ac deinde quatuor aquæ libris ſolutum, & quotidie copioſe exhibitum in memorato pulmonis morbo. Verum loco vitrioli, tutius ſemper erit acidum vitriolicum ſubminiſtrare. Decantatam adeo vitrioli martis activitatem adverſus hæmorrhagias omnes, & præſertim adverſus fluxum hæmorrhoidalem, diarrhæam ac dyſenteriam raro in auxilium advocari debere exiſtimarem; nam primo ſanguinis fluxus accidentaliter evenientes nullo adhibito remedio, ipſa virium debilitate compeſcuntur; fluxus illi, qui criticam evacuationem conſtituunt, nunquam fere compeſcendi ſunt; multi denique, qui ab acri, ſcorbutica, vel corruptoria cauſa oriuntur, aliis prorſus præſidiis curantur. Fluxus dyſenterici, diarrhææ & ſimilia ſalibus vitriolicis tractari non debent, quia irritationem, ſive ſpaſmum pro cauſa agnoſcunt. Hujus naturæ perturbationes dulcibus, anodynis, & præſertim balneo ac lacte curantur. De ſtomachi debilitate, & obſtructionibus viſcerum naturalium nihil profecto adiiciam; hiſce enim in caſi-

ſibus ſemper a ſalibus metallicis abſtinendum. In externa vero vitriolorum adminiſtratione paſſim chirurgi verſantur; injectiones enim, collyria opthalmica, lotiones & unguenta ex vitriolis parata uſurpantur in gonorrhæa virulenta, oculorum inflammatione & ulceribus ſordidis. Injectiones in urethram factæ cum vitriolo albo, aut viridi & aqua roſarum in recenti gonorrhæa plerumque noxiæ, verſus finem morbi ſalutares redduntur, quia in vigore morbi magnum inflammationi momentum adiiciunt vitriolica, & omnia adſtringentia. Subſidente inflammatione ſtimuloque ſublato, quæ ſupereſt partium debilitas vitriolo tollitur. Neque ſimpliciter gonorrhæa inopportune ſiſtitur injectionibus adſtringentibus, verum frequenter in moleſtiſſimum ſpermatocele ægri incidunt. Hoc vero in caſu videndum num ſimplici inflammatione teſtes, & potius membranæ teſtium afficiantur, vel hic morbus a venereo veneno ad teſtes delapſo ortum ducat. Utplurimum vero ſpermatocele, mea quidem ſententia, mere inflammatorius a ſtimulo & per conſenſum ortus morbus eſt; neque a veneno venereo immediate excitatur. Aquarum opthalmicarum plures extant formulæ, quæ collyria exſiccantia, detergentia, & uti vulgo dicitur, refrigerantia componunt. Celeberrima aqua ophthalmica cærulea, ſive ſaphirina, vel famoſa Taylori ſequenti ratione componitur. ℞. ſal. ammon. depur. drachmas duas. aqu. calc. viv. rec. unc. 12. ſtent ad ſolutionem uſque in vaſe cupreo, vel cum bracteis aliquot cupri, donec aqua colorem ſaphi-

 phi-

phirinum acquiſiverit per 24. horas; a quo aqua colorem ſaphirinum nacta filtretur & ſervetur uſui. Uſus externus aquarum vitriolo ſaturatarum ad ſiſtendas hæmorrhagias, & præſertim in artuum amputationibus, jam exolevit; etenim vitriolo magnis canalibus inſperſo ſæpe periculoſæ inflammationes, & magis etiam periculoſæ ſuppurationes ſupervenire ſolebant.

Lapis infernalis. Acido nitroſo & argento componitur ſubſtantia ſalina metallica, quæ *cryſtallorum lunæ*, *lapidis infernalis*, vel *cauſtici lunaris* nomine dignoſcitur. Vim poſſident inſigniter cauſticam cryſtalla lunæ, & tantum externe adhibentur in curatione ulcerum ſordidorum, & pro deſtructione carnium fungoſarum, quibus ulcerum ſanatio retardatur. Superficies itaque carnium flaccidarum & informium a chirurgis lapide infernali aduritur, & prima ſecedente lamina, renovatur operatio, uſque ad integram cicatriſationem, quæ ideo acceleratur, quia non ſolum debiliſſimæ deſtruuntur fibræ, verum etiam quia cauſtici actione carnes irritatæ ſolidiores firmioreſque redduntur. In venereis vero ulceribus, ſi lapide infernali utimur, ob irritationem ulceris veneni abſorptio citiſſime accidit, & ſtatim glandulæ inguinales in bubones intumeſcunt. Hoc vero non cum cauſtico tantum lunari, ſed & cum reliquis etiam eſcharoticis evenire conſuevit. Verrucæ demum lapide infernali tractatæ vel extirpantur, vel ſuppuratæ decidunt.

Mercurius ſublimatus corroſivus. Principem inter ſalina metallica locum tenet mercurius ſublimatus corroſivus, ab acido muriati-

tico & mercurio compoſitus, & inſigni corroſiva & admodum venenata qualitate præditus. Colorem habet album; in ſpiritibus vinoſis facile ſolvitur, parcius in aqua. Quamvis ad præparata mercurialia pertineat, qualitates tamen ejus hoc in loco recenſeri debent, quia nunc proprie de ſalibus metallicis ſermo eſt. Vetuſtiores medici mercurium ſublimatum corroſivum merito venenis adnumerarunt, atque ab ejus uſu interno penitus abſtinuerunt. Cauſticitate etenim ſua ventriculum primario inflammat, dein corrodit, ejusdemque naturæ damna inteſtinis affert. A vehementiori actione vomitus excitatur, os intumeſcit, fauces inflammantur, convulſiones ſuperveniunt. Primus omnium Boerhaavius facultatem antivenereams eſſentialem ſali huic metallico ineſſe ſuſpicatus eſt, & pro uſu interno, reliquis mercurialibus anteferendum remedium obtineri poſſe dubitavit. Tanti viri auctoritate permotus Swietenius ſpecificum antivenereum ſuo nomine inſignitum, nempe ſolutionem ſublimati corroſivi in ſpiritu frumenti propoſuit. Juxta Cl. viri formulam mercurii ſublimati corroſivi grana 12 ſolvuntur in ſpiritus frumenti unciis 24; de qua mixtura dantur mane & veſpere cochleare 1. 2. 3. ſuperbibendo unc. 6. ad 12. decocti cujusdam demulcentis ex. gr. Hordei, Bardanæ &c. magnam copiam. Alii mercurium ſublimatum non in ſpiritu frumenti, ſed in ſpiritu vini, alii denique in aqua ſimplici ſolvunt. Specificum Swietenii omnes indiſtincte ſequuti ſunt medici, neque propriis ob-

ſervationibus aliquid novi huic praxi adiicierunt. Eodem ſpecifico & ipſe multis abhinc annis luem veneream confirmatam debellare conatus ſum. Mercurium ſublimatum ſpiritu vini ſolutum ſæpe magno cum emolumento exhibui; criticos ſudores & judicatorias urinas obtinui. Pilulas eodem remedio, additis ſimul opiatis, non ſine optimo ſucceſſu adhibui. Verum progreſſu temporis non pauci ſe ſe obtulerunt caſus, in quibus poſt perfectam morbi venerei curationem periculoſiſſimi ſanguinis ſputus ſupervenerunt in nonnullis; alii rurſum macie confecti, perfectam ventriculi eroſionem, & abſolutam perforationem poſt mortem oſtenderunt. Cum igitur de graviſſimis a corroſiva ſubſtantia provenientibus damnis, & ſimul de inſigni ejus antivenerea activitate ſerio cogitarem, uſum externum ad examen revocare conſtitui; etenim ab inverſa actione non modo innocuum verum etiam utillimum effectum expectari poſſe exiſtimavi. Magni ſane momenti argumentis mea innitebatur ſententia. Mercurialia externe applicata & per cutim ſuſcepta, quibuſcumque præparationibus intus aſſumptis anteferenda ſunt; juvant enim ſemper nec unquam nocent; quia per vaſa lymphatica in totam cutis ſuperficiem hiantia recta feruntur ad glandulas conglobatas, nempe lymphaticas, quæ a cauſa venerea primario afficiuntur, & pro morbi ſede haberi debent. Mercurialia lympham veneno venereo inſpiſſatam attenuant, & in hac actione decomponuntur propriamque naturam, magna ex parte amit-

amittunt. Tunc dum ad interna organa perveniunt, & ſanguinem intrant, nempe ubi ad loca pertingunt omni venerea labe carentia, nullam exercere activitatem poterunt. Si enim mercurialium vim integram perſentiunt partes veneno venereo deſtitutæ, ſtatim eſſentialia exurgunt & valde periculoſa incommoda; uti certe accidit ubi mercurialia per os aſſumuntur. Horum namque remediorum noxia efficacia internæ partes & ſana organa vexantur, & quod etiam magis intereſt, mercurius poſt labefactatam perturbatamque recte valentium organorum œconomiam, majori efficacia ſua, ac propria antivenerea actione ſpoliatus, humoribus lue venerea depravatis miſcetur, ſine ullo ægrotantium aut ſaltem parvo levamine. His ita ſe habentibus, ut certa vitarentur incommoda, certaque utilitas exurgeret, externum ſublimati corroſivi uſum inſtituendum curavi; aliaque aptiori excogitata methodo experimenta feliciſſimo cum ſucceſſu inſtitui, & poſt certum tempus numeroſiſſimas obſervationes curationumque eventus cum publico communicavi. Simpliciſſima admodum ratione mercurius ſublimatus corroſivus externe adminiſtratur. Unguenti primo ſive linimenti formula, ita profecto ſe habet:

℞. Mercur. ſublimat. corroſiv. drachmam unam, axung. porcinæ n. r. unciam unam m. triturentur ſimul in mortario vitreo vel marmoreo per hor. vi. ut f. l. a. linimentum.

Semidrachma, aut drachma una deſcripti modo linimenti plantis pedum tantummodo, veſper-

ſpertinis horis confricantur & per plures dies adminiſtratur remedium, augendo doſim uſque ad drachmas duas pro ſingulis frictionibus. Balnea tepidiuſcula tempore curationis vel quotidie, vel frequenter ſane adhibita utillima ſunt; uti etiam decoctum lignis antivenereis compoſitum & pro potu quotidiano uſurpatum, nimiam ſæpe medicamenti activitatem emendat. Mutationes quæ in corpore ægrotantium tempore frictionum eveniunt, admodum conſtantes ſunt; nam fere ſemper primis diebus urinæ copioſiſſimæ excernuntur, poſtea albicantes fiunt, ac deinde uberrimum cinerei coloris ſedimentum deponunt; & hac mediante evacuatione morbus perfecte judicatur. Salivatio nunquam oritur, ſudores raro excitantur, rariſſime etiam alvus ſolvitur; & ante curationis terminum nutritio augetur, & amiſſus carnium naturalis color reſumitur. In omni confirmata vel incipienti lue, in gonorrhæa, ulceribus penis, bubone inguinali, tumoribus oſſium, faucium ulceribus, nocturnis doloribus, graviſſimiſque aliis ejuſdem morbi accidentibus tutiſſimum, feliciſſimum, jucundum & certe eradicativum remedium ſuppeditant frictiones unguento e ſublimato corroſivo compoſito, inſtitutæ. Adverſus deſcriptam methodum inſurrexerunt jam dudum vulgares medici, qui dum uſum externum mercurii ſublimati, tamquam perniencioſiſſimum pharmacum damnant, eodem remedio interne utuntur, non ſine magno ac certo ægrotantium periculo. Sed opinionum commenta delet dies, & ſophiſmata Neapolitanorum nume-

numeroſis per totam Italiam. inſtitutis feliciter experimentis penitus evertuntur. Videndum modo cur mercurius ſublimatus corroſivus activitatem reliquis mercurialibus anteferendam poſſideat, per ſe; nam de merculialium externorum actione magis proficua nemo inter rationales medicos dubitare audet. Merculiaria ſalina primum omnium efficaciora ſunt, vehementiorem activitatem poſſident, & quam celerrime manifeſtum effectum gignunt. Calces mercuriales & inter reliquas *mercurius calcinatus per ſe*, *ſive præcipitatus per ſe*, ſummam activitatem oſtendunt. Sales mercuriales & calces mercurii tantam vim habent ut corroſiva ſemper compoſita eſſe deprehendantur. Sed mercurius ſalinus & mercurius calcinatus phlogiſto, nempe principio inflammabili caret, illoque acidi ope vel ignis actione privatur, hinc mercurii major efficacia a phlogiſti defectu pendet. Hoc confirmatur fundamentali obſervatione, nam efficacia & vis antivenerea mercurii ſublimati corroſivi inſigniter a viribus mercurii dulcis differt, quia ſublimatus addito novo mercurio, ob phlogiſti reſtitutionem valde corrigitur atque miteſcit. Acidum etiam ſalis marini eodem principio ſuperſaturatum, vim etiam pungentem magna ex parte amittit. Hinc mercurius ſalinus, nempe in ſtatum calciformem ab acido marino redactus dum a lymphaticis cutaneis abſorbetur & recta ad glandulas conglobatas perducitur, lympham offendit a cauſa venerea principio inflammabili, ſive principio tenacitatis refertiſſima præternaturaliter inquinatam.

Pro-

Propria hinc affinitate cum tenaci lympha phlogiſto ſaturata conjungitur, illamque fluidiorem ac ſatis meabilem reddit. Tenaciſſimæ profecto lymphæ venereæ particulæ, a ſublimato corroſivo plantis pedum applicato, cum urina extra corpus feruntur; ac primis diebus urina tantum albicans & opaca, ſine ullo ſedimento excernitur; progrediente dein curatione albæ urinæ admodum ſedimentoſæ redduntur. Tanta enim copia lymphæ venereæ elementa ſublimati actione ſoluta in urina ſuſpenduntur, ut frigefacto, & extra corpus quieſcente lotio, major horum morbificorum elementorum quantitas ſedimenti forma matulæ fundum petere cogatur. Hæc vero ſublimati corroſivi operatio tuta & eradicativam curationem afferens, raro aut a frictionibus ſimplici hydraygro, aut ab internis mercurialibus obtinetur, ob rationes modo allatas. Immo ſi mercurialia excitato copioſiſſimo ſudore ſanitatem ægris abſolutam promittunt, tamen precaria fere ſemper emolumenta inde manare deprehendi. Etenim cutaneæ evacuationes non modo vehementiſſimam poſtulant medicamenti actionem, verum etiam craſſas viſcidaſque ſubſtantias nunquam ſecum ferre vel poſſunt vel valent. Non pauci itaque momenti differentiam inter diverſas mercurii præparationes intereſſe exiſtimarem, quamvis contrariam ſententiam Cl. Joannes Hunterus in Tractatu de lue venerea tueatur. Eruditiſſimus auctor triplicem mercurio vim tribui poſſe exiſtimat; vel enim cum veneno venereo copulatur & illud decomponit, unde actionem

nem irritandi amittit, vel extra corpus ſecum trahit, vel denique novam in animali œconomia irritationem venereæ irritationis deſtructricem gignit, unde morbus curatur. Alteram dein mercurii proprietatem, qua nempe in humoribus corporis humani facile ſolvitur, docte admodum proponit. Experimentis namque in proprio corpore inſtitutis cum mercurii diverſis præparationibus, vel interne adhibitis, vel externe uſurpatis uniformitatem actionis evincere conatur. Mercurius enim dulcis, ſublimatus corroſivus, hydrargyrus communis & mercurius calcinatus per ſe analogum ſemper ſaporem habent, ideoque eadem ratione uniformiterque in humoribus diſſolvi debent. Quæcumque igitur evacuationes poſt mercurialium adminiſtrationem excitantur, mercurium ſemper extra corpus educunt. Addit tantummodo, quod mercurialia facilius in humoribus noſtris ſolubilia, faciliorem morbi venerei curationem reddere valent. Sed omnia, quæ mercurii actionem, & varia præparata reſpiciunt inferius enucleanda ſunt; ſatis erit in præſentia numeroſis experimentis innixam ſublimati corroſivi activitatem adverſus luis venereæ graviora ſymptomata vobis indicare. Gonorrhææ enim virulentæ, bubones, ulcera, dolores & alia hujuſmodi, frictionibus cum ſublimato corroſivo inſtitutis eradicative curantur. Deſinant igitur imperiti quas ignorant doctrinas contemnere, ſervent ſuam in jecore maſculam bilem invidi, & quæ ipſi neque attigere neque pertractare poſſunt, aliis perficienda relinquant. Poſt detectas hujus

hujus generis frictiones, inutile prorſus erit aquoſis ſublimati corroſivi ſolutionibus ulcera venerea, aut tumores inguinales fovere. Ulcera enim irritantibus remediis tractata bubones gignunt, & bubones topicis ſtimulantibus vel augentur, vel venenum venereum in externa ſede collectum internis partibus communicant. Hinc tempore frictionum partes affectæ ſimpliciſſimis, dulciſſimiſque lotionibus detergi tantummodo debent, ut ulterior irritatio & principium inflammatorium avertatur. Quæ uſque adhuc de ſublimato corroſivo ejuſque uſu medico dicta ſunt reliquis mercurii præparationibus, magna ex parte aptari poſſunt; reliqua integram hujus metallicæ ſubſtantiæ hiſtoriam medicam complectuntur, & brevi a nobis debent illuſtrari.

Saccharum saturni.

Poſtremum inter ſalina metallica locum occupat ſaccharum ſaturni, ſubſtantia nempe coloris albi, quæ componitur acido vegetabili & plumbo; *Acetites* hodie plumbi, juxta recentiorem chemicam nomenclaturam appellatur. Facile in aqua ſolvitur, ſaporemque habet dulcem & adſtringentem. Externe ſolummodo commendatur, & inter exſiccantia & detergentia præſidia collocatur. Chirurgi ſaccharo ſive ſale ſaturni frequenter utuntur in ophthalmia, ulceribus venereis & gonorrhæa virulenta. Solutionem enim inſtituunt pro lotione & pro injectionibus. Internus uſus valde ſuſpectus eſt quia periculoſiſſimas primo inteſtinorum ægritudines, colicas ſaturninas & tabem inducit; effectus enim gignit oprationi extracti ſaturni, aquæ vegetabilis & Ceruſſæ ſimil-

milliimos; hæc namque plumbi præparata interne aſſumpta valde noxia ſunt.

DE SALIBUS TERREIS.

Breviter admodum de ſalibus terreis diſſerendum, quandoquidem de duobus tantum agitur nempe de ſale cathartico amaro, & de alumine. Sal catharticus, anglicus & epſomienſis quoque dictus conſtat acido vitriolico & magneſia, ideoque magnam cum ſale Glauberiano analogiam habet. Magneſia enim quamvis ab alcali foſſili magnopere differat, nullam tamen in operatione ſalis anglici eſſentialem affert differentiam. Inter cathartica itaque mitiora, inter aperientia, & non parum etiam diuretica ſal catharticus collocatur. Quemadmodum vero rariſſime venalis reperitur, ejus loco practici Glauberiano ſale utuntur, & huic vulgatiſſimum ſalis anglici nomen tribuere ſolent. Quæ ſuperius de ſale Glauberi dicta ſunt & huic etiam aptari commode poſſunt. Sales terrei.

Alumen proprie ſive argilla vitriolata, ſubſtantia eſt ſalina ab acido vitriolico & terra argillacea compoſita. Interdum, uti ſcribit Cl. Bergman *ſponte generatur fatiſcentia pyritæ, in argilla vel ſchiſto argillaceo hoſpitantis*. Ob hanc ideo rationem frequenter occurrit in antiquiſſimis vulcanis, in quibus a lapidum pyritaceorum decompoſitione quæ oritur argilla, facile aci- De alumine.

acidum vitrioli aſſumit, & faciliſſima artis operatione in alumen vertitur. Alumen igne liqueſcit. Decies quater aquæ pondus requirit ut ſolvatur; ſaporis eſt adſtringentiſſimi. Cryſtalla octoædra pyramidalia exhibet. Si alumen igne vehementiori tractatur præbet ſpiritum vitrioli ſimul cum copioſa aqua & ſtatim vertitur in ſubſtantiam acerrimam pungentem, & non leviter corroſivam, quæ in officinis dignoſcitur nomine aluminis uſti. Qualitas, juxta generalem ſententiam, pendet a defectu aquæ cryſtalliſationis, unde acidum valde concentratum ſuam actionem valde exſiccantem exercet. Ad uſum medicum aluminis crudi quod attinet, inter fortiora adſtringentia collocatur, atque in ſanguinis fluxu immodico, atque etiam diarrhæa diuturna commendatur. Serum ideo aluminoſum, aluminis grana quinque, ſex, decem, & ſimilia præparata aluminoſa in ſupradictis morbis adminiſtrantur. Summa tamen prudentia opus eſt; ſiquidem adſtrigentiſſima aluminis qualitate alvus in ſtypticitatem invincibilem incidit; & inteſtina ſtyptico remedio inſignitur irritata inflammatione corripiuntur. Falluntur itaque noſtrates medici, qui alumine crudo, aut aqua aluminoſa naturali vel artificiali utuntur pro curatione intermittentium immo & acutarum febrium in quibus laxantibus, & dein tonicis ſimplicibus remediis ſuccurrendum nimiæ humorum ſpiſſitudini. Sæpe collyria alumine & albumine ovi compoſita adhibentur in obſtinatis opthalmiis, ubi morbus lympham tenaciorem acerrimamque
pro

pro cauſa agnoſcit. Ob ægritudinis quoque diuturnitatem, lymphæ circulatio per externa oculi vaſa retardatur; hinc recte collyrii aluminoſi ſtimulo utiliter acceleratur. In inflammationis contra maximo vigore, ab adſtringentibus & ſtimulantibus externis omnino abſtinendum. Injectiones aquis aluminoſis in gonorrhæa virulenta paſſim inſtituuntur, uti dictum eſt, ſæpiſſimeque in ipſo morbi vigore adhibentur. Rurſum in habituali ſtillicidio, poſt inopportunam curationem perennante, ad injectiones aluminoſas medici deveniunt. In primo quidem caſu præmatura fluxus interruptio gravioribus affectibus & præſertim bubonibus venereis anſam præbet; idem ſæpe obſervatur ubi eſcharoticis & fortioribus irritantibus præſidiis glandis penis & præputii ulcera foventur. Lymphatica enim vaſa, quæ in partium genitalium ſuperficie aperiuntur, recta ad glandulas inguinales feruntur. Hinc prohibito fluxu gonorrhoico, atque interrupta ulceris ſuppuratione, ſtatim venenum venereum glandulas conglobatas proximiores adoritur, & majoris momenti morbum gignit. Aluminoſa itaque hiſce in caſibus penitus fere ableganda ſunt. Poſſunt tantummodo adhiberi ſi poſt abſolutam morbi venerei curationem, ob perſiſtentem affectarum partium relaxationem ac debilitatem, lymphaticus tenuiſſimus humor per urethram adhuc evacuatur. Tunc immediata adſtringentis præſidii actione, leviſſima illa ægritudo curatur. Solutiones aluminoſæ a Chirurgis in magnis operationibus, ex. gr. in amputationibus artuum adhiberi ſolebant, adver-

F ſus

ſus magnorum vaſorum hæmorrhagias. Accurati vero noſtrorum temporum Chirurgi ab hac praxi merito abſtinent, quandoquidem periculoſæ ſæpius inflammationes & graviſſimæ convulſiones uſum aluminis ſequuntur. Ulcerum denique ſordidorum conſolidatio, & carnium flaccidarum deſtructio procuratur alumine uſto; hoc enim ſatis vehementi eſcharotico fibris carnoſis tonus conciliatur, unde corruptæ ſejunctæque carnes approximantur pro efficienda cicatrice. Oportet vero ut parcius alumine uſto utamur ob qualitates quas habet cauſticas.

DE INFLAMMABILIBUS.

HAc claſſe comprehenduntur ſubſtantiæ phlogiſto per ſuperabundantiam ſaturatæ, & quæ dum ignis actione, & aëris vitalis interventu attenuantur & evaporationi aptæ redduntur, flammam concipiunt, & atmoſphæram noxiis vaporibus inficiunt. Huc pertinent oleoſa omnia, non ſolum quæ e vegetabilibus, & animalibus obtinetur, verum, & corpora phlogiſtica foſſilia, uti oleum foſſile, ſulphur, omnia bituminina in genere; ſpirituſque ardentes, ac æthheres proprie dicti. Dum de bituminoſis loquitur Cl. Bergman, hujuſmodi ſubſtantias eandem profecto naturam habere arbitratur, & differentiam inter genera diverſa a quantitate phlogiſti repetendam eſſe exiſtimat. Hanc vero doctrinam, veritati procul dubio valde affinem, non eſt hujus loci vel temporis ad examen revocare. Generales vero Inflammabilium proprietates ſunt, primo odor in nonnullis parum, in aliis graviſſimus, nauſeoſus & capiti infeſtus; uti ex. gr. obſervatur in oleis expreſſis vegetabilium, in pinguedine animali & ſimilibus: hujuſmodi enim ſubſtantiæ dum recentes ſunt, odorem haud ingratum ſpirant. Verum vel poſt certum tempus, vel poſtquam ignis actionem expertæ ſunt, ingratum ambuſtorum odorem emittunt; atque propriis effluviis caput tentant. Hoc accidit ob ſuperabundantem quam

Inflammabilia.

F 2 aſſu-

aſſumunt phlogiſti quantitatem . Ab eodem certe principio oritur inſignis illa mutatio in oleoſis & pinguibus corporis humani ſubſtantiis, quæ in nonnullis febrilibus morbis a principio inflammabili fere combuſtæ , vaporis formam aſſumunt, & exhalationem gignunt abſolute empyreumaticam, odorem cornu cervi uſti præſeferentem . Ab hac cauſa celerrime corpus macie conficitur , & paucarum horarum ſpatio areſcit . Simili empyreumatico odore donantur , olea empyreumatica , bitumina ſive olea foſſilia , multæque etiam peculiari fœtore præditæ reſinæ . Sulphur tantam cum componentibus ſuis affinitatem habet , ut in ſtatu concreto nullo fere odore diſtingui poſſit ; verum ignis actione , dum nexus inter acidum vitriolicum & phlogiſton ſeparatur , ſubſtantiæ bituminoſæ odorem ſulphur adipiſcitur . Alchool , & ſpiritus omnes inflammabiles vegetabilium , qui fermentatione & diſtillatione obtinentur , dum accenduntur , bituminoſum ſive ſulphureum odorem emittunt . Hujusmodi etiam ſubſtantiæ inflammabiles ſulphuris volatilis naturam aſſumunt , dum acidis copulantur . Oriuntur hac ratione ætheres diverſi , qui in perenni evaporationis ſtatu verſantur , ſemperque odorem bituminoſum ſpargunt . Olea itaque expreſſa vegetabilium & pinguedines animalium ſunt ſubſtantiæ glutinoſæ , ac mucilaginoſæ , quæ phlogiſton retinent , & coërcere conantur , dum in naturali verſantur ſtatu ; & tunc principium inflammabile nullum præſefert peculiarem odorem . Acidum in genere coërcentis principii vices gerit in pingue-

di-

dine, ſebo, & ſaccharo, in quo copioſa ſemper, uti in oleis, mucilago acidum abſcondit; tunc memoratæ ſubſtantiæ dulces ſunt. Acidum vitrioli in ſulphure principium inflammabile includit, & tunc ſulphur nullo peculiari odore diſtinguitur. Verum ſi ignis pinguedinem, ſebum, ſulphur aliaque inflammabilia adoritur, tunc decomponuntur olea, atque oleoſæ particulæ ob acidi defectum, & phlogiſti ſuperabundantiam in vaporem attenuatæ odorem bituminoſum, empyreumaticum exhalant, & vim ſummopere gravativam adipiſcuntur. Hanc qualitatem naturaliter poſſident olea foſſilia univerſa, quæ ignis ſubterranei actionem experta ſunt, ac proinde effluvia empyreumatica fœtidiſſima jugiter præbent, coloremque etiam obſcurum piceumque, uti corpora omnia combuſta nanciſcuntur. Idem profecto evenire conſuevit in pice communi, quæ ab oleo pini ortum ducit, & ope ignis obtinetur. Oleum enim reſinoſum odorem gravem & aromaticum, colorem ſubflavum, & omnes ſubſtantiæ inflammabilis naturales characteres habet. Verum ſtatim ac ignis vehementia decomponitur pro picis compoſitione, vapores emittit empyreumaticos, atque quod ſupereſt ſubſtantia eſt coloris obſcuri, & quæ indolem inſigniter inflammabilem poſſidet. Succini qualitates, quoad colorem & odorem, adnotatam modo doctrinam penitus confirmare videntur. Oleum quoque dulciſſimum, ſive principium mucilaginoſum natura ſemper in animalibus & vegetabilibus ſubſtantiis collocavit, ut ſpiſſitudine particularum quibus

oleum componitur, particulas alimentorum, elementa ſolidorum, moleculaſque admodum volatiles & acutas, vitæ ſuſtinendæ admodum neceſſarias, retineret, conglutinaretque. Acerrimæ ſeminum Ricini particulæ, oleo ejusdem plantæ involutæ dulciſſimum conſtituunt catharticum; particulæ acres & corroſivæ Euphorbiarum, Daphnidum, Ficuum, oleo deſtituuntur. Animalia pinguedine deſtituta corroſivis humoribus abſumuntur. Tenuiſſima cutis pinguedine, valde ſtimulans perſpirationis materia obtunditur & corrigitur. Contra ſi oleoſa & pinguia phlogiſto ultra modum ſaturantur, exſiccantia, ſtupefacientia & ſyderantia ſunt, uti de oleis empyreumaticis, de bituminoſis & ſulphureis veriſſimum eſt. Olea expreſſa, pinguedineſque recentes animalium, quemadmodum ſubdulcem potius ſaporem, ac minus ingratum odorem habent, ideo inter medicamenta demulcentia, relaxantia & antispasmodica collocantur. Sed olea interne uſurpata ſtomachum primario afficiunt, ac deinde internis ſedibus communicata, non mediocrem ſanitati noxam afferunt; quandoquidem caloris animalis acceſſione empyreumaticam naturam acquirunt, unde varia in corpore damna exurgunt. Nauſea inde orta ab eodem principio naſcitur, ſiquidem emetica ideo ſuam operationem exercent, quia principio inflammabili ſcatent. Inflammabilia vero oleoſa ſecretionum abundantiam imminuunt & præſertim inſenſibilem perſpirationem retardant, uti obſervarunt recentiores practici, qui ab immoderato butyri

ri uſu imminutam perſpirationem, corporiſque pondus quotidie adauctum viderunt. A defectu perſpirationis morbi oriuntur bilioſi graviſſimi, ac lethales phlogiſticæ ægritudines generantur. Sed de his alio in loco. Subſtantiæ inflammabiles e claſſe bituminum magnopere commendantur in morbis convulſivis, paſſione hyſterica, motibus convulſivis infantum aliiſque hujusmodi. Sunt qui tincturam oleumque ſuccini pro ſpecifico anti-hyſterico externo atque interno habent; alii rurſum oleum animale empyreumaticum, oleum animale Dippelii, oleum cornu cervi interne adhibent in graviſſimis convulſionibus, atque valde inflammabili phlogiſticoque remedio mirificas vires tribuunt. Sed activitas antiſpasmodica horum remediorum non a calida & ſtimulanti qualitate, ſed a fluidi nervei interrupto curſu repetenda eſt. Subſtantiæ enim omnes inflammabili principio ſaturatæ, fluidum nerveum, ſcilicet omnium actionum ac ſenſationum inſtrumentum potenter attrahunt, & cum principio vitalitatis ſtrictiſſime copulantur. Hoc autem evenire debet ob ſummam, quæ inter principium inflammabile & materiam caloris intercedit differentiam. Sed fluidum nerveum materiæ electricæ ſimillimum eſſe recentiſſimæ certiſſimæſque obſervationes oſtendunt,& ſcintilla electrica calorifico principio præſertim componitur, hinc inflammabilia, bitumina & olea empyreumatica fluidi nervei quantitatem imminuunt, motum retardant & efficaciam admodum inertem reddunt. Aëre inflammabili, phlogiſticato, Inflammabilium uſus.

& fixo per pulmones ſuſcepto cordis irritabilitas amittitur, ſumma virium proſtratio deprehenditur, caput ſtupore & lethargo afficitur, ac mortali pallore facies obducitur. A fumo carbonum ſimilia naſcuntur phænomena; pulmones enim ſtatim perturbantur, pulſus parvi & admodum inæquales fiunt, homo apoplecticus redditur, ac generali frigore perturbatur. Paluſtris aër noſtrarum regionum, qui æſtivo tempore malignos morbos gignit, inflammabilibus ſcatet elementis, quibus calorem animalem, atque ideo irritabilitatem deſtruit, omniaque mox allata accidentia gignit. Quæ uſque adhuc de natura ſubſtantiarum inflammabilium adnotavimus, uſum & vires olei animalis, olei ſuccini & ſimilium adverſus morbos convulſivos, nobis indicare videntur. Si enim in pertinacibus convulſionibus parciſſimæ horum remediorum doſes propinantur, fortaſſe aliquam utilitatem afferre poterunt, quia celerrimam & præternaturalem fluidi nervei diſtributionem & actionem prohibent. Abſtinendum vero a doſibus valde adauctis, nam hac ratione non minuitur modo, ſed deletur omnino fibræ muſcularis neceſſaria oſcillatio. De oleo foſſili, petroleo ſcilicet, naphtha aliiſque bituminoſis nihil addam, ſemper enim noxias, non autem ſalutares vires poſſidere exiſtimavi. Veteres petroleo, bitumineque judaico utebantur pro balſamatione cadaverum; mortua enim corpora fœtidis hiſce & unguinoſis ſubſtantiis obducta, a corruptione intacta ſervabantur. Nos picem communem pro ſimili objecto utiliterque ſemper adhi-

hi-

hibuimus. De picis qualitatibus, & præſertim de pice navali alio in loco diſputavimus.

Primarium inter inflammabilia locum tenet ſulphur, ſubſtantia nempe acido vitriolico & phlogiſto compoſita, juxta celebriorum chemicorum ſententiam; quamvis alia ratione oriri Galli exiſtiment. Sulphur eſt vel nativum vel factitium, coloremque habet dilute luteum. Nec acqua, ſpiritu vini, nec acido quocumque ſolubile eſt. Oleis tam expreſſis quam ſtillatitiis, ac petroleo ſolvitur. Cum alcalinis fixis unitur; hinc hepar ſulphuris. Igne liqueſcit. Metallicorum corporum fuſionem promovet. Alcalinis volatilibus diſſolubile. Vim mercurialium debilitat. Denique a ſuis conſtitutivis partibus ſulphur appellatur *phlogiſton acido vitriolico ſatiatum*. Loca vulcanica magnam ſulphuris nativi copiam ſuppeditant, aliis ſæpe mineralibus mixti. Purificatione puriſſimum obtinetur. Officinæ exhibent flores ſulphuris, balſama ſulphuris diverſa, nempe balſamum ſulphuris ſimplex, craſſum, Barbadenſe, Terebinthinatum, & Aniſatum. Parantur etiam artis opera hepar ſulphuris, lac ſulphuris præcipitatum, tinctura ſulphuris volatilis, aqua ſulphurata, unguentum ad ſcabiem. Pro præparatione florum ſulphuris ſublimetur ſulphur ex vaſe idoneo, & flores qui concreſcunt, reducantur in pulverem mola lignea, vel ligneo piſtillo, in mortario marmoreo. Flores ſulphuris omnium puriſſimi pro uſu interno, & pro compoſitione remediorum ſulphureorum adhibentur. Si ſulphur interne aſſumitur totum pervadit corpus, perſpi-

De ſulphure.

ſpiratio enim ſulphureum odorem acquirit & inſtrumenta argentea corpori approximata nigra evadunt, uti ſemper cum ſulphure accidit. Hæc ſimpliciſſimi ſulphuris activitas morborum cutaneorum curationem promovet, juxta generalem ſententiam, nam uti ſulphure externe confricato ſcabies curatur, ita etiam ob inſignes, quas poſſidet vires diaphoreticas morborum internorum cauſas noxioſque humores ad exteriora pellit. Balſamicam quoque, pectoralem, ſive pulmonicam facultatem ſulphuri tribuunt practici, & ideo balſamo ſulphuris Aniſato, aut Terebinthinato utuntur in phthiſi pulmonali. Internus vero uſus balſami ſulphuris in ulcere pulmonum ob analogiam commendatur, quandoquidem eodem medicamento ulcera externa admodum ſordida repurgantur. Verum activitas hæc detergens externa non ſolum inutilitatem, ſed damna etiam, quæ a balſamo ſulphuris interne adminiſtrato expectari debent, manifeſte declarat. Etenim ut ulcus externum detergatur, oportet ut medicamenta huic indicationi abſolvendæ neceſſaria ab irritantium, calidorum & ſtimulantium claſſe deſumantur. Sed diverſum prorſus eſt externi ulceris ſordes & impuritates diſſipare; ſtimulatis enim carnibus, & ulceris ipſius fundo exſiccato, ſalutaris obtinetur cicatrix, neque ab irritatione externa ullam generalis corporis œconomia noxam experitur. Contra inſigniter ſtimulans, inflammans atque exsiccans balſami ſulphuris actio internis ſedibus applicata, partibus nullo peculiari morbo affectis, & quæ nullo indigent pharma-

maco primario inhæret, periculoſaſque ægritudines excitat. Et ſane balſamum ſulphuris, quo ulcus pulmonis curari deberet ventriculum primo & inteſtina perturbat, dein univerſum corpus pervertit. Paucæ tantum guttæ, utpote decem aut quindecim in phthiſi commendantur a practicis; ipſe vero numquam bonos hujus præſidii effectus expertus ſum. Reſinoſa enim omnia, bituminoſa, inflammabilia pectori & pulmonibus infeſta ſunt. Sed balſamum ſulphuris inter præſidia pulmonicis proficua collocari poſſe ſuadet acidi vitriolici in ſulphure præſentia. Hoc certe prima facie verum videtur, ſed ſi res ſerio perpendatur fallacia doctrinæ facile apparebit; vel enim ſulphur non decomponitur, & tunc nulla erit medicamenti operatio, vel contra in propria & diſtincta componentia ſejungitur & tunc inſignem actionem procul dubio exercebit. Sulphuream fœtidiſſimam tranſpirationem exhalant corpora, quæ flores ſulphuris, vel balſamum ſulphuris aſſumpſerunt, hinc certe hæc ſubſtantia intra corpus decomponitur & per omnia tenuiſſima etiam vaſa diffunditur. Nam ut odor ſulphureus perſentiri poſſit, oportet ut ab igneo principio & ab oleoſis particulis ſulphuris diſſolutio perficiatur. Oleum enim animale, & pinguedo, una cum calorificis elementis, ſulphuris decompoſitioni inſerviunt. Sed particulæ ſulphuris hac ratione indolem aëriformem qualitatemque acerrimam nanciſcuntur; vapores etenim a ſulphuris combuſtione exurgentes valde irritantes, exſiccantes vitæque animali admodum infeſti ſunt. His poſitis

dum

dum ſulphur acidum vitriolicum humoribus corporis communicat, acidi particulæ acerrimo phlogiſto ſaturatæ ſtimulantem, inflammantem & alterantem facultatem ſolidis valde noxiam exercent. Neque exanthemata illa, quæ ab interno ſulphuris uſu in ſuperficie corporis effloreſcunt, expulſioni morbificæ cauſæ tribuenda ſunt; quandoquidem ab acri ſanorum humorum diatheſi, ope ſulphuris procurata, ortum ducunt. Facultas vero ſpecifica ſulphuris in curatione ſcabiei, nullo modo ejusdem ſubſtantiæ efficaciam in morborum cutaneorum diſſipatione probare aut confirmare videtur. Nam ſcabies morbus eſt omnino externus; quia acarus ſcabiei cutaneis ſquamulis abſconditus & ſuccis animalibus vivens puſtulas efformat, atque ſimplici frictione linimenti ſulphurei, aut unguenti mercurialis occiditur. Falluntur ſane medici illi qui ſcabiem a ſuperficie corporis exturbatam & ad interna vergentem graviſſimorum morborum cauſam eſſe contendunt; & ideo ſcabiei renovationem mediante immediato contagio commendant. Si pus in puſtulis ſcabioſis abundat, poteſt aliquando a lymphaticis cum ægrotantium damno abſorberi; hoc vero rariſſime accidit. Tutiſſimum igitur ſemper erit linimento ſulphureo quamcumque ſcabiem curare. Sunt qui ſulphur cum pinguedine vel oleo olivarum trituratum adhibent; alii rurſum una cum ſulphure mercurium etiam ſublimatum corroſivum triturare ſolent. Sed ſcabies etſi celtico conjuncta principio, nunquam tanto indiget remedio, quin ſulphure tantum perfecte cu-

curari non poſſit. Uſitatiores præſtantioreſque unguenti ad ſcabiem præparationes ſunt I. Unguentum e ſulphure: ℞. Unguenti ſimplicis lib.ſem. Flor. ſulph. non lot. drachm. duas eſſent. limon. ſcr. un. m. & f. l. a. unguentum. Secunda præparatio appellatur unguentum ad Pſoram, pro quo: ℞. Sulphur. drachm. unam pulv. radic. Helleb. vel ſal. ammoniac. crud. unc. ij. Axung. porcin. drachm. duas. m. f. unguentum. Ne generalis cutis obſtipatio a generali frictione eveniat, quarta corporis pars unguento ad ſcabiem repetito confricatur nocte ingruente, uſque ad perfectam curationem. Reliquæ ſulphuris præparationes prorſus e materia medica eliminandæ, quandoquidem aut a ſulphuræ puro parum differunt, aut nullam prorſus peculiarem efficaciam poſſident. Denique de ſpiritu ſulphuris ſuo loco diſſeruimus; etenim idem eſt ac ſpiritus vitrioli.

Materiæ medicæ ſcriptores, ipſique ſagaciores practici vix, ac ne vix quidem de aëre ſulphureo loquuntur & tamen qualitates aëris ſulphure imprægnati, a qualitatibus vitalis & reſpirabilis aëris omnino differunt. Loca omnia vulcanorum effluviis referta genuinum exhibent ſulphureum aërem, reſpirationi inimicum. In hiſce regionibus ægrotantes phthiſi pulmonali affecti celerrime intereunt, quia loco puriſſimi aëris, vapore phlogiſtico inſigniter noxio ſaturantur. Decipiuntur itaque medici dum ſulphureum aërem phthiſicis commendant; miſelli enim hoc inſpirato aëre celerrime moriuntur; quemadmodum experimenta frequentiſſima cum aëre Puteolano inſtituta pa-

De aëre ſulphureo.

pateater evincunt. Neque ulla in aliis morbis ab aëre ſulphureo utilitas expectanda; aër enim ſanguini commixtus ſi purus ac dephlogiſticatus eſt vitam ſuſtentat, morboſque periculoſiſſimos ſuperat; contra impurus & phlogiſticatus, uti aër ſulphureus, vitalitati opponitur novorumque morborum fundamentum ſuppeditat. Aëris itaque ſulphurei effectus valde pertimeſcendi ſunt, ſiquidem circulationem retardat, nutritionem perturbat, ob tenacitatem quam in humoribus inducit, ac proinde æſtivo tempore lethales phlogiſticos, hyberna vero tempeſtate chronicos, viſcerum præſertim naturalium, morbos gignit. Aquæ tandem acidulæ, quæ ob vaporem, aëris hepatici nomine recte inſignitum, ſulphureæ dicuntur, ſalutares, & medicamentoſæ ſunt, non ob moleculas hepatis ſulphuris quas continent, ſed quia copioſiſſimo ſaluberrimoque acido aëreo ſcatent, uti alio in loco adnotatum eſt.

De ſpiritibus ardentibus.

A ſulphure ad ſpiritus ardentes, nempe ad Alcohool tranſeundum, atque de compoſitis a ſpiritibus hujuſmodi differendum. Alcohool itaque, ſpiritus vini, & ſpiritus vinoſus, unicam deſignant fluidam ſubſtantiam ſummopere volatilem, principio inflammabili admodum ſaturatam, oleo eſſentiali, aqua & acido vegetabili compoſitam. Oleum vegetabile eſſentiale, uti ex materia medica vegetabili patet, obtinetur per diſtillationem vegetabilium a foliis, floribus, ſtaminibus, lignis, corticibus, fructibus, ſeminibus, radicibus, balſamis & reſinis. Saporis eſt odoriſque penetrantis, unde ſubjectum a quo erat ſepa-

ſeparatum plane declarat. Spiritibus vinoſis ſolubile. Frigus inſigne generat. Cum acido nitroſo & vitriolico flammam concipit. Cum aqua per diſtillationem uniri poteſt, unde aquæ officinarum ſtillatitiæ. Cum alcali etiam fixo conjungitur, & ſaponem philoſophicum vel Starkæi conſtituit; cum alcali vero volatili efformat ſpiritum volatilem aromaticum. Ab oleo eſſentiali modo deſcripto ſpirituum ardentium primariæ qualitates ortum ducunt, ſumma enim volatilitas, odor valde penetrans, ſapor ardentiſſimus, & inflammabilitas ab oleoſo principio naſcitur; acidum vero vegetabile per ſe nunquam accenditur. Contra plantæ reſinoſæ, quæ oleo eſſentiali ſupra modum abundant, non ſolum igne admoto facile accenduntur; ſed quam æſtivo tempore emittunt oleoſam atmoſphæram accendit admota candela. Oleum itaque eſſentiale valde ſolutum & attenuatum occurrit in ſpiritibus ardentibus, unde flammam ſtatim concipiunt. Summa inflammabilis principii attenuatio ſpiritum vini penetrantiſſimum, & inſigniter noxium ſolidis fluidiſque corporis animalis reddit, uti mox demonſtrabitur. Sed priuſquam ad theoriam actionis ſpirituum ardentium veniamus, eſſentiales harum ſubſtantiarum proprietates adnotabimus. Spiritus itaque ardens, ſive ſpiritus vini ab oleo eſſentiali, acido vegetabili & aqua compoſitus, liquor eſt pellucidus & volatilis; qui cum aqua facillime miſcetur; ſaporem odoremque habet ardentem ac pungentem. Igne admoto protinus accenditur; reſinas, balſama & olea diſtil-

lata

lata ex toto diſſolvit; ſaccharum difficilius; ceram imperfecte. Acidis per diſtillationem conjunctum dat ſpiritum dulcem, nempe æther; cum alcali volatili cauſtico ſpiritum volatilem officinarum. Fluida animalia, quæ coagulabilia ſunt coagulat. Fermentationem prohibet. Specificæ gravitatis eſt fere minimæ. Nullam inter ſe quoad præcipuam naturam diverſi ſpiritus ardentes differentiam habent, nec non depurati & rectificati eandem actionem exercent; hinc ſpiritus vini, frumenti, ſacchari eodem genere complecti poſſunt. Ab enumeratione vero præcipuarum qualitatum facile eruuntur effectus, qui a ſpiritibus ardentibus in corpore animali oriri debent. Penetrantiſſimus enim, inflammabilis, pungentiſſimus liquor, ſtimulo vehementi & qualitate phlogiſtica, a fluidis ſolidisque maximam caloris copiam cum inſigni damno educit; liquores enim amiſſo calore concreſcunt & coagulantur, fibræque ſolidæ ob eandem rationem rigeſcunt, & ſicca inflammatione afficiuntur. Hoc probatur exemplo hominum, qui ſpiritus vinoſos, ſpiritumque ſacchari affatim bibunt; primo tempore hebetes facti naturalium actionum promptitudinem amittunt, exquiſito ſenſationum exercitio privantur, artuum torpore corripiuntur, ſanguinemque poſſident non ſolum atrum ſed ſpiſſum, valde fibroſum, nempe phlogiſticatum. A ſimplici abuſu vini ſimillima naſcuntur accidentia; quandoquidem vinum ſpirituoſas & inflammabiles particulas abundanter continet. Verum peculiari animadverſione indigent graviſſimi illi & ſæpenume-

numero lethales pectoris morbi, & præſertim, aſthma & hydro-thorax, qui vini, & ſpirituum ardentium abuſum proxime ſequuntur. Facillimum tamen erit intelligere cur alcohool potius pulmonis & reſpirationis, quam aliarum partium œconomiam perturbat. Pulmonum cellulæ, quæ vitioſum noxiumque phlogiſticum totius corporis vaporem recipiunt, ſi ultra modum hoc fluido a ſpiritibus ardentibus proveniente ſaturantur, neque neceſſariam vitalis aëris proportionem ſuſcipere poſſunt, a cauſa inſigniter noxia obruuntur. Reſpiratio tunc cum difficultate abſolvitur. Rurſum ſpirituum vinoſorum coagulans activitas ſanguinem craſſum, humoreſque lymphaticos admodum tenaces reddit; hac ratione ob retardatam circulationem pulmonalem aqua in cavitate thoracis colligitur; obſtructioneſque in ſubſtantia pulmonali naſcuntur. Juxta theoriam modo adnotatam & firmiſſimis obſervationibus ſuperſtructam, ſpiritus ardentes ſemper œconomiæ animali noxii eſſe debent; nec unquam medicamentorum nomine inſigniri merentur. Neque internus modo, ſed externus quoque uſus prima fronte proficuus, ſuſpectus eſſe debet; nam Chirurgi qui contuſis, ſugillatis compreſſiſque partibus mederi poſſe opinantur, frictionibus ſimplici ſpiritu vini, vel calidis & aromaticis remediis ſaturato, magnopere falluntur; contuſæ enim dolenteſque ſedes, quæ nova irritatione vexantur, periculoſa inflammatione & gangræna corripi poterunt, ut ſæpe praxis oſtendit. Attamen quamvis recta materiæ medicæ intelligentia experimentis ſuffulta internum

 ſpiri-

ſpiritus vini uſum improbare conatur, non deſunt multi, qui ſpiritu vini, & præſertim ſpiritu ſacchari interne utuntur in catarrho, tuſſi, & rheumatiſmo. Apparenti enim calore decepti, coctionem hoc præſidio procurari exiſtimant. Magis vero reprehendendi ſunt practici illi, qui Swietenii aliorumque auctoritati innixi mercurium ſublimatum corroſivum in ſpiritu vini, vel ſpiritu frumenti ſolutum interne adhibent in lue venerea. Graviſſima ab hac praxi damna oriuntur; corpus enim urenti calore comburitur; pulmonalia vaſa ſæpe lacerata ſanguinem emittunt, & ventriculus non ulcere tantum ſed corroſione affectus ſæpenumero deprehenditur. Hoc autem pendet ab actione combinata ſublimati corroſivi & ſpiritus ardentis. Alcohool tamen quia facile diſſolvit ſubſtantias reſinoſas & gummoſas vegetabilium commode pro menſtruo adhibetur. Tincturæ enim ſpirituoſæ omnes, particulis eſſentialibus & peculiaribus plantarum ſaturæ, ſpiritu vini tantummodo obtinentur. Et quamvis tincturæ ſpirituoſæ parcius prudenterque adminiſtrari debeant, quia caloris non modo, verumetiam ardoris ſenſationem in ventriculo excitant; poſſunt tamen ſtomachi ipſius languorem, viſcerumque naturalium debilitatem diſſipare. Spiritus itaque ardentes potius tamquam inſtrumenta pro medicamentorum præparatione, quam ut præſidia per ſe conſiderari debent, & potius damna vitare quam genuina emolumenta expectare oportet.

De æthere. Æther ſpiritum vini pro baſi habet, atque eſt productio artificialis, quæ obtinetur per diſtillatio-

lationem ſpiritus vini rectificatiſſimi, cum acido vitriolico, nitroſo, muriatico vel vegetabili concentrato. Odor fragrantiſſimus eſt. Fluidorum omnium maxime levis, volatilis, inflammabilis, ſubtilis. Nec aqua, ſpiritu vini, nec liquoribus acidis, vel alcalinis conjungitur. Olea, reſinas & balſama diſſolvit. In propoſita operatione prodit primo ſpiritus ſubtiliſſimus fragrantiſſimus; *qui liquoris anodyni mineralis Hoffmanni* nomine inſignitur. Repetita deinde diſtillatione prodit naphtha vitrioli; & ſi reſiduo affunditur nova ſpiritus vini quantitas, denuo ſpiritus exurgit odoratiſſimus. Æther in genere inter antiſpaſmodica, anodyna & ſedativa remedia collocatur, ſummiſque extollitur laudibus. Medici utuntur paſſim liquore anodyno minerali in convulſionibus hyſtericis, in internis externiſque doloribus, & in morbis quoque renum & veſicæ, quia vires ſedativas revera poſſidere exiſtimant. Multi in gravi capitis dolore embrocationes hoc remedio factas adhibent. Doſis pro uſu interno eſt a guttis 20. ad 40. & ultra. Vulgus medicorum, qui vim anodynam cum opiata confundit, doſes uberiores liquoris anodyni damnat, & ultra decem vel duodecim raro progreditur. Experientia tamen docente aſſerere poſſumus liquorem anodynum non modo non ſuſpectas ſed magni momenti vires nunquam poſſidere. Fruſtra potius, & ſine apparenti ſaltem utilitate hujus liquoris uberrimas doſes, variis in morbis, ſæpiſſimeque adhibuimus. Multi etiam primi ſubſellii practici de inefficacia liquoris anodyni conquerun-

tur. Quamvis enim in hac compoſitione inſignis utilitas manare poſſit, ab acido vitrioli mediante ſpiritu vini in vapores attenuato, nunquam tamen res bene ſuccedit, quia acidi particulæ nullo modo intactæ ſervantur, immo decomponuntur, propriamque naturam omnino amittunt. Ob eandem certe rationem ſpiritus vitrioli ſimpliciſſimus uſurpatur. Æther reſinas, olea & balſama diſſolvit, hinc tamquam menſtruum ſæpe poterit uſurpari.

METALLICA.

De metallicis.

Corpora metallica, quæ præcipuam conſtituunt claſſem in regno minerali, non ſolum valde compacta, ſolida ac inſigniter ponderoſa ſunt, verum etiam ob componentium indolem, ad ſubſtantias inflammabiles proxime accedunt. Quæ metallicam formam diutius retinent, vehementiori quamvis igne tractata, perfecta magis atque nobiliora; quæ vero, uti Cl. Bergman ſcribit, *ſub vulgari fuſione* aëri atmoſphærico expoſita, cito in ſuperficie exareſcunt, & terreſtrem porrigunt cremorem, & in priſtinum ſtatum reſtitui nequeunt, niſi addito principio inflammabili, ignobilia vocantur. Hiſtoria metallorum & metallicarum ſubſtantiarum omnium ad chemiam pertinet. Medici enim neque metalla in univerſum, aut integra pro morborum curatione, neque omnia adhibent, ſed tantum acida metallis conjuncta,

ſta, ſive ſalina metallica ſuperius deſcripta, vel terras ſingulis metallis peculiares uſurpare conſueverunt. Utuntur ex.gr. calce antimonii, aut mercurii aliiſque terris metallicis, quibus eſſentialis ineſt facultas medicamentoſa, juxta generalem ſententiam. Non pauci vero inter recentiores calces metallicas omni phlogiſto orbatas, nulloque acido copulatas omnino inertes, & quacumque activitate deſtitutas eſſe contendunt. Stibium ideo diaphoreticum bene lotum, ſtibium fixum & ſimilia pro fruſtraneis præſidiis habent. Contrarium porro dicendum de calcibus nonnullorum metallorum, quæ non terreæ aut inertes, ſed alterantes vehementerque corroſivæ ſunt, quemadmodum accidit præſertim cum mercurii calcibus, etiam ſimpliciſſima methodo paratis. Nos vero quoad terras metallicas diverſam a communi ſententiam tuemur, uti inferius apparebit. Materia medica pauca tantum metalla inter medicamenta complectitur, nam aurum & argentum, quas vulgus imaginatur vires non poſſident, & potius empiricis ſunt relinquenda. Tincturæ omnes aurificæ, ſales ex auro parati & ſimilia, quæ magno comparantur pretio remedia, nullam ægrotantibus utilitatem afferunt. His itaque poſthabitis ad genuina e metallis comparata medicamenta deſcribenda gradum faciamus.

DE HYDRARGYRO.

De hydrargyro.

HYdrargyri ſive argenti vivi nomine deſignatur mercurius ab omnibus metallis diverſiſſimus, quandoquidem inſignem habet fluiditatem, nec concreſcit, niſi adhibito frigore graduum 380.; tunc concreſcit & malleo tractari poteſt uti plumbum. Argentum vivum poſt aurum ponderoſiſſimum eſt. In igne eſt volatile, ſed actione ignis lente procedente, poſt longum tempus in calcem rubram vertitur, & nomen *præcipitati per ſe*, acquirit. Metalla & ſemimetalla plurima, caloris vel triturationis ope ſolvit. Maxime diſſolubile eſt, particulæque diviſæ figuram ſemper ſphæricam aſſumunt. Balſamis, ſulphure, vel corporibus unctuoſis per triturationem uniri poteſt. Agitatione diuturna in pulverem mutatur. In acidis mineralibus ſolubile eſt; facilius tamen in acido nitroſo ſolvitur, & pro ſolutione in acido vitriolico ebullitione opus eſt. Color mercurii currentis ſplendens, vivaciſſimus eſt. Saporem nullum habet mercurius vivus non ſolutus; ubi vero ſolvitur in humani corporis humoribus guſtum præbet ſubdulcem. In ſaliva humana, & fluidis lymphaticis facile ſolvitur, uti in ſubſtantiis gummoſis, unde mercurius gummoſus. Generalis, quæ in corpore humano actio a mercurio gignitur primo in pulſuum elevatione & præternaturali plenitudine verſatur. Poſt quatuor

tuor enim vel quinque friſtiones arteriæ ampliores, magiſque reſiſtentes deprehenduntur; & quo major quantitas mercurii adhibetur, non ſolum major fit arteriarum diameter, ſed pulſationes inæquales factæ undoſitatem & frequentiam aſſumunt. Hæc autem mutatio de critica aliqua futura evacuatione nos admonet, ac præſertim oſtendit vel proximam ſalivationem, vel ſalutarem urinæ fluxum. Salivatio eſt primaria mercurii operatio, quæ variis conjungitur initio, variiſque in progreſſu accidentibus copulatur. Primo enim ſalivæ ſapor naturalis admodum dulcis redditur, denſiorque antea ſaliva ſummam tenuitatem fluiditatemque nanciſcitur; hujuſmodi qualitates una cum quantitatis incremento obſervantur. Salivatione ultra modum & per plures dies adaucta ſaliva fœtidiſſima quoque redditur; atque gingivæ initio tantum tumidæ ac dolentes, ſordidis ulceribus & moleſtiſſimis aphthis afficiuntur. Tempore ſalivationis palatum & fauces excoriantur, & ob glandularum omnium intumeſcentiam deglutitio difficulter abſolvitur, ac reſpirationis integritas perturbatur. Fœtida ſaliva, ſpiritus fœtidus, & ulcera oris ac faucium cum generali perſpirationis ac ſudoris, peſſimo odore, nec non cum urinæ ſæpius fœtore conjunguntur. Memorati effectus ſatis manifeſte oſtendunt eſſentialem mercurii actionem in corpore humano pendere a certo corruptelæ gradu in humoribus excitato; attenuari enim atque inde evacuari lymphæ tenaciſſimæ elementa non poſſunt, niſi antea corruptorii principii vim perſentiant, uti inferius

 demo-

demonſtrabitur. Peculiari etiam coloris defœdatione vexantur, qui mercurialem ſalivationem experiuntur, non ſolum quia generalem humorum corruptionem patiuntur, verum etiam quia hoc tempore digeſtio ciborum eſſentialiter pervertitur. Mercurius ſalivationem gignit, non quia poſt integram veneni venerei ſubactionem, cum hac morboſa cauſa conjunctus per os exitum ſibi parat, verum quia peculiarem cum ſaliva affinitatem habet. Hinc chemica potius attractione ad glandulas ſalivales fertur, ſalivæ attenuationem & corruptionem gignit, ſtimuloque vehementi gingivas ac totum os penetrando ſalivationem copioſiſſimam procurat. Quæ in morbo venereo mediante mercurio accidit ſalivatio, in hominibus quoque perfecte valentibus & mercurio tractatis, conſtanter deprehenditur. Mercurius etiam extra corpus cum ſaliva ope triturationis perfecte miſcetur, atque extinguitur. Falluntur ideo vulgares practici, qui morbum venereum abſque ſalivatione mercuriali curari non poſſe exiſtimant. Contraria prorſus doctrina locum habet, quandoquidem ſalivatio aut præcox, aut valde copioſa, vel diuturna morbum non ſolum inſanatum relinquit, verum aliis incommodis, ſæpe graviſſimis fundamentum ſuppeditat. Et ſane ſi ſalivatio poſt primas frictiones apparet, de mercurii per totum corpus rapidiſſimo progreſſu certi ſumus; intacta hinc remanebit morbi cauſa, quia mercurius cum ſaliva ſimplici conjunctus foras egreditur. Hoc probatur frequentiſſimis exemplis ægrotantium, qui præmatura ſali-

va-

vatione correpti, dum perfecte ſe curatos eſſe exiſtimant, paucis elapſis menſibus confirmatæ luis accidentibus denuo afficiuntur. Salivatio itaque mercurialis nunquam pro certo abſolutæ curationis indicio haberi debet. Rurſum ſi hæc evacuatio mercurii opera procurata per longum tempus ſuſtinetur, non ſolum moleſta & periculoſa macie corpus conficitur, verum nova & magni momenti incommoda oriuntur. Febricula primum hecticæ febri ſimillima veſpertinis horis exſurgit; tuſſis oritur primo ſicca, dein humida, neque raro alvi etiam fluxus oritur periculoſus. Frequenter itaque poſt diuturnam ſalivationem mercurialem ægrotantes phthiſici fiunt. Ulcera etiam, quæ hoc tempore pertinaciter fauces occupant, morbis pectoris originem præbent. His poſitis a ſalivatione mercuriali, eradicativam morbi venerei curationem nunquam expectare debemus; eo magis quia tuta perfectaque curatio abſque ſalivatione ſemper obtinetur. Nam ſi tempore frictionum unguento communi inſtitutarum certæ in uſum revocantur regulæ, & præſertim ſi balnea tepidiuſcula adminiſtrantur, ad præcavendam ſalivationem, morbus omnino curatur. Si unguentum mercurio ſublimato corroſivo paratur, morbi cauſa medicamento attenuata, & lympha venerea ad certum corruptionis gradum perducta, lues venerea urinæ ſedimentoſæ profluvio eradicative curatur. Hæc breviter, arrepta occaſione, de ſalivationis natura, effectu & cauſis lubenter adnotavimus, ut eſſentialis circa operationem mercurii doctrina illuſtraretur. Qua vero ratione perti-

pertinax & noxia ſalivatio coerceri poſſit, hoc in loco videndum, ut hujus theoriæ hiſtoria, quantum fieri poſſit, perfecta evadat. Ex dictis eruitur balneorum uſum ſalivationem arcere; hinc in ſalivæ fluxu immodico eodem præſidio utendum. Lotiones deinde dulcibus medicamentis, uti ſolutione gummi arabici in aqua roſarum & ſimilibus factæ, admodum utiles eſſe ſolent. In genere vero copioſiſſimus aquæ uſus optimum in hoc caſu effectum gignit. Sunt qui alvum frequenter purgantibus pharmacis laxare ſolent, ad avertendam ſalivationem; verum qui hac ægritudine laborant, ſunt valde exſtenuati, ideoque numquam ſine periculo purgantur; immo diarrhæa ſæpe in morbo gallico diuturno ſuſpecta eſt. Ab opiatis in eodem caſu non mediocris certe obtinetur utilitas; imminuto enim generali ſtimulo, ac retardato circulationis impetu, minor ſemper erit verſus partes ſuperiores humorum affluxus. Pilulæ itaque e cynogloſſa aut ſtyrace, ad grana quinque vel ſex quotidie exhibitæ proficuæ ſunt; immo in univerſum mercurialia cum opiatis utiliter ſemper copulantur. Ubi tempore frictionum, vel ſalivatio exoritur, vel alii effectus deprehenduntur, ab aëre frigido cavere debent ægrotantes; quæ enim in atmosphæra eveniunt mutationes actionem medicamenti penitus evertere poſſunt. Veteres medici aërem externum frigidiuſculum omnino vitandum eſſe clamabant; ægrotos anguſtiſſimo & perfecte clauſo conclavi detinebant, purioriſque externi aëris acceſſum arcere conabantur portis, feneſtris, vitriſque

per-

perpetuo firmiterque occulſis. Igne aſſiduo aër artificialiter incaleſcebat, induſium ægrotantes unicum ab initio ad finem curationis retinebant, neque unquam lectuli lintea mutabantur. Mephiticum aërem alcalicis, phlogiſticiſque effluviis ſaturatum ægri ſpirabant, & dum medici morbum venereum debellare nitebantur, putridarum magni momenti ægritudinum fundamentum ſtatuebant. Ab aëris vitioſa, & phlogiſtica indole coloris defædatio, macies lentæque febriculæ, cum maximo ægrotantium detrimento oriebantur. Noſtra vero ætate contraria prorſus methodo frictiones mercuriales adminiſtrantur; omnia enim, quæ ægro inſerviunt puriſſima ut ſint a medicis imperatur; aër frequenter renovatur, balnea ſæpe uſurpantur, ut copioſa eveniat perſpiratio, atque ut mercurius facile intus ſuſcipiatur. Certæ circa numerum frictionum, & circa quantitatem unguenti, quod adhiberi debet, regulæ conſtitui nequeunt; nam juxta morbi accidentia, tempus, corporis habitum, anni tempeſtatem, aliaque non pauca vel diuturnius progrediendum vel maturius abſtinendum. In genere vero ab una tantum drachma initium facere oportet pro ſingula frictione, & doſis ad duas uſque drachmas quotidie augeri poteſt. Primo enim parciores doſes ſalivationem, fere ſemper noxiam, prohibent. Secundo mercurius ob operationis ſuæ tarditatem, per ſatis longum tempus intra corpus retinetur, unde venenum venereum integre decomponere, & penitus evacuare poteſt. Contrarium profecto accidit ſi affatim intus ſuſcipitur medicamentum; nam mo-

motu circulationis inſigniter accelerato, non ſolum celerrime verſus glandulas fertur, ſed ſtatim extra corpus eliminatur mercurius, cauſa morbi ex parte tantum ſubacta. Hinc imperfectæ illæ curationes, & tantum temporariæ utilitates, quæ luis venereæ regenerationi nullo modo oppununtur. Nunquam ideo a curatione ceſſandum, niſi prius accidentia morboſa omnia, mediante ſenſibili aliqua evacuatione penitus evanuerint; quod enim relinquitur in morbis, recidivas facere conſuevit. Plethorici & bilioſi homines lentam curationem, & tenues medicamenti doſes adhibere debent, nam vehementiori actione, & quacumque nimis valida irritatione ſummopere perturbantur. Eadem prudentia cum melancholicis, aridis ſtrigoſiſque incedendum, atque in hujusmodi ſubjectis, magis quam in aliis humectantia, diluentia, aquoſa & demulcentia, immo & opiata etiam cum frictionibus mercurialibus ſunt copulanda; ne aut ultra modum incaleſcant, aut inſigniter corrugata & irritata corpora omnino exareſcant. Liberalius ac largiori manu adminiſtrantur frictiones in phlegmaticis, humidis ac pituitoſis, in quibus calor corporis impune augetur, & lenti viſcidique humores, a validiori actione mercurii promptius attenuati, facile evacuantur. Varia morbi venerei accidentia, diverſum prorſus in adminiſtratione mercurii methodum poſtulant; atque ipſius morbi diverſa tempora abſolutam in curatione mutationem requirunt. Inter dogmata tamen fundamentalia ſtatuendum primo, quod recens morbus nulla interpoſita

mo-

mora nulloque palliativo præſidio præmiſſo, frictionibus tractandus ſit, ut eradicative curetur. Gonorrhæa igitur aut benigna ſit, aut virulenta, ulcera, bubones, ſpermatocele a gonorrhæà proveniens, & alia hujusmodi, diluentibus internis & frictionibus tractari debent. Nam parvi quamvis momenti ægritudines venereæ apparenter curatæ, diuturni morbi firmiſſima fundamenta conſtituunt. Inter ſymptomata vero majoris notæ, & quæ morbum jam confirmatum eſſe ſignificant, ſunt ulcera penis aut præputii, quæ non ſolum in tumorem inguinalem deſinunt, ſed cauſam morbi humoribus omnibus & glandulis lymphaticis præſertim, jam communicatam eſſe declarant. In ulcere venereo & in tumore inguinis, ſtatim ad frictiones confugiendum, ne integra fluidorum, ac progreſſu temporis ſolidorum etiam & organorum œconomia pervertatur. Cavendum vero ne mercurio inungantur, aut alio medicamento foveantur partes affectæ; ſuppuratio enim omni modo, totiſque viribus prohibenda eſt; magis operationes chirurgicæ ferro, magiſque cauſtico remedio inſtitutæ ablegandæ ſunt a tumoribus inguinalibus. Suppuratio quantumvis copioſa ac diuturna nunquam corpus a veneno venereo repurgare valet; poſt longum enim puris fluxum graviſſima morbi ſymptomata, dolores, puſtulæ, nodi & ſimilia ſuperveniunt. Si emplaſtrum cauſticum crudo atque immaturo tumori applicatur, ut nullum reſorptioni cauſæ morbificæ tempus relinquatur, juxta vulgarium medicorum ſententiam, non

non pertinaciſſimæ modo ſuppurationes, & ſinuoſitates oriuntur, non ſolum ſanguinis fluxus immodici, & mortificationes naſcuntur, ſed tetanus, inſanabilis ac lethalis morbus exoritur, uti practicæ obſervationes quotidie nos admonent. Methodus inungendi mercurium, ſive ipſa topica confricationis operatio ſuas quoque peculiares regulas, & differentias habet. Qui unguento mercuriali communi utuntur initio a plantis pedum facto, tibiis, femoribus, brachiis humeriſque in progreſſu mercurium confricare conſueverunt; alia enim ratione remedium per omnia ferri, omneſque partes ſubire non poſſe contendunt. Hoc vero minime verum eſt, nam ſi pedibus tantum confricatur, ſalivatio ſæpiſſime excitatur, adeoque de generali remedii actione dubitari non poteſt. Generaliter tamen mercurio partes omnes ſimul inungere noxium profecto eſt; nam a pinguedine excalefacta & a metallico principio in urentem ſubſtantiam penitus mutata, varia cutis loca irritantur inflammantur, puſtuliſque acerrimis eroduntur. Rurſum inſignis & ſuperflua mercurii quantitas, cito exitum quærens, nondum abſoluta veneni venerei ſubactione ſive decompoſitione, extra corpus fertur, ſanorumque etiam humorum particulas ſecum trahit. Hac methodo inopportunæ damnoſæque eveniunt ſalivationes, quæ morbum venereum palliative curant, dum novas diverſi generis ægritudines in corpore excitant. Hunterus meliori conſilio unguento internas femorum regiones confricandas monet, quia externa

na horum locorum lymphatica proxime ad organa ſexus glandulaſque inguinales feruntur. Mercurialia vero linimenta delicatioribus partibus dum inſigni, & neceſſaria ſemper vehementia confricantur, præternaturalem calorem ac ſuperficialem ſæpe inflamationem afferunt. Hæc itaque accidentia omnia avertuntur, neque remedii efficacia ullo modo minuitur, ſi tantummodo pedum plantis unguentum applicatur. Ab extremo pede, per ſuras & femora lymphatica numeroſiſſima ad genitalia progrediuntur & glandulas conglobatas ſubeunt; ac proinde mercurius recta ad affectas ſedes perducitur, nimioque immo noxio carens impetu, lentam actionem cum magna utilitate exercet. Tumores inguinales, ulcera, irritationes gonorrhoicæ, & nunquam irritandæ teſticulorum intumeſcentiæ, quæ ſpermatocele conſtituunt, tarda mercurii activitate, evitata irritatione & inflammatione ad reſolutionem per gradus feruntur. Ob memoratas igitur potiſſimas rationes, noſtram methodum reliquis anteferendam eſſe exiſtimamus. Ut curatio rite procedat operatoris manus ſacculo ex corio, pinguedine ſive axungia communi ſaturato & emollito tegenda, dein abſque linimento per octo aut decem horæ minuta planta utriuſque pedis confricanda, uſque ad mediocrem incaleſcentiam. Unguenti dein mercurialis doſis illa, quæ morboſis accidentibus, ægroti temperamento, atque ætati convenientior exiſtimabitur blandiori prius, dein celeriori fortiorique frictione adhibita, ſedulò & repetito inungi debet, ut facile ac magnopere attenuata a lym-

lymphaticis ſuſcipiatur. Operatio vero protrahenda uſque ad integram linimenti evaneſcentiam, quæ nunquam a ſenſibili pedum calore disjungitur. Veſpertinis horis frictiones utilius inſtituuntur, nam relaxato æquabiliterque tempore ſomni perſpirante corpore, majori cum facilitate ſecretiones mercurii actione promoveri poſſunt; hac etenim via morboſæ etiam cauſæ facilior evacuatio procuratur. Urinæ poſt ſomnum uberiores magiſque concoctæ, veneni venerei particulis copioſius ſaturantur, & abundantior etiam perſpiratio nocturna & matutina curationem accelerat. Tandem mercurii operatio, quæ multis poſt prandium horis incipit, a ventriculi actione, & digeſtione ciborum, minime perturbatur. Frictionum numerus eradicativæ curationi neceſſarius exacte determinari nullo modo poteſt; pendet enim a natura morbi, atque a promptiori tardiorique medicamenti effectu; nunquam vero celeriter agendum, immo ſemper cunctando, diligenterque obſervando ſanitati conſulendum, præſertim in morbo venereo. Judicatur vero morbus evacuationibus a mercurio procuratis; hinc quo citius criticæ ſeparationes, atque quo copioſius eveniunt, & majorem aut minorem utilitatem afferunt, abſolvenda vel longius protrahenda eſt frictionum adminiſtratio. Si urinæ uberrimæ, craſſæ, albicantes copioſoque ſedimento refertæ apparent, nunquam de optimo medicamenti effectu dubitandum. Hæc vero urinarum qualitas non modo curationis tempore deprehendi ſolet, ſed ad plures etiam

etiam menſes ſupereſt, ſemperque beneficam mercurii activitatem declarat. Sudores qui aliquando mercurii opera excitantur in lue venerea, etſi ſæpe ſalutares & palliativi, raro tamen eradicativi evadunt; quia cito attenuata & vehementiori medicamenti actione volatilem naturam adepta cauſa morbifica, ex parte tantum eliminatur, tenaciorque, quæ relinquitur, poſt certum tempus multiplicata recidivam affert. Hinc mercurius dum per urinæ vias fertur, perfectam ſemper curationem promittit. Cavendum magnopere ne diarrhæa a mercurialibus excitetur; ob hanc enim evacuationem æger in languorem incidit, humores vix ſuperabilem corruptionem nanciſcuntur, atque tunc organa interna, ob generalem corporis imbecillitatem in eſſentiales morbos incidunt. Non omnes anni tempeſtates pro frictionibus opportunas eſſe medici docent; ideoque vere & autumno frictiones inſtituunt; uti fieri ſolet in aliorum etiam medicamentorum adminiſtratione. Hyemali etenim tempore non ſolum a perſpirationis impedimento plura oriri poſſunt eſſentialia damna; verum ob ſolidorum rigiditatem, ac retardatam ſimul fluidorum circulationem, magna medicamento obſtacula opponuntur. Particulæ ſiquidem metallicæ ægre ſuſcipiuntur difficulterque anguſtioribus canalibus communicantur; ideoque curatio imperfecta ſemper evadit. Æſtas contra ſtatum corporis oppoſitum affert; nam ob generalem ſolidorum relaxationem, nimis facile mercurius per omnia ducitur, nullaque retardatus oppoſitione ſive reactione, im-

 mu-

muratus foras egreditur. Intenſus etiam atmoſphæræ calor ſalutarem attenuationem, nempe neceſſariam corruptionem a mercurio procuratam, in peſſimam ſcorbuticam reſolutionem putredinemque vertit. Bina vitantur extrema, ubi pro frictione mercuriali media anni tempora ſeliguntur. Ipſe vernam tempeſtatem autumnali anteferendam ſemper eſſe exiſtimarem; nam poſtremum curationis tempus æſtate excipitur, atque ideo faciliori perſpiratione, ac moderata vaſorum relaxatione medicamenti effectus adjuvantur. Autumno contra aër ſemper frigidior factus minime opportunam totius animalis œconomiæ conſtrictionem rigiditatemque gignit. Attamen quamvis hæc omnia veriſſima eſſe videantur, nos qui frictionibus ſublimati corroſivi utimur, curationes quocunque anni tempore, cum æquali ſemper utilitate inſtituere ſolemus; quia a mitiſſima operatione, & quæ prudentis medici induſtria, non ultra votum ſuas exerit vires, nulla a nimio calore nimioque frigore damna ſunt pertimeſcenda. Frictionum mercurialium hiſtoriam, indolem & uſum peculiariter illuſtrare conati ſumus, quia hoc tantum præſidio multiplices a lue venerea pendentes ægritudines penitus profligantur. Reliquæ præparationes mercuriales, & præſertim illæ, quæ interne uſurpantur, raro eradicativæ, ſæpe palliativæ, ſæpiſſime vero damnoſæ eſſe ſolent. Hujusmodi ſunt Pilulæ Belloſtianæ, Pilulæ Bufferi a Gallis celebratæ, mercurius gummoſus D. Plenck, ſyrupus mercurialis, mercurius præcipitatus, ſive
cal-

calcinatus per ſe, ſolutiones mercurii ſublimati corroſivi, ſive ſpecificum antivenereum D. Swietenii, Panacea mercurialis, Panacea D. Thompſon, Æthiops mineralis, Æthiops alkaliſatus, Cinnabaris nativa, mercurius dulcis ſive Calomelanus, innumeræque aliæ præparationes a vulgaribus medicis uſitatiſſimæ. De omnibus modo adnotatis mercurialibus nihil addendum, nam internæ præparationes improbandæ ſemper ſunt; magis vero illæ, quæ nudam acutamque metalli actionem valde irritabilibus ſimulque ſanis ſedibus communicant, uti mercurius gummoſus, ſublimatus corroſivus & mercurius alkaliſatus: hiſce enim præparatis magnæ perturbationes, periculoſique morbi in corpore excitantur. Mercurius contra cum ſulphure conjunctus in cinnabare & æthiope minerali propria inutilitate diſtinguitur; quia a ſulphure admodum difficulter ſeparatur, ideoque ſuam activitatem exercere nequit. Fruſtra igitur remedia cinnabarina prædicantur tanquam ſummæ activitatis præſidia in capitis nervorumque morbis; omnes etiam medici in apoplexia, epilepſia, paralyſi, convulſionibus hyſtericis, cinnabare nativa vel factitia a granis quatuor uſque ad decem utuntur, ſæpiſſimeque etiam cinnabarinis pulverem valerianæ ſylveſtris adjiciunt. Multiplici diuturnaque praxi edocti ab hujusmodi modo remediis ſemper abſtinemus. Tandem quid de mercurio dulci, nempe de ſubſtantia ſalina mercuriali a medicis, uſitatiſſima ſentiendum? non modo enim adultis, ſed puerulis etiam paſſim propinatur: alvum mediocri-

 ter

ter ſubducit, & inter remedia anthelmintica principem locum tenet. Nec deſunt qui moderato attamen diuturno hujus remedii uſu, confirmatæ luis veneræ curationem aggrediuntur; immo non quidem ſpernenda præparatio, quæ pulveris alterantis plummeriani nomine in officinis diſtinguitur, mercurio dulci & ceruſſa ſtibii præſertim componitur. In gonorrhæa denique uſurpatur non ſolum interne verum etiam externe, quandoquidem injectiones frequenter aquis vitriolicis & mercurio dulci parantur. Vim anthelminticam aliquando oſtendit, quia mercurialia omnia, magis quæ ſalina ſunt, parva animalia & vermes occidunt. Rurſum mediocris illa irritatio, quæ mercurium ſalinum catharticum reddit, dum alvum purgat, vermes etiam inteſtinales educit. Parcius vero calomelano utendum magis in ætate infantili, quippe non raro longam & periculoſam ſalivationem affert. Doſis eſt a granis quatuor uſque ad quindecim in adultis. Atque hæc de mercurialibus ſatis; ſi enim cum noſtris de ſublimato corroſivo ſuperius expoſitis doctrinis conjunguntur, ſatis accuratam hujus metalli hiſtoriam medicam conſtituere poſſe videntur.

DE ANTIMONIO.

Antimonium vulgo ſtibium, ultimum inter imperfecta metalla occupat locum; attamen quamvis nobilitate ſua & pretio reliquis comparari nequeat, inſignes vero poſſidet qualitates medicamentoſas, magnæque admodum utilitatis præparata nobis exhibet. Componitur ſubſtantia ponderoſa, attamen friabili, partibuſque conſtat tenuibus, acutis, ſplendentibus, quibus miſcetur obſcurior plumboque ſimilis materia. Reperitur frequenter in Germania, Hungaria, Gallia & Anglia, & ignis ope ab heterogeneis corporibus ſejungitur & in maſſas conicas redigitur. Optima ſpecies illa eſt, quæ majori pondere & denſitate, ſtriiſque amplioribus diſtinguitur, atque vehementi adhibito igne integre evaporatur. Subſtantia hæc mineralis conſtat eſſentialiter metallo ſive parte regulina, cum ſulphure intime combinata; tunc puriſſima obtineri poteſt eadem ratione ac reliqua metalla. Antimonium in aqua regia ſolubile eſt; in acidis aliis & alcalinis difficulter & imperfecte. Igne ſublimatur in flores. Sulphure conjunctum, vel cum nitro ex parte calcinatum, activitatem ſuam virulentam magnopere deponit. Calcinatione fortiori, phlogiſto in integrum ſpoliatum, in calcem mutatur inertem ponderis incrementum acquirentem. Veteres antimonium inter ve- De Antimonio.

venena collocabant illoque externe tantum utebantur pro collyrio antiphlogiſtico in morbis oculorum. Præparationes nonnullæ antimoniales etiam a recentioribus lethales eſſe pronunciantur. Calces denique inertiſſimis ſubſtantiis adnumerantur. Crudi antimonii nullam eſſe activitatem doctiores chemici merito contendunt, quia principio inflammabili copioſiſſimo particularum metallicarum actio integre coërcetur. Hinc pro fruſtranea habetur antimonii crudi additio in Priſanis purgantibus antivenereis; multique etiam inutilem eſſe pulverem antimonii interne aſſumptum in morbis cutaneis, aſſerunt. Verum quæ praxis nobis ſuppeditavit obſervata, oſtenderunt pulverem antimonii, per certum tempus uſurpatum, graviſſimas ſæpe attuliſſe ægritudines. Inſignis enim internus externuſque ab hoc remedio oritur calor, macies ſupervenit, ulcera ſicca igneum ardorem afferentia, integram ſæpe corporis ſuperficiem infeſtant; nec deeſt incommoda & periculoſa febricula. Quomodo hoc evenire poſſit, non adeo facile erit explicare. Fortaſſe partes ſulphuris antimonii cum oleoſis & pinguibus animalibus elementis conjunctæ acerrimam ſalinam ſubſtantiam, caloris etiam acceſſione conſtituunt, & hac ratione ſcorbuticæ gravioris ægritudinis modo deſcripta ſpecies oritur. Summa igitur prudentia opus eſt etiam in antimonii crudi adminiſtratione. Qui morbos a ſcabiei retropulſione antimonii pulvere curare nituntur imaginariæ ægritudinis curationem, cum genuini novique morbi generatione commutant. Quemadmodum in
cru-

crudo antimonio ſulphuris intima cum metallicis elementis combinatio, ſubſtantiam hanc fere inactivam reddit, ſic contra diſſipato ſulphure vel integre vel ex parte, quæ ſuperſunt particulæ metallicæ, & quæ regulum antimonii componunt vehementiſſimum gignunt effectum; purgant enim per ſuperiora & inferiora, ſudorem excitant, validiſſimaſque ſæpe afferunt convulſiones, cum frigidis ſudoribus, animi deliquiis, pulſuque interno conjunctas. Adnotatas proprietates regulus antimonii, cum omnibus perfecte phlogiſticis ſubſtantiis communes habet. Si abundanti quo ſcatet inflammabili principio regulus calcinationis ope privatur, ſuam activitatem ſuamque virulentiam amittit, uti accidit in ſtibio diaphoretico, fixo, aliiſque hujuſmodi. Calx vero antimonii vehementiori igne tractata abit in vitrum, & ſub hac forma amiſſas proprietates denuo reſumit. Hac poſita antimonii indole, præparationes omnes, quæ ab hoc ſemimetallo obtinentur ſuam efficaciam majorem aut minorem, a minori, aut majori ſulphuris quantitate accipiunt. Quo enim partes regulinæ majori ſulphuris proportione privantur, magis activæ redduntur; ac rurſum ſi regulus calore calcinationis principium inflammabile amittit, ſuas vires omnino deponit. Sulphur facillime mediante nitro, nempe deflagratione, ab antimonio ſeparatur; atque dum varia adhibetur nitri proportio, diverſæ activitatis regulus efformatur. Nonnullas tantum, & quidem uſitatiores præparationes indicabimus, reliquæ ex libris materiæ

riæ medicinalis erui poterunt. Et primo crocus antimonii medicinalis, crocus antimonii mitior, & crocus metallorum ſunt præparata antimonialia, quæ fiunt ab antimonio crudo & nitro, in crucibulum immiſſis & poſt deflagrationem in pulverem redactis. Crocus antimonii medicinalis fit cum antimonii partibus octo, & nitri parte una; hinc mitiſſime operatur, & exhiberi poteſt uſque ad grana viginti, quia regulus non paucas ſulphuris particulas adhuc continet. Crocus antimonii mitior duabus componitur antimonii partibus & una parte nitri, majoremque habet efficaciam quam deſcripta modo præparatio. Crocus deinde metallorum conſtat antimonii & nitri partibus æqualibus, ac proinde ſulphur omnino abſumitur, regulinæ particulæ tunc nudæ, activitatis ſuæ vehementiam oſtendunt. Quamvis vero tenuiſſimæ admodum doſes, utpote unius vel duorum granorum croci metallorum incredibili vehementia operentur, a prudenti tamen medico hoc antimoniale præſidium in multis graviſſimis caſibus ſummo cum emolumento poſſet adhiberi. In acutis enim morbis a nimia humorum tenacitate, atque ab actionum pigritia pendentibus, medicamenta quæ parva doſi propinata, omnium functionum œconomiam perturbare, retardatos motus excitare, & deficientes evacuationes renovare valent, inter heroica habenda ſunt. Idem de diuturnis quoque morbis, ac præſertim de congeſtionibus lymphaticis & glandularibus dicendum; medicamenta enim alterantia principem locum occupare merentur, ut infe-

fe-

ſerius apparebit. Sed præparationes antimonii diſtinguendæ ſunt in duas claſſes, prior includit calces antimoniales vel ſimplices vel ferro etiam copulatas, uti eſt ex. gr. Ceruſſa martialis: altera continet præparationes regulinas, nempe particulis metallicis magis minuſque refertas, uti ſunt crocus antimonii, tartarum emeticum & ſimilia. Quacumque ratione antimonii & nitri ope inſignis conflagratio inſtituitur, juxta nitri proportionem, magis perfecta aut imperfecta antimonii calx obtinetur. Quo vero major ad antimonium nitri proportio adhibetur, antimonium amiſſo ſulphure in albam vertitur terream ſubſtantiam, odoris ſaporiſque omnino expertem. Hujus naturæ ſunt præparationes illæ, quæ apud nos nomine ſtibii fixi vel diaphoretici dignoſcuntur, atque ab omnibus ſimplici calcis antimonii appellatione deſignantur. Memorata calx metallica paratur ab antimonii parte una & tribus nitri partibus, & dum genuina eſt dicitur peculiariter antimonium ſive ſtibium diaphoreticum nitratum, vel non lotum. Aqua pro repetitis calcis antimonii lotionibus uſurpata, poſt filtrationem & evaporationem exhibet Nitrum ſtibiatum, vulgatiſſimum nempe noſtratium medicorum febrifugum, diureticum & diaphoreticum præſidium. Calces antimoniales primo inter heroica medicamenta, & ideo ſumma prudentia adminiſtranda, collocabantur; in deſperatis graviſſimiſque morbis ſudores critici a ſtibio, calidiſſima metallica ſubſtantia expectabantur. Recentiores vero chemicis imbuti doctrinis contrariam ſen-

ſententiam propoſuerunt, ac ſtibiata terris inertiſſimis, nulloque effectu diſtinctis adnumeranda eſſe contenderunt. Hanc prima facie veritati maxime conſonam doctrinam fallaciſſimam eſſe ſuſpicatus ſum; nam ipſis chemicorum principiis innixus dubitare cæpi de jactata terrarum metallicarum inactivitate. Et ſane dum calces metallicas tanquam peculiares terras, quæ ob phlogiſti privationem naturam metallicam amittunt habendas eſſe exiſtimabam, & ſimplici addito principio inflammabili metalla peculiaria repriſtinari cum memoratis terris certus eſſem, calces tamen metallicas in morbis a cauſa mere phlogiſtica ortis, principii inflammabilis elementa propria affinitate reſumere poſſe credidi. Hac eveniente mutatione corpus a cauſæ morbificæ inſigni activitate facile liberari poterat. In morbis itaque febrilibus acutis, in quibus ſumma deprehendebatur humorum ſpiſſitudo, congeſtioneſque ob lenteſcentiam in ſedibus organicis aderant; in lethalibus febribus ab aëre paluſtri, nempe phlogiſticato ortis, doſes ſtibii diaphoretici uberiores, utpote viginti ac triginta granorum, ſingulis diebus cum magno ægrotantium emolumento adhibui. Secretionum defectus, urinarum ſuppreſſio, cutis ariditas, caloris abſentia, coloris defœdatio, & alia magni momenti accidentia penitus diſſipabantur. Calor enim naturalis ſuperveniebat; cutis madefacta ſudore copioſiſſimo calidoque diffluebat, urinæ copioſæ obtinebantur. Criticæ hujus naturæ evacuationes a calce antimonii oriebantur; phlogiſti enim morboſi particulæ, quæ periculoſiſſi-

ſiſſimam humoribus tenacitatem conciliant, calci metallicæ ſtatim adhærent, unde morbi graviſſimi cauſa decomponitur, ut itam dicam, ſuamque naturam omnino mutat. Sed ſi mediante hac operatione terra antimonii in corpore animali cum phlogiſto conjungitur, facillimum erit determinare maximam hujus calcis utilitatem in morbis modo adnotatis. Nil igitur mirum ſi calx antimonii imperfecta, quæ procul dubio præſtantiſſimum D. James pulverem febrifugum conſtituit, tantam in deſperatis etiam febrilibus morbis afferre utilitatem ſoleat. Nonnullæ enim in hoc remedio regulinæ partes ſuperſunt, quæ neceſſariam in corpore criticam perturbationem excitant, dum moleculæ calcis proprio muneri incumbunt. Quamvis inter incognitas formulas collocetur, nuperrimi Scriptores ſequenti ratione pulverem D. James componi aſſerunt.

℞. Antimonii ad vitrum conficiendum calcinati,

Nitri pondera æqualia.

Commixta & in crucibulo indita terantur, ita ut per horam rubeat materia; quæ demum e crucibulo exempta, conteratur, & aqua calida ſæpius lavetur, donec ſaporis expers ſit. Multi ſunt etiam qui pulverem febrifugum D. James pulveri antimoniali Pharm. Londinenſis ſimilem eſſe credunt. In hac compoſitione cum antimonio copulatur raſura cornu cervi, cujus terra poſt calcinationem cum calce antimonii conjuncta ſervatur. Proceſſum pulveris antimonialis adnotavimus in noſtris *formulis medicamentorum*. Calx

hæc

hæc antimonii nitrata admodum ſalutares in morbis febrilibus effectus gignit; quandoquidem ſæpe vomitum., alvum & ſudorem movet, ſæpiuſque copioſiſſimas urinas educit. In bilioſis, rheumaticis, lymphaticiſque morbis, in quibus nulla in organo aliquo peculiaris congeſtio aut inflammatis deprehenditur, magnum affert emolumentum; & ubi alia, etſi decantata præſidia, incaſſum adhibita fuerunt, ſolo hoc remedio feliciſſimæ obtineantur curationes. Non raro evacuationes non apparent & ægroti in eodem permanent ſtatu; ſymptomatum tamen vehementia nullo modo augetur. Aliquo dein temporis ſpatio elapſo criticæ evacuationes beneficum morbi judicium afferunt. Doſis a granis duobus vel tribus in infantibus, uſque ad ſcrupulum unum, omni ſexhorio propinatur uſque ad manifeſtam operationem. Frigidæ potiones penitus vitandæ, neque æger frigido aëri exponendus, ne corporis primo relaxatio, dein perſpirationis evacuatio prohibeatur; nam ut criſes eveniant, oportet ut omnia laxa & perfecte pervia ſint. Criticæ evacuationes, quæ per diaphoreſim aut urinæ fluxum perficiuntur, cæteris paribus, alvi fluxibus & anacatharſi præferendæ ſunt; hac enim ratione de majori materiæ morbificæ attenuatione certi ſumus. Juſcula ideo tenuiſſima cum pulvere febrifugo abundanter propinantur, neque uliis aliis præſidiis a ſua operatione natura perturbatur. Non raro poſt ſecundam aut tertiam medicamenti doſim, & poſt profuſum ſudorem alvinæ evacuationes neceſſariæ ſunt; tunc commode repetitis doſibus olei ſeminum

num Ricini alvus repurgatur. Hæc ab obſervationibus practicis immediate deprompta de pulvere D. James adnotare potui. Reliqua remedia quæ calcem antimonii perfectam pro baſi habent, & peculiariter in pharmacopœis reperiuntur libenter prætermittam, alterantem enim ſemper, attenuantem & deobſtruentem facultatem poſſident, & a granis quatuor vel quinque uſque ad decem vel duodecim adminiſtrari poſſunt. Kermes mineralis eſt ſulphuris aurati antimonii ſpecies, quæ componitur antimonio crudo & ſale aliquo alcalino fixo, ſive lixivio alcalino. Poſt longam coctionem & filtrationem, dum refrigeratur liquor, Kermes mineralis forma pulveris obſcure-rubri fundum petit. In hac compoſitione, quæ etiam *pulveris carthuſianorum* nomine dignoſcitur, non ſolum ſulphureæ, ſed regulinæ etiam particulæ reperiuntur. Hinc non raro vomitus hoc remedio gignitur. Sed ſi ſulphuri tantum fidendum eſſet, fruſtranea Kermes adminiſtratio evaderet. Ob hanc igitur qualitatem repetitæ paucorum, utpote duorum vel trium granorum doſes utillimæ ſunt in morbis lymphaticis lentis, congeſtionibus pituitoſis, ac præſertim in catharro diuturno, aſthmate, & hydro-thorace. Acuti pectoris & ſuppuratorii ſimul morbi, uti pleuritides ac peripneumoniæ hoc remedio ad grana decem vel quindecim quotidie utiliter tractantur; nam Kermes aliquando ſudorem, ſæpe urinam, ſæpiuſque etiam expectorationem promovet. Qui magna a largioribus doſibus damna reformidant, dubitabunt ſemper dum materiæ medicæ fundamenta ignorant.

Pri-

De tartaro emetico.

Primaria atque omnium utillima pro praxi medica antimonii præparatio appellatur proprie tartarum emeticum vel ſtibiatum, quia facultatem inſigniter emeticam habet. Varia ratione paratur, nempe cum croco antimonii loto & cryſtallis tartari, vel cum cremore tartari & vitro antimonii, vel cum pulvere Algarotti, juxta methodum a Cl. Bergman indicatam. In omnibus vero præparationibus partes regulinæ a ſalinis ſubſtantiis ſolutæ mitiores redduntur, & vehementiſſima nudi reguli actione ſpoliantur. Quo vera elementa metallica puriora pro compoſitione tartari reperirentur, laudatus Bergman loco croci antimonii, vel vitri, pulverem Algarotti, ſive mercurium vitæ adhibuit; hic enim pulvis obtinetur ſolutione butyri antimonii in aqua pura, atque poſt repetitam lotionem cum tartaro conjungitur. Summa principii metallici puritas differentiam facit. Tartaro emetico vomitus procuratur; ſudor gignitur, & alvus ſolvitur; hinc merito in acutorum principiis, cum maximo ægrotantium emolumento propinatur. Dum enim materia turget, natura ipſa monſtrante viam, tartari granum unum aut alterum purgat per ſuperiora & inferiora, ſæpiſſimeque ſudorem affert. Non unico tamen hauſtu tartarum aſſumere neceſſe eſt, ſiquidem doſes ſolutionis per intervalla exhibentur, uſque quo manifeſta medicamenti operatio animadvertitur. Vomitu namque ſuperveniente diluentia tantùm affatim ingurgitanda, uti aqua tepida, juſcula tenuia, & decoctiones chamæmeli theiformes. Si operatio diuturnior ac juſto vehemen-

by Google

mentior erit, juſculis pinguioribus, atque opiatis moderanda. In acutorum principio ſi lingua tartaro craſſo tegitur, ſi nauſea adeſt, ac vires ob viſcerum vitioſam repletionem languent, repetito ad tartarum emeticum deveniendum eſt, etiam contra vulgarium medicorum ſententiam, qui aſſiduis vociferationibus de tartari venenata qualitate, & de graviſſimis ægrotantium damnis loquuntur. Etenim revera unico hoc remedio opportuno tempore adminiſtrato, morborum graviſſimorum initiis opponi poteſt medicorum induſtria; frequenterque periculoſa accidentia, quæ ſupervenire ſolent omnino prohibentur. In chronicis quoque febrilibus morbis, qui plerumque a lymphæ præternaturali tenacitate, & a ſecretionum impedimento oriuntur, ipſe tenuiſſimas tartari emetici doſes quotidie adhibui, & nunquam eradicativa curatione ægri fruſtrabantur. Eadem methodo debellare conſtanter ſoleo pertinaces nervorum morbos, & præſertim paralyſim artuum, emiplegias, & epilepſias; dato enim quotidie tartari emetici grano dimidio, una cum infuſo aliquo diaphoretico, curationes abſolvuntur ſpatio duorum menſium. Hæc de antimonio dixiſſe ſatis, reliqua ex libris hauriri poterunt.

Inter metallica, quæ a medicis pro morborum curatione uſurpantur non infimum certe locum tenet ferrum, ſive mars chemicorum vel chalybs, unde medicamenta, quæ ab hoc metallo parantur vulgo chalybeata aut martialia nuncupantur. Qualitates chemicas ferri longum ſane eſſet enumerare in præſenti temporis anguſtia; hinc ſatis

De Ferro.

tis erit animadvertere ejus colorem ex nigro-purpureum & quandoque violaceum eſſe, præſertim dum igne tractatur. In ſtatu vero calciformi, & poſtquam aëris atmoſphærici actionem ſuſtinuit, in rufum & proprie ferrugineum colorem, nempe in veram æruginem ſive rubiginem mutatur. Ubicumque ferrum rubigine inducitur, uti accidit ſi humido ac magis ſi maritimo aëri exponitur, particulæ metallicæ propria natura relicta, nempe phlogiſto ſpoliatæ in calcem rufam, ſive mineram ferri calciformem vertuntur. Hæc autem mutatio, quæ pro vera ferri decompoſitione haberi debet, magni facienda ac peculiariter a medicis intelligenda eſt; nam ferri proprietates medicinales ab hac proprietate tantummodo pendent, uti mox elucescet. Medicamenta roborantia nempe tonica, emmenagoga in chloroticis mulieribus & in cachecticis valde laudata, ſæpiſſime vel purum ferrum, vel præparata ex hoc metallo pro baſi habent. A ſapore ſtyptico particularum hujus metalli, ab incremento virium ventriculi, atque a generali robore, quo mediante, ferro partes antea debiles firmantur, præcipuas vires practici deduxerunt. Ideo varia uſurpare conſueverunt martialia, inter quæ vulgatiſſima ſunt limatura ferri vel chalybis, dulcedo martis, ſyrupus chalybeatus, tinctura martis in ſpiritu ſalis, ſal martis, vinum chalybeatum, & innumeræ aliæ ex eodem metallo factæ compoſitiones. In ſtomachi debilitate, ventris fluxu diuturno, lyenteria, chloroſi, menſium defectu, confirmata cachexia, morbiſque

biſque omnibus a ſolidorum debilitate & lymphæ tenacioris congeſtionibus & aliis hujuſmodi, chalybeatis quotidie utimur, quia amiſſus ſolidorum tonus hiſce præſidiis denuo reſtituitur. Sed memoratæ ægritudines, quæ ſemper cum ſecretionum retardato munere, ac vitalis principii inertia, ac proinde cum generali frigoris ſenſatione conjunguntur, pro morbis phlogiſticis haberi debent. Metallica & medicamenta a perfectis metallis deprompta nullam utilitatem, immo potius detrimentum afferre poſſunt, quia metalla perfecta principium inflammabile copioſiſſimum & inſigniter noxium corpori communicant. Verum ferri præparata, quamvis metallicam penitus naturam habere exiſtimentur, ab inferioris ordinis medicis, ſunt tamen ſubſtantiæ calciformes, quæ vel aëris actione, vel acidorum activitate proprium amiſerunt phlogiſton. Rubigo etenim ferri utillimum reddit in adnotatis morbis vinum chalybeatum rubiginoſis ferri ſruſtulis, & ferro, vini, nempe acidi vegetabilis actione decompoſito, paratum. Syrupus martialis oritur a ſolutione ferri in acido vegetabili, ſaccharo deinde ſive ſyrupo communi edulcorata. Idem dicendum de omnibus fere medicamentis cum ferro compoſitis. Calces itaque ferri, quæ magna ex parte principio inflammabili privantur, dephlogiſticantes eſſe procul dubio debent: ideo-

cidit in aquis noſtris chalybeatis acidulis, in quibus ferrum ab acido aëreo ſolutum exiſtit; ideoque ob tenuitatem & dephlogiſticationem ſuam, majorem ſemper activitatem habet. Attrahunt igitur particulæ calciformes ferri tenaciſſima humorum elementa, & fluidis lymphaticis naturalem tenacitatem reſtituunt. Redit poſt chalybeatorum uſum digeſtionis vigor, muſculi roborantur, ſecretiones fiunt liberæ, defœdatus faciei color in naturalem floridumque tranſit. Atque hac ratione martialium operatio in corpore humano facile intelligitur. Præparationes quoad titulum diverſæ, magnam tamen inter ſe analogiam habent; quæ fluidæ ſunt, cæteris paribus, anteferendæ, quia particulæ medicamentoſæ facilius penetrare, faciliuſque humoribus miſceri, ſolidiſque aptari poſſunt. Vinum chalybeatum cum incredibili emolumento ad uncias quinque vel ſex, ante prandium exhibere ſolemus in cachexia, & menſtruorum defectu. Eodem cum ſucceſſu adminiſtratur quotidie ſyrupus chalybeatus ad unciam unam, in decocto graminis officinalis. Remedia hæc rectius uſurpantur vere vel autumno, quàm hyeme aut æſtate, quia hiſce tempeſtatibus corpora humana laxiora, magiſque pervia ſunt. Cum moderata exercitatione martialia conjungenda ſunt, quia hujus naturæ medicamenta, quæ debili plerumque ſtomacho committuntur difficulter digeruntur. Omnia denique ferri præparata a parva doſi incipienda, utpote a quinque vel ſex granis, atque ad ſcrupulum unum augenda. Exci-

pi

pi tantum debet mars ſolubilis, ſive tartarum ſolubile martiale. Hoc remedium inter omnia calybeata utillimum, ſequenti ratione paratur:

℞. Limatur. ferr. &

Cryſtall. tartar. ſingulorum part. æqual.

Aqu. pluv. qu. ſu. ut redig. in maſſ. calore arenæ exſiccand. f. dein pulv. humect. & denuo exſiccetur. Hoc per plures vices facto, materia redigatur in pulverem impalpabilem.

In hac præparatione cryſtalla tartari ferrum in humoribus corporis humani ſolubilem reddunt; hinc majorem ſemper ac reliqua martialia utilitatem affert. Doſis eſt a granis quinque uſque ad drachmam unam.

De plumbo, ſtanno, zinco & biſmutho in calce materiæ medicæ mineralis diſputare fruſtraneum profecto eſt; externas plumbi qualitates alio in loco recenſuimus; vires ſtanni anthelminticæ incertæ ſunt; atque florum zinci facultatem antiepilepticam imaginariam eſſe experimenta practicorum oſtenderunt. Heroica remedia indicavimus, actionem veram a componentibus, ab analogia, ab effectu inveſtigare conati ſumus, magnam molem oculis veſtris ſubjecimus, nunc veſtrum erit utiliora ſeligere, adhibere, experiri, & philoſophica temeritate imperitorum turbam funditus evertere..

INDEX

RERUM.

Substantiæ ſalinæ . . . . pag. 3
Salium charaƈteres generales 5
Sales acidi & alcalini 7
Acidum vitriolicum 9
Acidum vitriolicum phlogiſticatum 10
Acidi vitriolici uſus 12
Inflammationis cauſa 16
Ratio adminiſtrandi acidum vitrioli 18
Acidum nitroſum 21
Uſus Acidi Nitroſi 22
Acidum muriaticum 25
Uſus acidi muriatici ivi
Aër muriaticus 27
Novæ acidarum ſpecies ivi
Acidum arſenicale 28
Acidum aëreum 29
Acidum ſuccini 33
Sales alcalini 35
Alcalinorum uſus 37
Aqua calcis 42
De Salibus Neutri 50
Salium neutrorum uſus 54
Nitri uſus 56
Nitri ſtibiati uſus 59
Sal marinus 60
Salis marini uſus 61

De

De ſale ammoniaco 62
Spiritus Mindereri 64
Sales metallici 66
Vitriolum cæruleum 67
Vitriolum album ivi
Uſus vitriolorum ivi
Lapis infernalis 70
Mercurius ſublimatus corroſivus ivi
Saccharum ſaturni 78
Sales terrei 79
De alumine ivi
Inflammabilia 83
Inflammabilium uſus 87
De ſulphure 89
De aëre ſulphureo 93
De ſpiritibus ardentibus 94
De æthere 98
De metallicis 100
De hydrargyro 102
De Antimonio 117
De tartaro emetico 126
De Ferro 127

Digitized by Google

AVIS AU PUBLIC.

LE Doctеur Cirillo Professeur de Medicine dans l' Université de Naples vient de publier les trois premiers Cahiers d' un Ouvrage d' Histoire Naturelle, qui a pour titre: *Entomologiæ Neapolitanæ specimen primum &c.* in fol. grand papier. L' Ouvrage regarde les insectes rares du Royaume de Naples, qui ont eté decrits & non gravés par les Auteurs, ou les especes inconnues jusqu' a present. Ces trois Cahiers consistent chacun de quatres planches de differentes insectes dessinés & colorés d' aprés nature par l' Auteur lui meme, & enluminées avec le plus grand soin. Tout l' Ouvrage, frontispice, preface, descriptions &c. est gravé avec beaucoup d' attention. Le prix de chaque Cahier est de six ducats, monnoie de Naples, & sera toujours le meme pour la suite de l' Ouvrage.

ducats 6

Le quatrieme Cahier sera publié vers la fin de l' anneé 1792.

O P E R E.

DEL DOTT. DOMENICO CIRILLO.

		duc. gr.
I.	*Osservazioni pratiche intorno alla Lue Venerea in* 8.	1
II.	*Nosologiæ Method. rudimenta in* 8.	. 60
III.	*De essentialibus nonnullarum Plantarum characteribus in* 8.	1
IV.	*Riflessioni intorno all' acque adoperate per la Concia de' Cuoi; seconda edizione in* 8.	. 20
V.	*Fundamenta Botanica, sive Philosophiæ Botanicæ explicatio, in* 8. *Vol.* 2. *Pars secunda complectitur materiam Medicam Regni Vegetabilis* . . .	2
VI.	*Oratio pro Studiorum Instauratione, in* 4.	10
VII.	*Plantarum rariorum Regni Neapolitani Fasciculus primus, & secundus, in fol. cum Tab.* 12.	4
	Idem cum figuris ad naturam coloratis.	12
	Fasciculus tertius sub prælo.	
VIII.	*Entomologiæ Neapolitanæ specimen primum, fol. mai. cum Tab.* 12. *ad viv. colorat. & explicationibus ære incisis*	18
IX.	*Discorsi Accademici, in* 12. *Napoli* 1789.	. 60
X.	*Tabulæ Botanicæ Elementares quatuor primæ, in* 4.	1. 20

Reliquæ diverso tempore lucem videbunt.

PROPEDIEM EVULGARI DEBENT.

XI.	*Cyperus Papyrus. Monographia fol. maj. cum tabulis duobus, typis Bodonianis*	
XII.	*Formulæ Medicamentorum usitatiores &c. in* 8.	1. 20
XIII.	*Materia Medica Regni Mineralis in* 8. 1792. *Jam evulgata est*	. 50

UA11542099

Google